



Sammanställning av tidiga dialoger

**Underlag till ÖP2050 för
Västerviks kommun**



Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning	4
Ny översiktsplan för Västerviks kommun	4
2. Upplägg för tidiga dialoger	6
Syfte och mål med dialogerna	6
Dialogschema	7
Inbjudan till dialogerna	7
Innehåll under dialogerna	8
3. Resultat	10
Hur många och vilka har deltagit under dialogerna?	10
Representanternas bild	11
Nuläge och framtida behov	12
Gruppdiskussionernas sammanställning	12
Parkeringsruta	12
Fortsatt arbete och påverkan på ÖP-arbetet	14
Utvärdering och reservationer	14
4. Sammanställning av gruppdiskussioner	16
Dialogtema: gröna näringar	16
Dialogtema: äldrefrågor	17
Dialogtema: näringsliv	21
Dialogtema: turism	27
Dialogtema: kust och skärgård	30
Dialogtema: landsbygd	36
Dialogtema: rekreation och fritid	41
Dialogtema: kultur	45
Dialogtema: social hållbarhet	51
Dialog: Ankarsrum	56
Dialog: Gamleby	59
Dialog: Överum	65
Dialog: Gunnebo	69
Dialog: Hjorted	72
Dialog: Totebo	75
Dialog: Loftahammar	78
Dialog: Edsbruk	84
5. Bilagor	89
Bilaga 1. Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet	89
Bilaga 2. Sammanställning av digital dialog	89
Bilaga 3. Diskussionsfrågor för tidiga dialoger i ÖP2050-arbetet	89
Bilaga 4. Nuläge och framtida behov – sammanställning av ordmoln	89



Sammanfattning

Västerviks kommun har under hösten 2024 påbörjat arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. Som en del av det inledande skedet har tidiga dialoger genomförts under vintern/våren 2025 med invånare och andra berörda aktörer. Syftet har varit att skapa en bredare förankring och ge allmänheten möjlighet att vara med och påverka översiktsplanens innehåll redan från start. Detta arbetssätt är prioriterat från politiskt håll och ses som en viktig del i att skapa en långsiktigt hållbar och väl förankrad plan.

Under dialogperioden arrangerades totalt 17 fysiska dialogträffar på olika platser i kommunen, både med fokus på specifika orter/platser och olika tematiska inriktningar. Tillsammans har cirka 580 personer deltagit i samtalen och lämnat in synpunkter, idéer och reflektioner. Dialogerna har fokuserat på frågor kopplade till platsernas och temanas nuläge samt framtida behov, till exempel boende, infrastruktur, service, fritid och näringsliv. Målet har varit att samla in tankar och inspel om sådant som en översiktsplan har möjlighet att påverka och styra över tid.

Deltagarna har visat stort engagemang och många kloka och värdefulla synpunkter har kommit in. Innehållet speglar både lokala utmaningar och möjligheter, liksom önskemål om hur kommunen ska utvecklas i ett längre perspektiv. Det är tydligt att det finns ett stort intresse för att vara med och påverka kommunens framtid.

Denna sammanställning redovisar hur dialogerna gått till samt sammanfattar de synpunkter som kommit in. Materialet kommer nu att fungera som ett viktigt kunskapsunderlag i nästa steg av processen; att ta fram ett konkret förslag till ny översiktsplan. Dialogerna är därmed ett första steg i en bredare process för dialog och samråd, som fortsätter under kommande faser i planarbetet.



1. Inledning

Ny översiktsplan för Västerviks kommun

Västerviks kommun arbetar med att ta fram en ny kommunövergripande översiktsplan (ÖP). Enligt plan- och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som ska omfatta hela kommunen. Översiktsplanen är kommunens långsiktiga plan för den fysiska utvecklingen av hela kommunen, det vill säga hur mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den berättar exempelvis om var bostäder ska byggas, var näringslivet ska kunna etablera sig, var grönstruktur och natur ska utvecklas liksom cykelstråk och kollektivtrafik.

Processen för framtagandet är till stor del styrd av plan- och bygglagen, som bland annat sätter förutsättningarna för hur samråd och granskning ska gå till. Kommunen har därtill valt att genomföra tidiga dialoger som ett komplement till senare samråd och granskning, för att tidigt i processen få in kunskap och perspektiv från olika målgrupper.

Målsättningen är att framtagandet av översiktsplanen ska genomsyras av medborgardialog, delaktighet och insyn. Genom att inleda arbetet med tidiga dialoger kan kommunen i ett tidigt skede av processen samla in medborgarnas perspektiv, synpunkter och önskemål om kommunens framtida utveckling. Väl genomförda medborgardialoger bidrar till en förankring av översiktsplanen hos kommuninvånarna och skapar en gemensam målbild för kommunens utveckling.

Det finns en mängd modeller som tagits fram för att synliggöra hur delaktigheten kan se ut i olika processer. Nedan visas två illustrationer (Boverket och SKR). Delaktighetsgraden i de tidiga dialogerna i Västerviks kommuns ÖP-arbete landar någonstans på trappstegen mellan konsultation och dialog enligt SKRs modell och förankring och delaktighet enligt Boverkets modell.



Bild 1. Boverkets delaktighetstrappa.

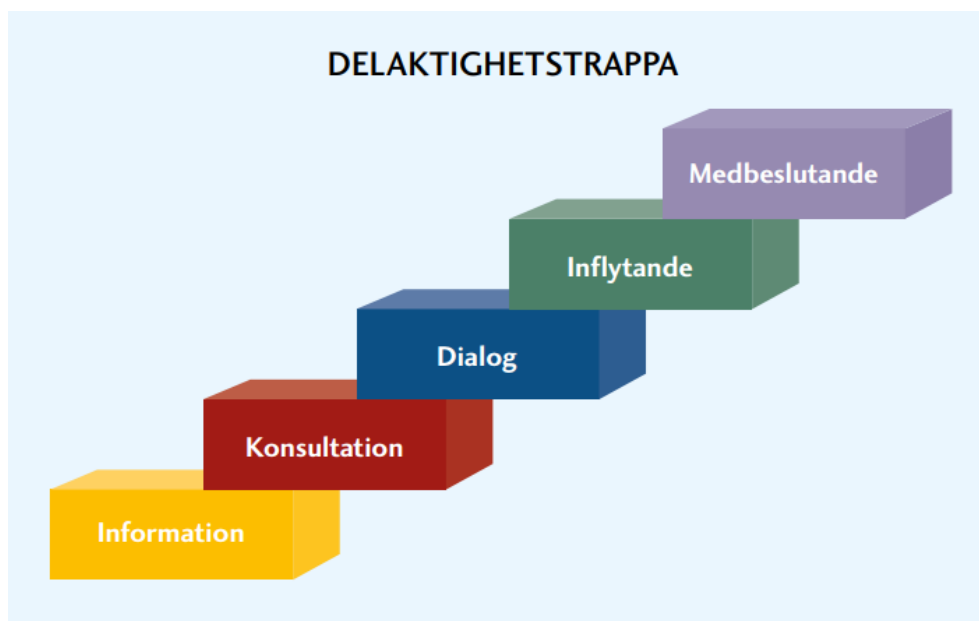


Bild 2. SKRs delaktighetstrappa.

Arbetet med framtagande av den nya översiktsplanen, ÖP2050, pågår under flera år. Samråd beräknas ske under 2026, granskning under 2027 och ett antagande av den färdiga översiktsplanen förväntas under våren 2028.



Figur 1. Process för framtagande av översiktsplanen. I processen är det som hittills är genomfört markerat med gröna pilar.



2. Upplägg för tidiga dialoger

Inför att dialogarbetet skulle genomföras identifierades olika geografier och teman som viktiga att genomföra dialoger kring. Nedan återges i korthet hur dialogen har genomförts och vilka frågor som diskuterats. Det finns även en mer fördjupad genomgång av innehållet under dialogerna, se sid 7. För en total sammanställning av frågorna under diskussionspasset, se bilaga 3.

Geografiska dialoger har genomförts i samtliga av kommunens åtta tätorter utanför centralorten, där det har skett en uppdelning mellan de fyra större tätorterna (Gamleby, Ankarsrum, Överum och Gunnebo) och de fyra mindre (Hjorted, Totebo, Loftahammar och Edsbruk). Uppdelningen har inneburit olika dialogupplägg för de större tätorterna jämfört med de mindre (se vidare under rubriken Innehåll under dialogerna). I de större orterna har dialogträffen inneburit en fast tid för igångsättande av dialogmötet, introduktion till dialog och översiktsplanearbete i storgrupp samt senare grupparbete i mindre diskussionsgrupper runt borden. Hela dialogmötet har pågått i cirka två-tre timmar, med kortare paus för fika. För de mindre tätorterna har dialogträffen bestått av drop-in möten, där man under en tre-timmarsperiod kunnat besöka dialogträffen, få enskild information av tjänstepersoner på plats, samt antingen sätta sig tillsammans med andra för att besvara enkätfrågor eller göra det på egen hand. Båda dialoguppläggen har varit framgångsrika och uppskattade, med olika för- och nackdelar.

Tematiska dialoger har genomförts för nio teman, nämligen gröna näringar, äldre frågor, kust och skärgård, landsbygd, näringsliv, turism, rekreation och fritid, kultur samt social hållbarhet. Alla tematiska dialoger har följt upplägget som för de större tätorter, dvs en fast tid för igångsättande av dialogmötet, introduktion till dialog och översiktsplanearbete i storgrupp samt senare grupparbete i mindre diskussionsgrupper runt borden. Hela dialogmötet har pågått i cirka två-tre timmar, med kortare paus för fika.

Digital dialog. Mellan februari till maj har det även gått att lämna synpunkter digitalt på kommunens hemsida. Dels har det funnits en kortfattad enkät att lämna svar i, dels har det funnits en dialogkarta, i vilken man har kunnat peka ut platser och stråk som man vill förändra eller bevara på olika sätt. Den digitala dialogen återges inte mer förklarande under kommande stycken, utan finns i sin helhet att ta del av i bilaga 2.

Syfte och mål med dialogerna

Samtliga dialoger har samma syfte och mål; nämligen att fånga upp aktuellt läge och framtida behov för geografin eller temat och bidra till underlag till översiktsplanarbetet. Ett uttalat syfte är också att stärka dialogen mellan allmänhet/berörda målgrupper och kommunen.



Dialogschema

Totalt har de tidiga ÖP-dialogerna innefattat 17 fysiska träffar enligt schemat nedan.

- 23 januari – gröna näringar
- 4 februari – äldrefrågor
- 5 februari – Ankarsrum
- 11 februari – Gamleby
- 13 februari – Överum
- 25 februari – kust och skärgård
- 27 februari – landsbygd
- 5 mars – Gunnebo
- 11 mars – näringsliv
- 13 mars – turism
- 19 mars – rekreation och fritid
- 25 mars – Hjorted
- 25 mars – Totebo
- 1 april – kultur
- 2 april – Loftahammar
- 2 april – Edsbruk
- 23 maj – social hållbarhet

Inbjudan till dialogerna

Dialogerna kan delas in i ytterligare två kategorier, dels de som varit helt öppna för vem som helst att besöka, dels de som krävt anmälan och där riktad inbjudan skickats ut till specifika målgrupper.

För de geografiska dialogerna i tätorterna (åtta stycken) samt landsbygd, kust/skärgård och rekreation/fritid har ingen anmälan krävts inför dialogmötet. Inbjudan har kommunicerats på en mängd olika sätt, med tyngdpunkt på annonsering i lokalmedia, artiklar i lokalmedia, nyhetsinlägg på kommunens webbplats och sociala media-kanaler samt affischer i tätorterna (för tätorts-dialogerna). Dialogerna har även publicerats i evenemangskalendern på vastervik.com. Därutöver har kontaktpersoner i orter/bygder fått mailutskick för att hjälpa till att uppmärksamma dialogerna samt ombetts att publicera i egna nyhetsbrev, sociala media och grupper. För fritidsdialogen skickades en riktad inbjudan till samtliga mailadresser i kommunens föreningsregister (cirka 200).

För de övriga tematiska dialogerna har anmälan till dialogmötet krävts via kommunens hemsida. Även om vem som helst har kunnat anmäla sig även till dessa, har inbjudan riktats särskilt till olika målgrupper. Mailutskick har gjorts till ett 60-tal näringslivsrepresentanter till näringslivsdialogen, till ett 90-tal besöksnäringsrepresentanter till turismdialogen, till cirka 180 kulturföreningsrepresentanter till kulturdialogen och cirka 30 representanter som arbetar med social hållbarhet på olika sätt, inklusive kommunens hållbarhetsnätverk, till social hållbarhetsdialogen. För äldredialogen bjöds kommunens kommunala pensionärsråd in (20 personer). För dialogen med gröna näringar bjöds lokalstyrelsen för LRF i Västerviks kommun samt Hushållningssällskapet in. Den digitala dialogen har marknadsförts på kommunens webbplats och sociala media.



Innehåll under dialogerna

Större orter och tematiska dialoger

De flesta dialogpassen har ett likvärdigt upplägg, där enbart platsen eller temat som berörs under dialogen är det som byts ut. Det vill säga; oavsett om dialogen handlar om Överum eller om kulturlivet i kommunen så följer dialogpasset i stor utsträckning punkterna nedan. Att likrikta de flesta dialogerna är ett medvetet val, både för att arbeta in ett upplägg som vi tror på, och för att ge deltagarna likvärdigt sätt att påverka.

Typ av pass (tidsåtgång)	Innehåll
Inledning (25 min)	Välkomnande av KS-presidium, presentation av representanter, genomgång av vad en översiktsplan är, processen för ÖP2050, varför vi håller i tidiga dialoger, syfte, mål samt agenda för dialogpasset, parkeringsrutan presenteras.
Representanters bild (15 min)	Vad kännetecknar platsen/temat för mig? 3 personer får 3 minuter vardera att berätta sin upplevelse av platsen/temat och vad som är viktigt framåt.
Nuläge och framtida behov (15 min)	Kort digital* övning med ordmolnsskapande utifrån 3 frågor: Vad kännetecknar platsen/temat för dig idag? Vad är bra med platsen/temat i kommunen idag? Vad är viktigast för platsens/temats framtida utveckling?
Bensträckare och fikapaus (10 min)	
Förutsättningar och underlag (20 min)	I vissa dialoger presenteras korta förutsättningar och underlag. Främst görs detta för att visa på att det finns en mängd bakomliggande faktorer som spelar in när en översiktsplan tas fram och som ligger till grund för kommande avvägningar utifrån inkomna synpunkter i dialogerna.



Typ av pass (tidsåtgång)	Innehåll
Gruppdiskussioner (80 min)	Huvudpasset för dialogen. Gruppvis får deltagarna runt borden diskutera fördefinierade frågor för att skicka med sina synpunkter. Frågor kretsar runt sådant som översiktsplanen kan påverka. För en total sammanställning av diskussionsfrågorna, se bilaga 3.
Avslutning och uppsamling (10 min)	Påminnelse om syfte och fortsatt process, kort kik på parkeringsrutan och tack för engagemanget under dialogen.

*På dialogen för äldrefrågor genomfördes övningen analogt.

Mindre orter

För dialogerna i de mindre orterna (Hjorted, Totebo, Loftahammar, Edsbruk) skiljer sig innehållet under dialogpassen från övriga. Detta är dels för att testa ett annat upplägg, dels för att kunna genomföra två dialoger parallellt (då tjänstepersoner och politiker delat upp sig mellan orterna). Dialogerna genomförs som drop-in möten, där en möteslokal på orten är bokad under tre timmar, med tjänstepersoner och politiker på plats.

Innehållet för dialogerna i de mindre orterna är att man vid ankomst får välja vad man först vill göra som dialogdeltagare. Det som finns att välja på är att skapa ordmoln (analogt genom att skriva ord på stora pappersark uppsatta i lokalen), diskussionsfrågorna (i grupp eller enskilt) eller fika. Under hela tiden finns möjligheten att ställa frågor och samtala med tjänstepersoner på plats.

Fördelen med upplägget är att det blir mer tid för enskilda samtal mellan deltagare och politiker eller tjänstepersoner samt att schemat blir mer avslappnat och mindre uppstyrt. En fördel är även att deltagarna kan komma och gå som de vill under tiden, vilket skulle kunna främja de målgrupper som har andra aktiviteter/familjeangelägenheter som annars krockar. Nackdelen med upplägget är främst att i den mån en större mängd deltagare dyker upp samtidigt kan det finnas en svårighet med att förklara dialogens upplägg och övergripande syfte och mål. Bedömningen är att båda uppläggen har varit uppskattade och inte påverkat insamlade synpunkter, varken i mängd eller kvalitet.

Dialoger med annat upplägg

Två dialoger är annorlunda i sitt upplägg än de som beskrivs ovan. När det kommer till dialogen med/om gröna näringar är den mer som ett öppet samtal med utgångspunkt i vissa frågeställningar. Inledningsvis görs en dragning om vad en översiktsplan är och hur processen för framtagandet ser ut.

När det kommer till dialogen om social hållbarhet är den utformad utifrån en konkret övning. Inledningsvis görs en dragning om vad en översiktsplan är och hur



processen för framttagandet ser ut. Övningen kring nuläge och framtida behov görs också, i form av ordmoln.

3. Resultat

Hur många och vilka har deltagit under dialogerna?

I tabellen nedan redovisas hur många som deltagit under respektive dialogtillfälle. Totalt har cirka 530 personer besökt de fysiska dialogtillfällena och ett 50-tal lämnat synpunkter i den digitala versionen. Förtroendevalda och tjänstepersoner som närvarat under dialogerna är inte medräknade i sammanställningen.

Tema	Antal
Gröna näringar	15
Äldrefrågor	10
Ankarsrum	20
Gamleby	50
Överum	40
Kust och skärgård	50
Landsbygd	70
Gunnebo	20
Näringsliv	30
Turism	30
Rekreation/fritid	30
Hjorted	30
Totebo	10
Kultur	35
Loftahammar	55
Edsbruk	10
Social hållbarhet	25
Digital dialog	50+
Totalt	580

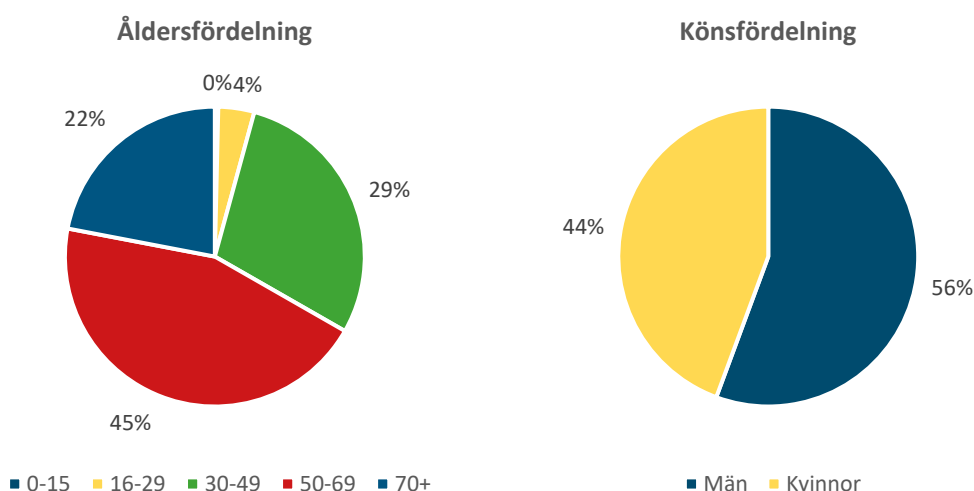
I diagrammen nedan redovisas uppskattad ålder och könsfördelning för de som har deltagit. Uppskattningen har gjorts av tjänstepersoner på plats och utgör därför inte en exakthet.

Majoriteten av de som deltagit i dialogerna bedöms vara mellan 50–69 år, cirka 45 procent. För åldrarna 30–49 år samt över 70 år är deltagandet relativt jämnt fördelat, med 29 procent respektive 22 procent.



Värt att notera är det låga deltagandet från de yngre åldrarna under dialogerna, där de under 30 år enbart motsvarar 4 procent av det totala deltagandet. Riktade dialoger med barn och unga kommer genomföras under hösten 2025, det vill säga ett halvår efter att dialogerna som sammanställs i detta dokument genomfördes. Det har varit ett medvetet val från start att hålla dialog med barn och unga senare, då vi bedömer att det ger bättre förutsättningar för målgruppen att bidra med mer konkreta inspel till översiktsplanen när arbetet kommit lite längre. Med detta sagt har alla åldrar varit välkomna till samtliga öppna dialoger för allmänheten.

Det är en relativt jämn könsfördelning för de som deltagit under dialogerna totalt sett, även om fördelningen på specifika dialoger kan ha varierat könsmässigt.



Representanters bild

Troligen finns det bilder eller upplevelser av en plats eller av ett tema som inte delas av alla. För att ge *en* bild av hur platsen eller temat kan upplevas hade 2–3 personer med koppling till platsen eller temat tillfrågats innan dialogerna ifall de kunde tänka sig att dela sitt perspektiv. Uppgiften de fick var att kortfattat, på cirka 3 minuter, prata fritt utifrån deras erfarenheter och utvecklingstankar om platsen eller temat. Vad kännetecknar platsen/temat för dig?

Övningen var till för att sätta en inledande ton på dialogerna och väcka övriga deltagares tankar, oavsett om de håller med eller inte i det som sägs. För medverkande politiker och tjänstepersoner var övningen viktig för att förstå hur platsen eller temat kan uppfattas från någon med nära koppling.

Längre referat av dialogernas olika representanters berättelser görs inte i denna sammanställning. Vid nyfikenhet på vad som framkommit går det bra att kontakta Västerviks kommun för vidare samtal. Kortfattat kan det konstateras att representanterna i stort målar upp positiva bilder av sina platser eller teman, där värdeord som gemenskap, trivsamhet, hemma dyker upp. Givetvis nämner representanterna även utmaningar kopplat till platsen eller temana, där samverkan, resurser och prioriteringar är exempel på lösningar de vill se.



Nuläge och framtida behov

Inledningsvis under dialogerna fick deltagarna genomföra en kortare, digital övning. För de som hade svårigheter med tekniken fanns tjänstepersoner på plats som erbjöd sig att hjälpa till, eller möjligheten att vända sig till sin bordsgranne. På äldredialogen samt i de mindre tätorterna genomfördes övningen analogt. På dialogen med gröna näringar genomfördes inte övningen.

Frågorna som skulle besvaras var:

- Vad kännetecknar platsen/temat för dig idag?
- Vad är bra med platsen/temat i kommunen idag?
- Vad är viktigast för platsens/temats framtida utveckling?

Presentation av samtliga ordmoln görs i separat dokument, se bilaga 4.

Ordmolnen är bearbetade från ursprungligt material för att ge en tydligare bild, då likvärdiga ord/uttryck (exempelvis skola, skolan, skolorna) har slagits ihop.

Kortfattat kan det konstateras att de flesta uttryck som gäller frågan "vad som kännetecknar platsen eller temat idag" utgår från positivt laddade värdeord, även om det också återfinns ord/uttryck med negativ klang.

Vanligt återkommande ord på första och andra frågan är natur, närhet, gemenskap, vatten/havet/badplats, hemma, föreningsliv, serviceutbud, lugn, trygghet, sammanhållning, frihet, vackert, drivkraft, rekreationsmöjligheter, eldsjälar, samverkan.

Vanligt återkommande ord/uttryck på tredje frågan är resurser/finansiering, mer samverkan/bättre samarbete, mötesplatser, infrastruktur/kommunikationer, engagemang, ungdomsperspektiv, arbetstillfällen, bostäder/nybyggnation, bevara natur, lokaler/verksamhetsmark, hållbarhet, kompetens, barnomsorg/utbildning, kollektivtrafik, bevara/utveckla serviceutbud, cykelvägar, boende för äldre, befolkningsutveckling.

Gruppdiskussionernas sammanställning

Gruppdiskussionspassen under dialogerna återges under kapitel 4, *Sammanställning av gruppdiskussioner*. Efter varje dialog görs en sammanfattning av som inkommit. I slutet av sammanfattningen redovisas även de viktigaste medskicken som tas vidare till ÖP-arbetet. Dessa medskick återfinns även i sin helhet i bilaga 1, för att underlätta för den som enklare vill ta till sig enbart dessa.

Parkeringsruta

På de flesta dialogerna (undantaget gröna näringar, äldrefrågor och social hållbarhet) gavs möjligheten för deltagarna att parkera frågor som inte rymdes inom dialogen. Följande inkom under respektive dialog:

Ankarsrum

- Mer träd i Bruksparken
- Stig/gång till parken längs vårdcentralen



Gamleby

- Reglering av Gamlebyviken för möjlig utveckling av Västervik norrut
- Åbyhöjden och Prästgårdshöjden ligger inte så bra med tanke på att äldre bor där, backigt till affären.
- Bostäder anpassade för äldre som vill bo hemma och kan ta sig till affären till fots
- Gratis buss inom kommunen för pensionärer
- Förstärk Östra Ringvägen efter Gamlebyviken
- Kanal mellan Gamlebyviken och Gudingen
- Miljö - PFAS-fyndigheter i Dynestadsviken + Hedaområdet med avrinning till Gamlebyviken. På vilket sätt kontrolleras värdena?

Överum

- Gator och parkeringar behöver ses över
- Tomter där det är övervuxet behöver ses över runt korsningar
- Kommunen borde ta över alla vandringsleder och sköta dessa

Landsbygd

- Biblioteksbussen ska stanna i Blackstad
- Trafiken genom Blackstad. Mycket tung trafik mot Gamleby-Norrköping. Alldeles för höga hastigheter förbi Blackstads skola. Fler trafikkontroller.
- Kommunikation KLT Blackstad (Grönhult)
- Det kokar ner till barnomsorg, skola och bostäder. De som flyttar till landsbygd kan lösa sina liv bara grundservicen finns. Västerviks kommun behöver verkligen se den stora potentialen som landsbygden är.

Gunnebo

- Kontorshotell i brukets gamla kontorslokaler
- Fönster i bygdegården, hiss till trappan
- Underhåll av golv i skolans idrottshall
- Blomsterutsmückning till sommaren i Gunnebo
- En marknadsförare för Gunnebo + tomter
- Bygga de vägar som finns i detaljplaner för att möjliggöra byggnation av villor
- För många skräpiga tomter
- Kommunen bör utlokalisera viss verksamhet i brukets gamla kontorslokaler

Rekreation/fritid

- Föreningsforum för lokalplanering i staden
- Varför dras vägbidrag ner? Det kan bli avstängda vägar
- Kommunikationer till/från småorterna är urusel och behöver förbättras/utökas. Ex Västervik-Loftahammar på helger men även vardagar
- Ordna ytor för gemensamhetsodling
- Tallskogarna på bergen vid Pepparängen, Ingefärsstigen. Gamla krokiga tallar. Skyddsvärd?
- OCR-banan behöver repareras
- Anslutning elljusspår till Breviksspåret från Getrudsvik



- Skapa utrymme för lättillgängliga mötesplatser, ställ lokal till förfogande
- Höj naturvården i kommunen. Kompetensen i personer finns men används inte alltid. Kommunekolog tex med i alla ärenden som rör natur.

Totebo

- Tjustfastigheters yta (grus) utanför HT-hallen behöver snyggas till
- Ytan framför affären sköts ej av Kanonaden

Under följande dialoger inkom inget på parkeringsrutan: kust/skärgård, näringsliv, turism, Hjorted, kultur, Loftahammar och Edsbruk.

Fortsatt arbete och påverkan på ÖP-arbetet

Nästa steg i översiktsplaneprocessen är att ta fram ett förslag på ny översiktsplan och att samråda denna med myndigheter, allmänhet och övriga berörda.

Det har inkommit många intressanta och värdefulla synpunkter under de tidiga dialogerna. Kunskap, tankar och idéer som inkommit från invånare, näringslivs-representanter och föreningsaktiva kommer att ligga grund för arbetet med att ta fram översiktsplanens övergripande visioner och ställningstaganden för Västerviks kommuns långsiktiga utveckling.

Det finns även en del inkomna synpunkter som inte berör översiktsplanen eller som översiktsplanen inte har möjlighet att påverka. En översiktsplan ska innehålla viljeinriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön och bestämmelser av mark- och vattenanvändningen. Det innebär att de inte kommer att behandlas inom arbetet med översiktsplanen utan de hanteras, i största möjliga mån, av ansvarig avdelning på kommunen.

En del av de inkomna synpunkterna ligger utanför kommunens mandat. I några fall kan kommunen vara en samtalspart och försöka påverka instansen, oavsett om det är en statlig myndighet eller en civilsamhällesaktör, i önskvärd riktning. I andra fall är inkomna synpunkter inte en fråga för kommunen att lösa, utan där andra aktörer uppmuntras att kliva in och bistå till utveckling.

Utvärdering och reservationer

Dialogerna har gett värdefulla insikter, men det är viktigt att vara medveten om vissa begränsningar. Alla invånare har inte deltagit, och därmed är resultatet inte heltäckande. Det speglar snarare de personer som valt att delta och ska inte ses som ett uttömmande underlag för att beskriva platsers eller temans nuläge eller framtida behov.

Viss digital omognad hos en del deltagare kan ha påverkat möjligheten att ta del av dialogerna, även om detta inte lyftes som ett hinder under själva mötena. Under gruppdiskussionerna skrev deltagarna själva ned sina svar, vilket kan ha lett till att viss information föll bort. Alternativet att låta tjänstepersoner dokumentera svaren är resurskrävande, och andra metoder som till exempel post-it-lappar riskerar att tappas bort eller vara svåra att tyda.



Vid sammanställning av materialet sker alltid en tolkning av inkomna svar, vilket kan innebära en viss risk för feltolkningar, även om detta har försökt undvikas så långt det är möjligt. Flera deltagare uttryckte också att antalet frågor var för många. Till nästa gång kan det vara värdefullt att minska antalet frågor eller pröva andra typer av övningar för att förenkla och fördjupa dialogen.



4. Sammanställning av gruppdiskussioner

Dialogtema: gröna näringar

På detta möte fanns inget dialogformulär, utan upplägget var en diskussion. Från kommunen deltog kommunala tjänstepersoner från samhällsbyggnad, miljö och bygg och näringsliv och från gröna näringar deltog Hushållningssällskapets rådgivare och delar av styrelsen i LRFs kommungrupp i Västervik. Totalt 14 personer. Nedan följer en sammanställning av vad som diskuterades under mötet.

Det är svårt att bedriva skogsbruk med många restriktioner. Det bygger på att skogsbruk ska vara lönsamt. Det är bra om kommunen beskriver om/hur skogen är viktig för kommunens utveckling. Vad används skogen till lokalt, ex värme. Man upplever att äganderätten är hotad. Både i skogen och när det kommer till ev gruvdrift vid Olserum.

Det är viktigt att bostäder inte placeras där de hindrar gröna näringars intressen. Inte bygga bort jordbruksmark ur beredskapssyfte. Infrastruktur, ex broar och vägar, måste kunna hantera breda fordon från lantbruket. Det är ibland av vikt att kunna köra längre sträckor med maskinerna för att kunna bruka sin mark. Mitträcken blir ofta ett hinder. Man bör kartlägga viktiga stråk för lantbrukens breda fordon.

Annan viktig infrastruktur är fiber för att helt möjliggöra digitaliseringen av lantbruket samt tillräcklig kapacitet i elnätet. Det är viktigt att ha en mångfald av energislag för beredskapsfrågor. Ska vindkraften ägas av utländska intressen, även utanför EU? Jordbruk kräver också maskinhallar och andra typer av byggnader för att kunna fungera.

All livsmedelsproduktion klassas inte som det, exempelvis klassas tomatodlingen vid Ankarsrum för industri. Man bör titta bredare än jordbruksmark, definiera ytor för annan typ av livsmedelsproduktion. Jordbruksmark kan bli obrukbar om maskiner inte kan ta sig dit. Även viktigt att det går att odla i staden.

Stora gårdar är mer sårbara ur beredskapssynpunkt, men det är lönsamheten som styr gårdarnas storlek. Stora gårdar är utmanande för generationsväxling. I vår kommun ligger fokus på animalieproduktion, där är betesmark en förutsättning. Det spannmål som produceras blir djurfoder.

Viltslakteri är efterfrågat. Mer incitament för att jaga för att få färre viltskador i jordbruket.

Lokalt utbud av service är viktigt. Bra att stötta de små livsmedelsbutikerna. Annan grundläggande service är barnomsorg och skola, gröna näringar är platsbaserade och vill ha en närhet till skolan. Inga barnfamiljer bor på landsbygden om social service inte finns.

Det är viktigt att kommunen växer så att vi kan behålla service och locka hit inflyttare. Bostadsbolaget är en viktig aktör för att locka inflyttare i hela



kommunen. Det vore attraktivt att kunna bygga både lägenheter på landsbygderna och mindre gårdar med möjlighet att ha häst.

Att säkra vattenanvändningen långsiktigt blir viktigt i torrare klimat. Vattenanvändningen är en allt viktigare fråga generellt. Flytten av vattentäkt till Storsjön påverkar markägare och lantbrukare.

Det finns en smittorisk när viltet vistas i staden. Det är viktigt att vi hägnar in våra kommunala anläggningar så som ÅVC:er. Det är även viktigt att ha papperskorgar längs vägar för att det inte ska hamna skräp på betesmarken, vilket kan skada djuren.

Sammanfattning

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att jordbruksmarken måste skyddas från exploatering, både ur livsmedelsberedskaps- och produktionssynpunkt, och att tätortsnära odlingsmöjligheter bör bevaras och utvecklas. Deltagarna ser ett ökat hot mot äganderätten, särskilt kopplat till skogsbruk och potentiell gruvsdrift, och önskar att kommunen tydligare visar hur skogen bidrar till lokal utveckling, exempelvis genom energiproduktion. Infrastruktur är en central fråga; vägar, broar och infarter måste anpassas för lantbrukets breda och tunga fordon, samtidigt som mitträcken ibland försvårar framkomligheten. En kartläggning av lantbrukets transportstråk efterfrågas. För att stärka konkurrenskraften behövs utbyggd fiber på landsbygden och tillräcklig elnätskapacitet, samt lokal och mångsidig energiförsörjning utan att ta jordbruksmark i anspråk. Lokal service som skola, barnomsorg och handel är avgörande för att gröna näringar ska kunna utvecklas, utan social service bosätter sig inte barnfamiljer på landsbygden. För att främja inflyttning efterfrågas både hyreslägenheter och små gårdar med möjlighet till djurhållning. Klimatförändringarna gör trygg vattenförsörjning till en allt viktigare fråga, och flytten av vattentäkt har inverkan på framtida vattenförsörjning. Det är också viktigt att minska viltskador och smittrisker i tätortsnära miljöer, bland annat genom att hägna in kommunala anläggningar och sätta upp fler papperskorgar längs vägar för att skydda betesmarkerna.

Dialogtema: äldrefrågor

Till dialogen om äldrefrågor bjöds deltagare i pensionärsrådet samt styrgruppen för ÖP. Deltog gjorde nio personer från pensionärsrådet och en politiker, totalt tio personer. I något fall var även deltagaren i pensionärsrådet en aktiv politiker. Vid dialogen delades deltagarna in i två grupper där två tjänstepersoner antecknade gruppernas svar under gruppdiskussionen.

Bostäder

Utmaningar framkom angående bostäder på flera sätt. Deltagarna upplevde att privata hyresvärdar inte var så bra på tillgänglighetsanpassning, medan Bostadsbolaget inte finns på alla orter. Vill du då lämna din villa har du ganska få bostäder och även få orter att välja på. Det påverkar möjligheten att bo kvar i landsbygden och på mindre orter när du blir äldre, även tråkigt att bo på äldreboende i en annan ort pga bostadskö. Det bör också gå snabbare att få ett anpassat boende



om behov uppstår. Det upplevs även som ett hinder att behöva stå i kö för en vanlig lägenhet av vissa deltagare.

Nybyggda lägenheter har hög hyra vilket inte passar de flesta äldre, det stänger många äldre ute och dom blir kvar i billiga hus. Hiss och boende i markplan är efterfrågat som funktion av deltagarna. Det efterfrågas även bra service i området. Till Ljungheden uppfattar deltagarna att det är långt, det är smidigare med mer centrumnära service. Mötesplatser är viktigt. Man vill kunna bo kvar i sin ort/kommundel när man blir så gammal att man inte kan ta hand om ett hus, där finns det svårigheter idag.

Värden som uppskattas av äldre är lugnt och tryggt, närhet till kollektivtrafik och närhet till centrum/service. Man vill också ha god belysning i sin närmiljö och gärna att andra rör sig i området.

Angående var nya bostäder eventuellt ska placeras önskar man platser centralt i Västervik, fortsatt utbyggnad i Gertrudsvik och en omvandling av villan i stadsparken till bostäder.

Plats finns att bygga i de mindre tätorterna, man bör satsa där. Det kommer också att skapas plats för bostäder via södra infarten. Man tycker att det ska undvikas att bygga på Gränsö, det är sårbart med bara en väg dit. Löga bör bevaras, bygg inte där folk nyttjar platser för rekreation. Där det planeras vindkraft ska bostäder ligga på långt avstånd.

För att göra kommunen mer attraktiv för äldre kommer förslag om att satsa på badplatser och vackra naturområden samt på kultur i hela kommunen, exempelvis via hembygdsföreningar och samlingslokaler. Tillskapa en badplats vid Reginelund, låt rekreation komma nära där folk bor. En blandad bebyggelse uppmuntras. Längs södra infarten föreslås nya industrier lokaliseras. Annat som är viktigt är att det blir ok avstånd till sjukvården via samhällsplaneringen.

Att förflytta sig

Att förflytta sig med bil går bra. Vid området runt Didrikslund upplevs det långt till busshållplats med bra trafik. Från Gertrudsvik går bussarna bra. Seniorkort i länstrafiken är bra. Man bör informera mer om närtrafiken. Generellt sett går det bra att cykla, men cykelvägar bör kopplas ihop bättre. Längs Allén och esplanaden är cykelbanorna för smala, kan man få cykla i mitten av Esplanaden? Bra att hastigheten hålls nere längs Norrlandsvägen i Piperskärr, men det är trångt där.

Lördagar är det svårt att åka buss mellan Gamleby och Västervik. Många är vana att ta bilen, och det är svårt att bryta det beteendet. En del kör bil när dom ska resa långt medan andra uppskattar bussen till Kalmar eller långfärdsbussarna till Göteborg eller Stockholm, man tycker att tågen funkar för dåligt. Det hade varit bra om bussen gick till Skavstas flygplats. Lite utmanande att köpa biljetter via app. Flera tycker att det är prioriterat att förbättra för att kunna åka kollektivt.

Det saknas gång- och cykelväg längs Korsgrindsallén i Odensvi samt cykelväg mellan Västervik och Gamleby. Det borde gå att ordna cykelförbindelse vid gamla vägen mellan Gunnebo och Västervik. Det bör förbättras att cykla på Jennybron.



Tänk på trädrötter när cykelbanor anläggs, dom förstör. Vid torget vid Rådhuset är det ojämna plattor pga trädrötter. Runt Stenhamra saknas övergångsställen. Busshållplatser anses ligga på rätt ställe, förutom att man önskar att bussarna går via Kvarngatan ut ur stan så att man slipper gå backen upp till sjukhuset eller resecentrum. Utbudet av kollektivtrafik är däremot varierande. Utveckla nya funktioner i tätortsnära lägen som stärker kollektivtrafiken.

Övriga medskick handlar om att Trafikverket inte längre saltar vägar på landsbygden. Det är viktigt med sittplatser i stadens stråk så att man kan vila. Kullersten är utmanande för rullatorer. Har bostadsbolaget tillräckligt med p-platser till sina bostäder?

Bra parkeringsmöjligheter behövs - vissa centrala områden är fulla med bilar, på de avgiftsfria smågatorna blir det trångt och dålig sikt för de boende. Samtidigt anses det tråkigt att satsa på bilar i centrum. Vore det bästa en stor infartsparkering när man kommer in till stan och sedan bussar till stan? Många jobbar på sjukhuset och pendlar in till stan från omlandet.

Service och fritid

Viktig service är livsmedelsbutik, kollektivtrafik - bra hållplatser, hälsocentral, bokhandel, bibliotek, kyrkans mötesplatser samt föreningsliv.

Några platser som anses otrygga är Åbyhöjden i Gamleby kvällstid, dålig belysning vid Fiskaretorget kvällstid - där rör det sig många, Stadsparken borde ha mer belysning - men den undviker man generellt när det är mörkt. Buskage och belysning är viktigt. Det kan upplevas otryggt på grund av stökiga ungdomar och droghandel i stadsparken. Slottsruinen vid mörkret känns otryggt. Automatiserat lantbruk gör att färre rör sig runt de stora gårdarna på landsbygden, då blir det mer otryggt i landsbygderna.

En mötesplats som efterfrågas är Seniorernas hus - pensionärsföreningars verksamhet. Det bör ligga centralt i Västervik och innehålla aktiviteter för ensamma. Ideell skötsel av huset vore bra. Dock har PRO och SKPF på landsbygden har andra lokaler, hyr bygdegård eller liknande. Lokaler för kultur saknas - kulturcentrum ger ett levande samhälle. Flytta ut Bostadsbolaget och skapa kulturhus! Bygg ut Werkstan! Gemensamhetsanläggningar efterfrågas, lokaler som kan disponeras fritt istället för att hyra in sig. Större lokaler där alla organisationerna kan vara/samlas. Platsen ska försörjas med bra bussförbindelser och ha god tillgänglighet.

Många platser nämns som platser där man spenderar fritiden. Det är främst naturområden som Gränsö, Bondbacken, Kroken, Kyrksjön i Odensvi, Ukna, Hjorted, Almvik, Örnberget, Fruberget, Breviksslingan och Maren runt, våra fritidsområden är tillgängliga och fina, Tjustleden, VO. Med rätt utrustning är det tillgängligt att vistas i våra fritidsområden. Dock skrämmar vildsvinen en del besökare. En del skogspromenader borde vara tillgängliga för fler rörelsehindrade. Föreningslivet gör att man kommer ut och rör på sig, exempelvis via jakt, golf.



Viktiga platser att bevara är ett utvecklat Spötorget till kulturkvarter med mycket grönska, ta inspiration av nya Skeppsbropromenaden. Kommunen är bra på fina planteringar, se till att Hamnplan är finare. Det är bra att aktiviteter ordnas på Hamnplan. Resortens tillgänglighet måste bevaras. Hammarsbadet och badholmen i Edsbruk är fina och ska bevaras. Almviksbadet ska bevaras. Simhallen är viktig.

Andra önskemål angående fritid och service är att anordna mer danser samt att ha fler skuggade sittplatser vid Fiskaretorget. Många äldre tränar, ex gym – det blir en mötesplats. Tillgängliggör enkla sporter som bangolf, boule, gym – det ger spontanaktivitet. Det bör fortsätta utvecklas högre tillgänglighet till vård.

Sammanfattning

Äldre lyfte flera bostadsrelaterade utmaningar kopplade till tillgänglighet, ekonomi och lokalisering. Det finns få tillgänglighetsanpassade alternativ, särskilt på mindre orter där det kommunala bostadsbolaget saknas, vilket försvårar möjligheten att bo kvar på landsbygden eller i mindre orter. Nybyggda bostäder är ofta för dyra, och många äldre efterfrågar i stället boenden i markplan, med hiss, god belysning och närhet till service, kollektivtrafik och mötesplatser. Man vill kunna få anpassat boende snabbare vid behov, och bostadskö upplevs som ett hinder. Centrumnära placeringar förespråkas, både i Västervik och i mindre tätorter, medan rekreationsområden som Löga bör bevaras. Även trygghet, närhet till sjukvård och kulturellt utbud lyfts som viktiga faktorer för ett attraktivt boende för äldre. Sydlig infart ses som en viktig investering för att bygga ut staden.

Äldre upplever att det fungerar bra att resa med bil, men kollektivtrafiken har brister som gör det svårt att välja bort bilen. Vissa områden i staden, som Didrikslund, har långt till hållplatser med bra trafik, medan andra, som Gertrudsvik, fungerar bättre. Lördagsresor mellan Gamleby och Västervik är svåra, och tågen uppfattas som opålitliga. Det finns önskemål om bättre information om närtrafiken. Cykling fungerar generellt bra, men cykelvägar är ibland för smala, ojämna eller saknas helt – särskilt mellan orter som Västervik–Gamleby och Gunnebo–Västervik. Gångvägar och övergångsställen saknas på vissa platser. Vissa tycker det är krångligt att köpa biljetter digitalt. Bra parkeringsmöjligheter efterfrågas, men man vill samtidigt inte gynna biltrafik i centrum – förslag som infartsparkering med buss lyfts. Övriga synpunkter gäller behov av sittplatser längs gångstråk, att kullerstenar och trädrötter är svåra för rullatorer, samt oro för brist på parkering vid bostäder.

Äldre lyfter vikten av närhet till grundläggande service såsom livsmedelsbutiker, hälsocentral, kollektivtrafik, bibliotek, bokhandel och mötesplatser kopplade till kyrkan och föreningslivet. Trygghet är ett återkommande tema – platser som Stadsparken, Fiskaretorget och Åbyhöjden upplevs som otrygga kvällstid, ofta på grund av bristande belysning eller stök. Även landsbygderna blir mindre trygga med färre människor som rör sig. Man efterfrågar fler trygga mötesplatser, särskilt ett centralt beläget "Seniorernas hus" med aktiviteter för äldre och ensamma.



Tillgång till kultur och gemensamma lokaler i form av ett Kulturhus för föreningar och aktiviteter ses som centralt för ett levande samhälle, gärna med bra kollektivtrafik och tillgänglighet. Naturen är en viktig resurs för fritid, med många uppskattade platser – men det behövs bättre tillgänglighet för rörelsehindrade och vildsvin skrämmar ibland bort besökare. Det finns även önskemål om fler enkla motionsaktiviteter som boule, bangolf och tillgång till gym, samt att bevara viktiga rekreationsplatser som Hammarsbadet, Almviksbadet och simhallen. Tillgängligheten till Resorten är viktig. Fler skuggade sittplatser, danser och ökad vårdtillgänglighet är andra förbättringsförslag.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet handlar om att tillgängliga, prisvärda och servicenära bostäder efterfrågas, särskilt i mindre orter där det kommunala bostadsbolaget saknas, samt att bostadskön och processen för anpassade boenden bör förenklas. Kollektivtrafiken behöver förbättras, särskilt vad gäller tillgänglighet i ytterområden och landsbygderna samt helgtrafik. Cykel- och gångvägar behöver kopplas samman och vara tillgängliga för äldre. Det behövs fler övergångsställen och sittplatser längs stråk, samtidigt som man vill undvika att biltrafik prioriteras i centrum – infartsparkering med buss föreslås. Sydlig infart möjliggör för Västervik att utvecklas. Närhet till service som livsmedelsbutik, hälsocentral och kollektivtrafik är viktigt, liksom tryggare offentliga miljöer med bättre belysning. Det finns en tydlig efterfrågan på fler mötesplatser och gemensamma lokaler för kultur- och föreningsliv, exempelvis som ett Kulturhus. Natur- och fritidsområden bör bevaras och göras mer tillgängliga för äldre, med fortsatt satsning på enkla motionsformer och sociala aktiviteter. Ökad närhet till vård bör vägas in i samhällsplaneringen.

Dialogtema: näringsliv

31 personer ingick i de 6 grupperna som svarade på enkäten under dialogen med näringslivet.

Tema tillväxt och utveckling

Den hjälp med långsiktig utveckling som företagarna vill ha från kommunen handlar om kompetensutveckling, inflyttning, högre utbildning, utvecklad infrastruktur, bättre koppling till E22, BK4-klassning, logistikflöden, nya samarbets- och samverkansformer, gärna samarbete med andra kommuner, praktik från grundskoleelever, yrkesutbildningar, utveckling av riksväg 40, kontakter med Trafikverket, utveckling av hamnen, mer expansion, innovation, nya och snabba detaljplaner, planberedskap, driftunderhåll av befintlig mark, mer verksamhetsmark, markköp, fler besökare, bra skola och barnomsorg, möjliggöra fler möten mellan småföretagare, upphandlingar av lokala tjänster och varor, uthyrning av samlingslokaler, synliggöra möjligheter för tillväxt för företag och göra det enkelt att etablera sig.

De långsiktiga utmaningarna för kommunen beskrivs vara pendlingsmöjligheter (som påverkar rekryteringsmöjligheter), bättre kommunikation (som i samtal/samarbete), att skapa diversifiering i näringslivet, att skapa en tågfärja till Baltikum, enklare och billigare tillståndshantering, skapa året runt-tillstånd för försäljning (torghandel?), ändamålsenlig infrastruktur, kunna tillskapa attraktiv mark för



bostäder, få till bostadsrotation, skapa högre utbildning, kompetensutvecklingsfrågor (få äldre att byta karriär exempelvis), att motivera främst unga pojkar till att slutföra skolan, höja statusen på yrkesprogram på gymnasiet, att lyckas växa trots kommunens geografiska läge, att fortsätta synliggöra de positiva värden man upplever lokalt, göra det attraktivt för unga att stanna kvar.

Angående mark, fastigheter och lokaler för etablering och expansion tycker flera grupper att det är brist. En grupp tycker att man bör se på hela kommunens yta, man bör bygga där det gynnar landsbygd och bygga utanför detaljplan. En annan grupp tycker att det ska finnas konkurrenskraftiga markpriser. Kommunen bör använda den mark som finns på ett bra sätt och skapa en markreserv. Det är viktigt att fånga upp vilka företag som vill expandera.

Några hinder för företagens utvecklingsplaner som framkommer i gruppernas svar är kulturmiljö, vattenskyddsområde och prickad mark. Någon grupp anser att kommunens strategiska inriktning är ett hinder (utan fler detaljer än så), och att snabbare beslut och förenklade tillståndsregler skulle gynna utvecklingen. Några grupper anser att det funkar just nu, men om det fortsätter (brist på verksamhetsmark?) så kan det bli problem.

Platser som nämns som lämpliga för verksamhetsmark är vid Ankarsrum väg 40, mellan E22 och flygplatsen, vid Mommehål, vid E22 generellt, vid Gunnebo och Gamleby. Vid södra infarten anser en grupp, för att utveckla staden ut mot landet. Att försöka flytta vissa industrier bort från vattenlinjen kan vara intressant. Det anses lämpligare för bostäder att ligga längs vatten. En grupp skickar med att verksamheter bör planeras i alla delar av kommunen.

Viktiga områden att bevara är Gränsö, stadsparken, åkermark, områden med aktivt friluftsliv och grönområden i tätorter. En annan grupp tycker att kommunen ska bevara innerstad och kust och ordna mer industrimark inåt landet längs med E22/järnväg.

Man ser behov av att rekrytera olika målgrupper. Det handlar om det som en grupp kallar "vanliga arbetare" och en annan grupp benämner det produktionspersonal, men även spetskompetenser, yrkesutbildade, högskoleutbildade ingenjörer och ledare. En grupp nämner behov av tandemrekrytering och att tillskapa lärlingsprogram.

Övrigt på tema tillväxt och utveckling

Ett övrigt medskick handlar om att kommunen bör verka för namnbyte, oklart på vad. En grupp anser att kommunen är ett stödområde så vi bör ta vara på möjligheterna där (inom vad framgår inte). En grupp skickar med frågan om konkurrensvänlig skattesats. En annan grupp skickar med att det borde satsas på kultur-företag: all kultur är inte ideell och de som producerar kultur kan vara en del av näringslivet. Viktigt att kulturföretagare kan sälja sina produkter till rimliga priser för medborgarna.



Attraktivitet, platsutveckling och livsmiljöer

Det som man lägger i begreppet attraktiva och hållbara livs- och boendemiljöer är levande torg med aktiviteter som pingisbord, trygghet, fina promenadstråk, flexibla p-platser på två timmar (en timme är för kort), kultur, levande stadsmiljö, bra skolor, god omsorg, närhet till naturen, varierade boendemiljöer, infrastruktur, hållbarhet, byggnation vid vattnet, att kunna välja typ av boende, tid för återhämtning, fritids- och kulturutbud, närhet, service, tillgång till sjukhuset.

När det gäller aktiv fritid och kultur är medskicken att säkerställa fler engagerade ideella ledare, ett brett kulturutbud, evenemang, restaurang, idrottssammanhang hela året, mötesplatser, bredd i föreningslivet, satsningar på kulturskolan, ett medborgarhus där föreningarna kan hyra in sig billigt för att främja kultur, hälsa, fritid, levande stadskärna samt platser för spontanidrott.

Den service som näringslivet värnar om är nätverk, kortare handläggning, snabba besked, sjukhus, skolor, äldreomsorg, kollektivtrafik, laddinfrastruktur både för land och vatten, anknötningar för tilläggning för lastning av båt, fritidsgårdar, nyföretagarcentrum, taxi, näringslivsavdelningen. Flera grupper fokuserar just på kommunens kärnuppdrag inom skola och omsorg, det är sådant som stärker både medborgare och företag samtidigt.

En grupp tycker att det idag finns många fina bostadsområden och att kommunen är på rätt väg. En grupp skickar med att efterfrågan är villor, rimliga hyror för hyresrätter och studentbostäder. Viktigt med en variation av prisklasser så att alla typer av anställda kan efterfråga boende. En grupp skickar med om det kan vara aktuellt att omlokalisera verksamheter för att skapa attraktiva bostäder där.

Medskicken kring levande stadskärnor i kommunen handlar om levande torg, kulturutbudet, året runt-verksamheter ska premieras, starka varumärken, utnyttja vattenkontakten mer, flytande verksamheter, tillgänglighet, p-platser, att det skapas en stadskärna där man kan mötas och umgås hela dygnet, ex tidiga morgnar, söndag, kvällstid, upplevelsebaserade stadskärnor, att kommunen bör vara försiktiga med nyetablering av handelsytor (gissningsvis avses externhandel), inte omvandla butiker till kontor och bostäder.

För att möjliggöra attraktiva företagsmiljöer och verksamhetsområden nämns Campus, Stenhamra, företagsparker för kluster inom till exempel produktionsindustri, kluster av småföretag, co working-spaces/kontorshotell i skärgårdsmiljöer med bra skärgårdstrafik.

Övrigt på tema attraktivitet, platsutveckling och livsmiljöer

Undersök möjligheten att ta fram långsiktiga utbildningsstrategier för innovativa branscher som sträcker sig 20–30 år framåt. Det vore också intressant att titta på möjligheten att företag kan låna kompetenser av varandra.

Infrastruktur

Vad gäller vilken typ av infrastruktur näringslivet önskar så säger en grupp att regionen bör lägga ned tåget och satsa på bättre och säkra vägar och bra bussar. Pendlarbussar med möjlighet och plats att arbeta med dator är viktigt. En annan



grupp önskar fokus på sjöfart, södra infart, E22 och BK4-vägar. En tredje grupp vill ha fokus på att skärgårdstrafiken omvandlas till helt regional trafik, där man ska kunna åka frekvent både på land och på vattnet. Kollektivtrafik ska nå hela kommunen för bättre pendlingsavstånd. En annan grupp skickar med fokus på riksväg 35, kollektivtrafik, linjetrafik till Valdemarsvik (korsa länsgränsen), bygg Södra infarten och bygg ut hamnen (Lucerna). En annan grupp vill framföra att långfärdsbussar till Västervik bör stanna vid E22 och inte köra in ända till stan.

Tillgängligheten till arbetsplatser upplevs ha en del förbättringspotential och man önskar mer fokus här från Trafikverket. Man vill också ha en utvecklad flygplats och bättre vägar fram till skärgårdens kajer. Medskick handlar också om att kommunen bör skaffa sig strategisk mark för att kunna utveckla snabbare förbindelser till andra kommuner. Vissa tycker dock att framkomligheten med bil är bra.

Konkreta pendlingsmedskick är:

- Findus i Loftahammar önskar att det går att pendla över länsgränsen mot Valdemarsvik/Östergötland.
- Bättre kollektivtrafik till de mindre orterna samt norrifrån Östergötland.
- En grupp skickar med att pendlingsmöjligheterna är ganska dåliga för de flesta men för skiftjobbare nästan omöjligt. KLT och näringslivsenheten måste samverka mer och planera busstiderna så att fler kan pendla.
- Under kontorstider är det ganska goda möjligheter att resa mellan små och stora orter i kommunen anser en annan grupp.

Angående utvecklade godstransporter och stråk önskas bättre möjligheter till Loftahammar. En grupp pekar ut E22, södra infarten, hamnen, riksväg 35 och riksväg 40 som helt avgörande för gods. En grupp skickar dessutom med möjligheter för tunga transporter i skärgården. Bärigheten på Verkebackensbron och Skramstadbron är viktiga. Även Lunnargatan är viktig för gods samt cykelvägar. Nuvarande infart till Västervik är fortsatt viktigt stråk för gods. Ytterligare medskick är att södra infarten bör dras så långt söderut det är möjligt för att korta transportvägar samt att transporter av gods västerut är viktigt.

Prioritering av objekt:

- Grupp 1: 1 riksväg 35. 2 riksväg 40. 3 sydlig infart. 4 E22. 5 Tjustbanan.
- Grupp 2: E22, riksväg 35, sydlig infart, riksväg 40 och Tjustbanan
- Grupp 3: Sydlig infart, riksväg 35, riksväg 40, E22, Tjustbanan
- Grupp 4: riksväg 35, norra infarten. Väg 135 mot Horn, kollektivtrafiken till Östergötland. Utveckla flygplatsen till drömarcentrum alla kategorier. Viltstängsel.
- Grupp 5: Sydlig infart, riksväg 35, Tjustbanan, riksväg 40, E22. Sydlig infart är etta pga. mycket utvecklingsmöjligheter och säkerheten.
- Grupp 6: riksväg 35, riksväg 40, E22 söderut. Sydlig infart och järnväg av mindre betydelse om kommunen behöver betala själva.

Kopplingar mot andra kommuner som lyfts är till Valdemarsvik för kompetensförsörjning och infrastruktur, hela södra Sverige samt koppling mot Växjö, Norrköping, Linköping. Utöver det görs generella medskick om att sammankoppling till



alla grannar är viktiga. Resonemangen handlar om kompetensförsörjning och infrastruktur. Bredband funkar generellt bra. Att jobba mer ihop, exempelvis kring kompetensförsörjning, tror en grupp skulle kunna utöka vår arbetsmarknadsregion. Kanske benämna norra Kalmar län under gemensamt namn. En annan grupp skickar med att byta län eller att göra Småland till ett sammanslaget län.

Angående energi är hållbar energi viktigt för näringslivet och krav på hållbarhet finns delvis. En konkurrensfördel skulle vara om vi kan erbjuda lokalproducerad energi, anser en grupp. Man ser ökade energibehov, men också möjligheter med alternativa metoder som vätgas, ammoniak, HVO, biogas. En mångfald av energislag ger god beredskap. Någon grupp nämner att behoven är större än vad kapaciteten är idag. Man betonar också att eltillförseln måste vara tillförlitlig.

Övrigt på tema infrastruktur

Här görs korta medskick om ökat fokus på beredskap och säkerhetsläget. En kanal vid Segergärde nämns som övrig möjlighet av en grupp. Mobiltäckningen behöver förbättras. Följ Agenda 2030 skickar en annan grupp med.

Sammanfattning

Företagsrepresentanterna lyfter ett stort behov av långsiktigt stöd i form av kompetensförsörjning, inflyttning, infrastrukturutveckling (bland annat koppling till E22, riksväg 40, BK4-klassning, logistikflöden och hamnutveckling), snabbare och mer flexibel planberedskap samt möjliggörande av etableringar och expansion genom mer verksamhetsmark. Företagen efterfrågar också ökad samverkan, bland annat med andra kommuner och småföretagare emellan, bättre kontakt med Trafikverket och satsningar på utbildning, från grundskolepraktik till högre utbildning och yrkesvägar. Behov av att göra det attraktivt för unga att stanna kvar och synliggöra lokala positiva värden framkommer också. Bland de långsiktiga utmaningarna lyfts bristande pendlingsmöjligheter, behov av diversifiering i näringslivet, attraktivitet för unga samt tillgång till lämplig bostadsmark. Markbrist ses som ett hinder, likaså kulturmiljörestriktioner, vattenskyddsområden och långsamma tillståndprocesser. Flera platser, som vid sydlig infart, Ankarsrum väg 40, mellan E22 och flygplatsen, vid Mommehål, vid E22 generellt, vid Gunnebo och Gamleby, nämns som lämpliga för verksamhetsmark. Även landsbygden i stort nämns som viktig att gynna med nya lokaliseringar för verksamheter. Samtidigt framhålls vikten av att värna områden med höga natur- och rekreationsvärden, som Gränsö, Stadsparken och åkermark. Vissa befintliga verksamheter vid vattenlinjen kan omlokaliseras för att skapa attraktiva områden för nya bostäder. Näringslivet ser ett brett rekryteringsbehov, från yrkesarbetare till spetskompetens, och efterlyser lärlingsprogram och tandemrekrytering. Övriga inspel rör vikten av stöd till kulturföretag och att se dem mer som näringsliv än som ideella föreningar.

Det finns ett brett engagemang för att skapa levande, trygga och varierade miljöer där människor vill bo, leva och arbeta. Näringslivet betonar vikten av levande torg, kulturutbud, trygghet, god tillgång till service som skolor, sjukhus och omsorg, samt närhet till natur och vatten. För att stärka attraktionskraften lyfts behovet av flexibla parkeringslösningar, varierade boendeformer i olika prisklasser, och möjligheten att bygga bostäder nära vatten. Ett rikt fritids- och kulturliv, med



evenemang, spontanytor, föreningsliv och medborgarhus, ses som centralt. Levande stadskärnor med verksamhet under hela dygnet och försiktighet med externhandel och butikskonvertering betonas. För företagsmiljöer lyfts förslag om företagsparker, kluster, campusutveckling samt kontorshotellslösningar i skärgårdsmiljö. Kommunens kärnuppdrag, som skola, vård och omsorg, ses som avgörande för attraktiviteten. Övriga medskick handlar om långsiktiga utbildningsstrategier för framtidsbranscher samt möjligheter till kompetensdelning mellan företag.

Företagen önskar bättre infrastruktur. Särskilt riksvägarna 35 och 40, E22 samt en ny sydlig infart till Västervik som ses som avgörande både för pendlare och godstransporter. Sjöfart, hamnutveckling och skärgårdstrafik lyfts också, liksom behovet av god tillgänglighet till kajer och arbetsplatser. För kollektivtrafiken efterfrågas frekventa och anpassade busslinjer, även över länsgränserna, särskilt till och från Östergötland, samt bättre möjligheter för skiftarbetare att pendla. Ett antal konkreta platser, vägar och broar nämns som prioriterade för godsflöden, exempelvis Verkebackensbron, Skramstadbron, Lunnargatan och Lucernahamnen. Näringslivet vill också se strategiska markköp för att korta transportavstånd och förbättra kopplingar till andra kommuner i södra Sverige. På energisidan betonas behovet av tillförlitlig och hållbar eltillgång samt utveckling av alternativa energikällor som vätgas, biogas och HVO, där lokalproducerad energi kan bli en konkurrensfördel och öka beredskapen. Övriga medskick rör ökad beredskap, förbättrad mobiltäckning, samverkan kring kompetensförsörjning och förslag om regional samordning, till exempel ett gemensamt namn för norra Kalmar län eller en ny länsindelning.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet handlar om behovet inflyttning, tillgång till bostäder i olika prisklasser och lägen, samt utveckling av både fysisk och digital infrastruktur. Företagen efterfrågar framför allt utbyggnad och förbättring av vägförbindelser, där riksväg 35, 40, E22 och en ny sydlig infart till Västervik ses som strategiskt avgörande, samt ökad tillgänglighet till hamn, skärgård och kajer och förbättrad kollektivtrafik inom och utanför kommunen. Bärighet i säkra godsstråk förespråkas. Etablering och expansion av näringslivets verksamheter kräver större tillgång till planlagd verksamhetsmark, särskilt vid platser som sydlig infart, E22, väg 40, Mommehål och kommunen i stort (främst nära större tätorter). Samtidigt efterfrågas en snabbare och mer flexibel planberedskap, liksom att översiktsplanen möjliggör både bostads- och verksamhetsutveckling utan att tumma på skyddet av värdefulla natur- och rekreationsområden som Gränsö, Stadsparken och jordbruksmark. För att skapa attraktiva livsmiljöer och öka platsens dragningskraft lyfter näringslivet vikten av levande stadskärnor, trygga torg, ett brett kultur- och fritidsutbud, samt tillgång till service och goda boendemiljöer nära vatten (där befintlig verksamhetsmark exempelvis kan omlokaliseras). Dessutom föreslås samverkan kring framtida utbildningssatsningar, möjliggörande av kluster av företagsparker och campusmiljöer, kontorshotellslösningar i skärgården, ökat fokus på beredskap, samt utveckling av energisystem med lokal och hållbar produktion för ökad konkurrenskraft och försörjningstrygghet.



Dialogtema: turism

Antalet som svarat på enkäten under mötet är sammanlagt 23 personer.

Styrkorna för kommunens besöksnäring beskrivs vara starka varumärken, vi är välkända inom besöksnäring, gott om boende finns av olika typer, skärgården, variation av natur och kultur, naturvärden, kommunens långsiktiga satsning på turism, trygghet, en levande stadskärna året runt, eldsjälarna på öarna i skärgården, idrott.

Visionen man ser för 2050 handlar om året runt-besökare, starka reseanledningar, de små destinationerna kvarstår i sin lilla skala, människor kommer längre till det naturliga/äkta, bättre kollektivtrafik, bilfri stadskärna, äventyrsturism, cykling, vandrare men också de som kommer för att göra olika saker. Västervik ska vara en storstad i litet format där allt finns nära, ett brett utbud finns, skärgården är tillgänglig året runt, infrastrukturen har förbättrats och ger ett effektivt och hållbart resande.

En vision lyder: Västervik är ett självklart besöksmål större delar av året tack vare det bubblande kulturlivet, det stora utbudet över hela kommunen. Att vi har en positiv inflyttning där innovation och kreativitet leder oss framåt. Att företagarna fortsatt har en god relation med invånare, besökare och kommun. En kommun där man kan enkelt föreställa sig att leva och bo kvar. Här finns tillgång till transporter både syd och norr men även österut via båt. Gotland är bara en färja bort och tänk att det är för en billig peng.

Det som krävs för att nå visionen är bättre kollektivtrafik, stimulera entreprenörer, hållbarhetsperspektiv, samarbeten, satsningar på infrastruktur, även infrastruktur för transporter på vattnet, möjliggöra för fler att bli fastboende i kommunen, flexibla övernattningsmöjligheter, satsningar på cykelvägar och vandringsleder, marknadsföring med fokus på året runt, bra skolor och möjlighet till utbildning.

Angående ytbehov framförs att det ska gå att genomföra attraktiva etableringar vilket ger attraktionskraft, utveckling av skärgårdskommunikationer, möjlighet till familjebesöksmål med vattenfokus exempelvis pirattema, fler typer av boenden för olika ekonomier, tillgängliggör för mer exploatering på redan exploaterade platser, planlagd mark behövs för verksamheter, med fokus längs kusten. Plats för kommunikationer är viktigt.

Noder som pekas ut som viktiga är orter längs kusten och platser nära E22. Några trycker på mer fokus på inlandet.

Det som saknas är fler samarbeten för att skapa nya besöksanledningar, både mellan stora och små företag. Fler evenemang behövs. Viktigt att anordna saker på vintern och att ha fokus på ungdomar. Fler muséer och inomhusaktiviteter för barnfamiljer. Söndagsöppet kan utvecklas, boende för alla målgrupper, skärgårdskryssningar, koppla ihop de besöksmål som finns. Konferenssupplevelser kan tillskapas.



Besöksnäringen ska utvecklas från den bas vi har men gärna spetsa till några noder som kan sticka ut, tycker några grupper. En annan grupp tycker att fokus ska vara på att skapa nya platser. En tredje är att göra både och.

Utmaningar som noteras är regelverk (viktigt att kommunen lotsar), brist på långsiktighet, klimatförändringar, infrastrukturen, att klara av att se kommunens landsbygder, att marknadsföra destinationen hela året, kompetensförsörjning.

Klimatförändringar innebär att vi fortsatt bör ha fokus på ren luft, rent vatten och allemansrätten. Vi kan också se en förskjutning kring när man tar semester, juli har inte alltid finast väder längre. Viktigt att kunna ha personal en längre säsong, men det ger utmaningar både för ekonomi och personaltillgång. Investeringar behövs för att hantera dagvatten. Cool-cation en möjlighet. Då måste vi ha mer information på fler språk om resvägar, skärgård, stadskärnan. Havsnivåhöjningen utmanar.

Viktiga målgrupper är barnfamiljer, men man ser behov av att locka fler pigga seniorer. Tryggheten är viktig att ha med sig för att locka målgrupper men även för att folk ska vilja bo kvar. Äventyrsturister är en målgrupp att locka mer. Barnfamiljer ska även lockas att stanna kvar permanent. Seniorer är inte lika säsongsbundna, extra fokus på tyska äldre. Kontorshotell bör finnas för resande som har ett jobb men kan jobba på distans.

För att lyfta natur- och rekreationsområden är det viktigt att leder för ex cykel och vandring sköts och marknadsförs, att det går att resa med tåg är viktigt för hållbarhetsaspekten. Visa på bryggor i skärgården, fler outdoor-aktiviteter, större tillgänglighet till naturområden. Skärgårdsbåtarna bör gå tystare för att inte störa naturen, ex bärplansbåtar.

Satsningar på infrastruktur anses viktiga. Man förespråkar satsningar på cykelvägar inom kommunen, tågresor, bättre kollektivtrafik, möjlighet till taxiverksamhet, cykeluthyrning, Gotlandsfärjan, cykla längs E22, möjliggör södra infarten, inför elsparkcyklar, skylta för skärgårdsnoder, utöka laddinfrastrukturen.

För att dra nytta av att länet är starka inom besöksnäring behöver vi samverka mer med starka aktörer inom länet, bussresor kan arrangeras med pensionärsföreningar, satsa på Gotlandstrafik, använd Astrid Lindgren, förbättrad infrastruktur för att kunna åka mellan ex ALV och Kolmården viktigt även för Västervik (förbifart Söderköping), turbåtar med andra kommuner, Västervik framåt bör samverka mer med andra aktörer.

Tysta oråden i naturen/skärgården ger ett ökat utbud av resmål och är positivt. Dock har få en åsikt om det är något som krävs idag. Viktigt att skärgårdstrafik och annan vattenburen trafik inte stör fågellivet.

För att utveckla stadskärnorna i Västervik och Gamleby krävs mycket långsiktig samverkan för att skapa god tillgänglighet. Ett sätt att öka attraktiviteten är bilfri gångväg i Västervik. Bocka systematiskt av en insats i taget, ex stadsparken/Storgatan. Viktigt att det inte bara pratas utan att komma till



handling. Fler upplevelser i staden, ex marknader. Möjlighet att parkera, ingen mer etablering vid Ljungheden.

Övrigt som framförs är behov av mer biluthyrning eller bussar med stopp vid besöksmål. Mer fokus krävs på vår landsbygd och inlandet. Jobba med att få fritidsboende att bli permanentboende. Fokus på våra naturmiljöer. Det är viktigt att det är lokala verksamheter som får möjlighet att växa så att inte bara de sommarboendes önskemål styr. Skärgårdstrafiken måste vara attraktiv. Utveckla fler ställplatser men också med fokus på att kunna utföra latrintömning. Använd skärgården i marknadsföring. Kan drönartransporter vara en lösning vad gäller infrastruktur så kan det ge besök. Besöksnäringen är viktig för att skapa attraktion, tillsammans med ett väl utfört kommunalt grunduppdrag. Bygg på vår kustnära profil. Viktigt att samverkan resulterar i handling. Det underlättar om vi lägger fast en långsiktig plan för vindkraftsetablering. Skärgårdstrafiken är superviktig. Koppla ihop utbudet i staden med det som finns i landsbygderna.

Sammanfattning

Återkommande nämns att småskaligheten ska få kvarstå i besöksnäringen. Önskemål finns om att kunna göra fler etableringar inom besöksnäring men med varsamhet, gärna med kopplingar till E22. Inga exakta noder pekas ut för besöksnäring och åsikterna skiljer sig om det behövs nya stora etableringar eller om fokus ska vara på befintliga verksamheter. Det ideella och det kommersiella utbudet hänger ihop. Besöksnäringen vill vara en del i arbetet med inflyttning och att skapa attraktivitet i lokalsamhället. Dock är det kommunens kärnverksamheter som anses stå för den stora delen i attraktiviteten. En fortsatt långsiktig dialog med varandra, med kommunen och närliggande destinationer förutsätts.

Kompetensförsörjningen är en nyckel för att kunna bedriva verksamhet året runt. Kuststräckan bedöms som det mest attraktiva som kommunen har och fler kopplingar till skärgården efterfrågas. Evenemang för unga ses som något som gör kommunen mer levande. Information på fler språk krävs. Västervik borde ha möjlighet att fokusera mer på äventyr som reseanledning. Ställplatser är bra men kräver service, ex latrintömning. Då infrastrukturen utmanar kanske drönartransporter/autonoma fordon skulle kunna testas och bli en besöksanledning.

Utmaningar som påpekas är bristande infrastruktur och kollektivtrafik, både att ta sig till kommunen men också att ta sig inom kommunen. Det är viktigt att det går att ta sig till Västervik med tåg. Andra utmaningar är att kunna bedriva verksamhet året runt via exempelvis muséer och konferenser, en mer tillgänglig skärgård med uppmärksatta bryggor, att hållbarhet kan bli en del av resandet och även reseanledning i sig, att taxi saknas, utbyggd laddinfrastruktur, att kultur får ta en större roll i utbudet, att återfå Gotlandstrafik, att det måste satsas mer på outdoor med grunden i cykel och vandring. Landsbygden är mer än skärgård och landsbygden måste lyftas fram.

Styrkorna är våra starka varumärken, långsiktigheten i de satsningar som gjorts samt natur och skärgård. Den närheten och äktheten man kan få i en landsbygds-kommun är positiv. Klimatförändringarna ger utmaningar med exempelvis översvämning/dagvatten, men då vi har fokus på exempelvis outdoor kan cool-cation



stärka oss om vi planerar smart. En annan styrka är att vi är en trygg destination, vilket också ger möjligheter för familjer att etablera sig permanent.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att möjliggöra anläggningar för besöksnäring för att erbjuda upplevelser även vintertid. Det handlar också om fokus på trivsel och gestaltning/kulturmiljöer. En tillgänglig skärgård är ett kärnvärde i destinationen, men där besöksnäringen inte stör onödigt mycket i skärgårdens natur. Att påvisa lämpliga platser för ankring, tillgängliga bryggor i naturreservaten och tystare och mer miljövänlig skärgårdstrafik är viktigt för destinationen. Vindkraften ska planeras med långsiktighet för att besöksnäringen ska kunna anpassa sig. Bilfria stadskärnor i Gamleby och Västervik kan vara en väg framåt, men det är viktigt att insatser utförs snarare än enbart planeras. Stads-kärnorna ska ge upplevelser. Intressekonflikten mellan mer handel vid externområdet Ljungheden samt utveckling av centrum i Västervik måste hanteras.

Dialogtema: kust och skärgård

50 personer bevarade enkätfrågorna under gruppdiskussionerna.

Bostäder och boendemiljö

En av de största utmaningarna i kust- och skärgårdsområdena är bristen på bostäder, särskilt för permanentboende. Invånarna ser en problematik i att yngre generationer saknar bostadsalternativ vid generationsskiften, vilket kan försämra inflyttningen och den långsiktiga befolkningstillväxten. Det är utmanande att bo kvar på öar som äldre med långa avstånd till service. Medborgarna upplever ett behov av fler lägenheter samt i orterna serviceboenden för äldre. Långsamma detaljplaneprocesser och brist på resurser för att sanera förorenade marker anses vara hinder för utvecklingen. Att peka ut en eller flera "kärnöar" nämns som en väg framåt för att komma runt regelverk.

Boendekvalitet värderas enligt nedan:

- Kollektivtrafik 10
- Lugnt och tryggt 10
- Service 9
- Nära skog/park 3
- Fin utsikt 2
- Liv och rörelse 1
- Barnomsorg 1
- Kollektivt boende 1
- Arbetstillfällen 1
- Bredband 1
- Möjlighet till frakttransporter 1
- Möjlighet att bo hemma hela livet 1

Många ser bostadsmarknaden som ett hinder för utvecklingen då de "bästa" boendena riskerar att bli sommarstugor. Dessutom säljs väldigt få hus i skärgården, vilket gör att det är svårt att bo i skärgården även om en person har råd att köpa. Flera påpekar att hyreshusen är få och att möjligheterna att bygga fler permanentbostäder behöver stärkas. I planeringen framhålls vikten av att



skapa bostadslösningar som kombinerar tillgänglighet, trygghet och närhet till service och kollektivtrafik. Flera uttrycker en önskan om att rusta upp befintliga bostäder snarare än att bygga nytt i kustorterna. En aspekt som ofta nämns är att strandskyddet upplevs som en begränsning för nybyggnation på attraktiva platser. Alla vill dock inte att nya bostäder ska tillkomma, men de som vill se nya bostäder vill att skärgårdsbebyggelsens identitet bevaras, att hus placeras havsnära. I Blankaholm kan nya bostäder placeras bakom Radhusvägen. Öar som nämns för nybyggnation är Hasselö, Sladö, Smågö, Björkö samt Östra och Västra Eknö.

Dessutom behöver vattentillgången och VA-lösningar säkerställas för att nya bostäder ska kunna tillkomma. Även möjlighet att klassa om ekonomibyggnader till bostäder, för att inte exploatera ny mark. Många synpunkter inkom på dialogen som handlar om ändringar i lagar, som sker på statlig nivå.

Områden som inte bör exploateras (mer) är Glasbruksområdet i Blankaholm, områden med höga naturvärden, obebodda öar, förorenade områden samt områden som riskerar översvämning.

Det finns en oro för att kust- och skärgårdsområdena blir en plats endast för ekonomiskt starka grupper, vilket skapar en exkluderande boendemiljö. För att motverka detta behövs insatser för att skapa blandade boendeformer och prisnivåer som gör det möjligt för fler att bosätta sig. Att bo kvar på en släktgård i skärgården blir utmanande, då släkten snabbt förgrenar sig. Man har sällan råd att lösa ut alla. Så därför är det viktigt att tillåta viss ny bebyggelse så att flera kan dela på skötseln av en skärgårds-gård.

Det som är viktigt att satsa extra på för att skapa mer attraktivitet är service, kulturbyggnader, skolor, samlingslokal, småskaligt fiske, natur, allemansrätt, rekreation, kommunikationer, jämnare serviceutbud mellan stad-land, infrastruktur för elbåtar, skärgårdstrafik, skog, vandringsled, transporter, naturreservaten, betesdjur, post, pakettleverans, ett aktivt lantbruk, bofasta, miljöhänsyn, levandegöra historian kring skärgårdens och kustens näringar samt kommunal närvaro.

De tankar man har om hur man lockar fritidsboende att bo permanent är att erbjuda bra service, effektiv bygglovshantering, arbetstillfällen, kommunikationer, infrastruktur, föreningsliv, barnomsorg, näringslivsutveckling, kontorshotell, boplikt, arbetspendling, skatterabatt, billigare skärgårdstrafik för de som är folkbokförda i skärgården. Vissa tycker att det inte behövs insatser för att locka fritidsboende att bo permanent.

De flesta tycker att stärkta noder är vägen framåt för skärgårdsutveckling. Helt fri bebyggelse är inte lämpligt i skärgården enligt deltagarna. Blankaholm, Loftahammar, Björkö, Smågö, Rågö, Solidö, Östra och Västra Eknö nämns som potentiella noder. I viss mån ses Västervik som en skärgårdsnod.

Övriga medskick handlar om att förenkla för nybyggnation, exempelvis genom uppdatering av äldre detaljplaner och löpande kommunikation med skärgårdsbefolkningen.



Att förflytta sig

Kollektivtrafik och transportinfrastruktur utgör en utmaning. Många upplever att kollektivtrafiken är bristfällig eller undermålig, vilket gör att invånarna behöver anpassa sig genom att vara bil- och båtberoende. Därför behöver sjömackarna bevaras långsiktigt. Det finns en stark önskan om förbättrad kollektivtrafik för att underlätta vardagsresor och pendling, både till kustorter och till skärgården. Vissa anser att man bör testa båtpool. Hållplatslägen kan behöva ses över och laddstolpar behöver tillkomma. En del befarar att kollektivtrafiken kommer bli svår att förlita sig på när de blir äldre. Det tar tid att färdas kollektivt från öar och till kustsamhällena.

Mellan Blankaholm-Solstadström är det korta avstånd, där deltagarna anser att det bör vara möjligt för elcykel. Bra kollektivtrafik finns längs E22, men några turer önskas gå in i orten. Det vore också bra med en cykelväg mellan Blankaholm och E22. Även kring Loftahammar är det svårt att få plats med cykel i vägrenen idag.

De färdslag man önskar förbättra för är främst kollektivtrafik (båt och buss) samt eget färdmedel (bil och båt). Någon grupp nämner även gång och cykel i kustsamhällena. Det finns också medskick om att prioritera svävare som färdslag vintertid. Kopplingen mellan Gränsö kanal och Västerviks stad är för svag. Många rankar tillgången på kollektivtrafik som låg, ca 3 av 10. Där man arbetar är det mycket högre tillgång till kollektivtrafik, än där man bor.

Vägarna fungerar generellt sett bra, men det finns behov av fler angoringsplatser för både person- och godstransporter. Fler angoringsplatser till skärgårdstrafiken behöver vara anpassade för rullstol, rullator, barnvagn. Detta skulle inte bara gynna boende utan även näringslivet och räddningstjänsten. Att utveckla nya transportlösningar, som exempelvis elfärjor och bättre anslutningar mellan skärgårdsöarna och fastlandet, lyfts fram som en viktig framtidsfråga.

Många vill se bättre gång- och cykelvägar, exempelvis mellan orter och till viktiga samhällsfunktioner som skolor och affärer. Flera påpekar att dåliga vägar och undermålig vinterväghållning gör det svårt att pendla och förflytta sig på ett tryggt sätt.

Angöringsplatser för tunga transporter som nämns är Östra Skälö, Skaftet, Gränsö kanal, Högotorp. Alla är inte till för allmänna ändamål utan markägare kan stänga dess kajer. Det förespråkas att man bör jobba med lantmäteriet. Ett medskick är att inte tillåta bebyggelse för nära kajerna så att dessa privatiseras.

Övriga medskick är att man vill att länstrafiken behöver bli en tydligare dialogpart, att transporter måste förenklas, att orter måste förbindas med cykelväg, att inte glömma bort tung trafik till öarna eller svävare, svårt för skärgårdsbarn att delta i fritidsaktiviteter på fastland, mer samverkan med östgötatrafiken angående skärgårdstrafik, kollektivtrafikavgångar i skärgården anpassade till arbetspendling, enklare att kalla in extra turer i kollektivtrafiken till sjöss när en tur är full samt att det ur hållbarhetsperspektiv bör gå att bo i skärgården även utan egen båt.



Service och fritid

Serviceutbudet i skärgården och i kustorterna anses vara en central fråga för platsernas utveckling och attraktivitet. För att skapa en levande och hållbar kust- och skärgårdsbygd med möjligheter för barnfamiljer behöver tillgången till barnomsorg, skolor, transporter, fiber, samlingslokal och andra samhällsfunktioner säkras. Många efterfrågar en bättre tillgång till dagligvarubutiker, apotek och vårdcentraler samt hemtjänst.

Vatten och avlopp pekas också ut som grundläggande i kust- och skärgårdsbygderna. Generellt vill man se en ökad kommunal närvaro.

En levande skärgårdsbygd har bra service, bra kommunikationer, ett jämnare serviceutbud mellan öarna, ett engagerat föreningsliv, småföretagare, fiberuppkoppling samt gemenskap. Att hela kommunen är ambassadörer för skärgården, lantbruk, besöksmål, åretruntboende är viktigt (se frågan om attraktivitet under tema bostäder).

I kustbygden på fastlandet bör det finnas lanthandel, äldrevård och förskola för att upplevas som levande.

Vad gäller trygghet nämns Horns uddes brygga som otrygg, på grund av dåligt skick. Bryggplatser nämns generellt som dåligt upplysta och särskilt utmanande vintertid när det är isigt. I Blankaholm upplevs området runt reningsverket som något otryggt. Någon anger att de undviker folksamlingar som orsakas av turismen sommartid.

Några grupper saknar mötesplatser där man bor. Mötesplatser som efterfrågas är gemensamhetshus och fritidsgård i Loftahammar.

På fritiden vistas man vid vattnet, i skogen, på sjön, i trädgården eller fritidshuset på en ö. Ungdomar åker till staden för att träna eller umgås.

I Blankaholm är det viktigt att bevara Majkaseberget och ett tillgängligt hamnområde samt badplats. Bollplanen vid radhusparken viktigt och idrottsplats. I Loftahammar nämns idrottsplatsen och vandringledd, idrottshall som viktiga att bevara. I skärgården vill man bevara kulturvärden, strandskyddet, allemansrätten, havet, naturreservaten, vandringsleder, Hasselö sand som nav i besöksnäringen, den genuina bebyggelsen. Några upplever att det är det för mycket turism på Sladö, som också är naturreservat.

Fritidsaktiviteter och rekreationsområden lyfts som viktiga för att skapa en levande skärgårdsbygd. Hamnområden, badplatser och naturreservat lyfts fram som områden som bör bevaras och satsas på för att fortsatt locka både bofasta och besökare. I Blankaholm nämns Majkaseberget. Förslag ges även på nya mötesplatser, exempelvis ett utegym eller en hundrastgård.

Förslag för framtiden i skärgårdsbygderna är att kommunen sanerar förorenade områden, snabbare detaljplaner, hundlatriner sätts ut, arbetsplatser, bostäder, skola, förskola måste finnas. Flera ställer sig frågan om skärgården är till för rika, eller är det ett helt fritt val att bo på en ö. Viktigt är att fler bosätter sig, hur kan



kommunen locka fler? Kommunikationer och service måste fortsätta utvecklas. Demografin är svår och fler äldre måste få omsorg. Bra dialog med KLT och fortsatt utveckling av kollektivtrafik, bostäder måste finnas, utveckla sophanteringen, boendemöjligheter, tomma hus finns, åldrande befolkning som inte orkar vårda kulturlandskapet med lantbruksdjur, arbetstillfällen, fler möjligheter att köpa livsmedel i skärgården, äldreboende på Hasselö, prova-på-boende i skärgården. Befolkningsminskning är den stora utmaningen upplever deltagarna.

Övrigt man vill skicka med är att marknadsföra hela kommunen, även landsbygder och mindre orter. Utegymp är önskvärt. Viktigt att sopor töms året runt, lös FNI på ett bra sätt ex med uppsamlingsplatser för avfall på de befolkade öarna. Sopkärnen förfular skärgården. Lägre avfallstaxa i skärgården krävs annars. Ta hand om turisternas avfall. Viktigt att möjlighet erbjuds att köra iland grovsopor. Även beredskapsfrågor nämns, som ökad civil beredskap i skärgården, ex olycksfall och brand. Önskas mer besök av räddningstjänsten samt beredskapsbodar.

Viktigt att generellt värna Östersjön i ÖP.

Näringsliv

För att skapa en hållbar framtid för kust- och skärgårdsområdena måste näringslivet ges bättre förutsättningar att etablera sig och växa. Grundläggande service såsom lanthandel, restauranger, goda transportmöjligheter för människor och gods, vägar, postservice, elnät, bredband, kommunal service och tillgång till bostäder är avgörande för att attrahera både arbetsgivare och arbetskraft. En utmaning för företag är att hitta arbetskraft, delvis på grund av brist på boenden och fungerande kommunikationer. Fler andelshus kan behövas i skärgården, för att lösa behov av turismboende. Hamnarna viktiga för tunga transporter. Gör en inventering av hamnar/kajer och behov av insatser vid kajer.

Det finns en önskan om att stödja lokala näringsidkare och marknadsföra skärgården som en attraktiv plats för verksamhetsetableringar. Samtidigt lyfts behovet av att koppla samman kustremsan bättre, exempelvis genom fler transportlösningar och en ökad samverkan mellan olika delar av kommunen. Flera betonar vikten av att stödja lokal handel och besöksnäringen genom att utveckla marknadsföring och evenemang. Ökad dialog med kommunen och Västervik framåt efterfrågas.

Man upplever vissa hinder mot att sätta upp solpaneler i skärgårdens kulturmiljöer samt lite låg kapacitet i elnäten. Viktigt med reservkraft i telemasterna. Ökad mobiltäckning krävs i skärgården och i kommunens sydligaste landsbygd saknas fiber. Möjlig industrimark bör finansieras vid E22 Blankaholm. Men bygg inte på åkermark.

För att skapa ett mer hållbart och levande näringsliv i skärgården behövs åtgärder som främjar förutsättningarna för fiske, sjöfart och turism. Här lyfts åter kajer och vägnäten till dessa. En förutsättning som lyfts är att ge bättre möjligheter för kustnära fiske, vilket skulle gynna både lokala företag och den maritima kulturen.



Sammanfattning

I dialogen om bostäder lyfter skärgårdsboende en tydlig oro för bristen på bostäder för permanentboende, särskilt för yngre och äldre, vilket försvårar generationsväxling och långsiktig inflyttning. Det finns ett stort behov av fler lägenheter, serviceboenden och hyresrätter, samtidigt som bostäder i attraktiva lägen riskerar att bli sommarstugor för ekonomiskt starka. Långsamma planprocesser, strandskydd, brist på VA-lösningar och höga saneringskostnader ses som hinder. Möjligheter finns genom att rusta upp befintliga bostäder, klassa om ekonomibyggnader till bostäder och utveckla utvalda "kärnöar" med bibehållen skärgårdsidentitet. För att skapa attraktiva och inkluderande boendemiljöer efterfrågas blandade boendeformer, god tillgång till service, kollektivtrafik, skolor, kultur, natur och lokal närvaro. En stärkt struktur med utpekade skärgårdsnoder föreslås, medan fri exploatering av natur- och kulturvärdefulla områden avvisas. Tillåtande av viss ny bebyggelse intill befintliga bostäder behövs för att underlätta för omhändertagande och utveckling av släktgårdar. Deltagarna efterfrågar också förenklade regelverk (oftast på statlig nivå), bättre dialog mellan kommunen och boende och uppdatering av äldre detaljplaner för att möjliggöra nybyggnation.

Transporter i skärgården upplevs som en stor utmaning, där bristfällig kollektivtrafik gör invånarna beroende av bil och egen båt. Detta blir väldigt tydligt särskilt för de barn som inte kan ta sig till fritidsaktiviteter och annat utbud på fastlandet. Det finns ett tydligt behov av förbättrade båt- och bussförbindelser, särskilt anpassade för vardagsresor, arbetspendling och olika livsskeden. Förslag lyfts om båtpooler, laddplatser, sväware vintertid och elfärjor, liksom fler angöringsplatser som är tillgängliga för alla samt vikten av att bevara sjömackarna. Dålig tillgång på cykelvägar och vinterväghållning begränsar trygg och hållbar förflyttning, både i kustsamhällena och på skärgårdsöarna, och flera vill se nya gång- och cykelvägar till samhällsfunktioner. Kopplingen via kollektivtrafik mellan Gränsö kanal och Västerviks stad är för svag. Länstrafiken bör bli mer delaktig i dialogen, och samverkan med Östgötatrafiken efterfrågas, särskilt angående skärgårdstrafiken. Angöringsplatser bör säkras från privatisering samt vara tillgänglighetsanpassade (både för boende, näringslivet/godstransporter samt räddningstjänst). Viktiga angöringsplatser för tunga transporter är Östra Skälö, Skaftet, Gränsö kanal och Högötorp. För att motverka exkludering måste det vara möjligt att bo i skärgården även utan egen båt.

Serviceutbudet i skärgården och kustorterna är avgörande för att skapa levande och hållbara bygder. Barnomsorg, skola, hälsocentral, dagligvaruhandel, apotek, vård och hemtjänst måste finnas nära, liksom stabila transporter, bredband och möteslokaler. Deltagarna efterfrågar en ökad kommunal närvaro och jämnare serviceutbud mellan öarna, tillsammans med engagerat föreningsliv, småföretagare och kulturaktiviteter som stärker attraktiviteten. Otrygga miljöer vid bryggor och kajer kräver bättre belysning och efterhåll, särskilt vintertid. Befintliga rekreations- och naturvärden – såsom allmän tillgång till strandlinje, vandringsleder, naturreservat, badplatser, hamnområden och lokala idrottsanläggningar – bör bevaras och göras mer tillgängliga. Östersjöns marina och ekologiska status är viktig att värna. Nya mötesplatser (t.ex. utegym, hundrastgård, fritidsgård) och snabbare planprocesser efterfrågas. Slutligen lyfter boende behovet av fungerande avfallshantering året om samt uppsamlingsplatser för avfall på de



befolkade öarna, beredskapsåtgärder i skärgården och en aktiv marknadsföring av hela kommunen för att motverka befolkningsminskning och öka möjligheterna för permanentboende.

För att stärka näringslivet i skärgårds- och kustområdena efterfrågar deltagarna bättre grundläggande service, fler bostäder, förbättrad infrastruktur och ökad kommunal närvaro. Tillgång till bostäder, bredband, el, vägar, transporter och postservice är avgörande för företagsetablering och tillgång till arbetskraft. Utmaningar som låg elnätscapacitet, begränsad mobiltäckning och hinder för solenergi i kulturmiljöer försvårar utvecklingen. Lokalt näringsliv, inklusive fiske, sjöfart och turism/eventemang, bör ges bättre villkor. Verksamhetsmark behöver pekas ut. Att inte bygga på åkermark lyfts dock som viktigt. Kajer behöver kartläggas och rustas upp och det krävs fler transportlösningar. En ökad dialog med kommunen och bättre marknadsföring av skärgården som plats för verksamhet och liv är centrala önskemål.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att stärka möjligheterna till permanentboende i skärgården genom fler hyresrätter, lägenheter och serviceboenden, särskilt för unga och äldre. Även förenklade planprocesser och uppdaterade detaljplaner är viktigt framåt. Prioritera boendeutveckling nära befintlig bebyggelse och service, och möjliggör viss ny bebyggelse vid släktgårdar. Utpekade skärgårdsnoder bör utvecklas med blandade boendeformer, god service och bevarad skärgårdsidentitet, samtidigt som exploatering i natur- och kulturvärdefulla områden undviks. Kollektivtrafiken, särskilt båt- och bussförbindelser, behöver förbättras för att möjliggöra arbetspendling och vardagsresor, och strategiska angoringsplatser måste tillgänglighetsanpassas och säkras från privatisering. Ökad gång- och cykelinfrastruktur samt trygg vinterväghållning krävs för hållbar mobilitet. Ett jämnare serviceutbud mellan öarna med trygg tillgång till skola, vård, hemtjänst, handel och bredband är avgörande, liksom större kommunal närvaro. Natur- och rekreationsvärden såsom badplatser, vandringsleder, hamnar och kulturmiljöer bör värnas och tillgängliggöras. Östersjöns marina status och miljö samt jordbruksmark bör värnas. Lokalt näringsliv, inklusive fiske, sjöfart och turism, bör ges bättre villkor genom rustade kajer, tillgång till verksamhetsmark och förbättrad infrastruktur. Satsningar på el, fiber, mobiltäckning och reservkraft är viktiga för näringslivet i skärgårdsbygderna. För boende är det även viktigt med utveckling av mötesplatser, effektiv året-runt-avfallshantering och ökad civil beredskap. Slutligen behöver hela kommunen marknadsföras för att motverka befolkningsminskning och locka nya invånare och företag även till skärgården.

Dialogtema: landsbygd

69 personer svarade på enkäten.

Bostäder och boendemiljö

Möjlighet till bostadsrotation kan bli bättre, lägenheter dit äldre kan flytta som vill bo kvar i en mindre ort/by men sälja sitt hus kan tillskapas. Yngre som vill flytta hemifrån i sin bygd har liknande bostadsbehov i form av mindre lägenheter. Saknas trygghetsboende blir äldre ensamma i stora hus längre. Jobb och



kollektivtrafik spelar roll för möjligheten till nya bostäder. Fler pekar på Bostadsbolaget som trovärdig och trygg aktör i att möjliggöra bostadsrotation i hela kommunen. Kanske kan kollektivboende eller generationsboende vara en lösning för några byar. Många anser att bostadsutbudet är ett hinder, låg rotation och låg tillgång på hyresrätt och bostadsrätter. Man saknar också allmännyttan på flera platser.

Boendekvalitet värderas enligt nedan:

- Lugnt och tryggt 6
- Nära skog/park 6
- Nära kollektivtrafik 6
- Fin utsikt 5
- Nära service 5
- Liv och rörelse 2
- Förskola, skola, mötesplats 2
- Rymligt 1

Om det ska till nya bostäder tänker man sig placering centralt i byn/orten, gärna i närhet till service eller kollektivtrafik/stråk. Gärna med sjöutsikt, men inte för nära åkrar så att bostädsbebyggelse hindrar lantbruket. Kanske är vägen framåt att välja bort områden först och sedan titta på vad som återstår. Där man inte vill ha bostäder är på jordbruksmark samt att nybyggnation ska passa in i landskapsbilden. Generellt vill man tillåta nya bostäder relativt fritt i landsbygden, men inte på jordbruksmark.

För att öka attraktiviteten bör man satsa på livsmedelsbutikerna, mack, kollektivtrafik, poolen i Blackstad, skola, förskola, öppna landskap, idrottshall, gemensamma ytor, fri bebyggelse, kulturområden.

Frågan om "vilka landsbygdsnoder man vill peka ut" tolkade man väldigt olika. En del svarade på funktioner exempelvis skola. Andra nämnde förbättrad service kring lanthandeln, några ville se enklare processer för ändringar av befintliga detaljplaner. Några nämner Blankaholm, Blackstad och Ukna som viktiga noder.

Övriga medskick kring bostäder är att även idrottshall är viktigt för lokalisering av bostäder, mer fokus på självförsörjning och klimatsmarta lösningar samt att kommunen bör vara positivt inställd till byggnation.

Att förflytta sig

För att skapa hållbara transporter nämner grupperna vägunderhåll, cykelvägar, utbyggd kollektivtrafik, bilpool, laddstolpar till bil och cykel, utvecklad närtrafik, olika bränsletyper som exempelvis biogas, kollektivtrafik för ungdomar och billigare bränsle. Ett annat medskick att man inte enbart vill transportera sig på landsbygden, man vill kunna leva lokalt. Främst förflyttar man sig för att göra inköp, jobba eller delta i någon gemenskap. Finns det lokalt så behöver man inte åka.

Transporter inom kommunen från landsbygden sker med bil, men man vill kunna åka mer kollektivt. Även närtrafik samt vikten av de mindre enskilda vägarna



påtalas. Barn, unga och äldre har problem att röra sig fritt, med tanke på låg tillgång till kollektivtrafik. Även vid transport ut från kommunen är det oftast bil, men lite bättre rankar man det att ta sig kollektivt om man ska resa längre. Medskick att järnvägen Tjustbanan och angöring i Linköping är viktigt. De flesta tycker att det är viktigast att prioritera förbättringar i kollektivtrafiken, men bilvägar är också mycket viktigt. Ingen nämner cykel eller gång som mest prioriterat att förbättra för.

På vägar med tung trafik är det svårt att ta sig fram med cykel i landsbygderna. Cykelvägen genom Blackstad bedöms inte tillräckligt säker för barnen och nuvarande stolpar är i vägen vid snöröjning, deltagarna ser hellre trottoarkant. Blankaholm och Ukna/Edsbruk bedöms ha utmaningar för cyklister som behöver åtgärdas.

Frågan om närhet till busshållplats ger spretiga svar. Många bor längs mindre vägar utan hållplatser. På vissa håll finns hållplatser men väldigt få avgångar, en generell brasklapp är att man vill ha *fungerande* kollektivtrafik, inte bara en *hållplats*. Det nämns avsaknad av pendelparkering vid närmaste hållplatsläge. Någon tycker att hållplatsen kunde vara närmare skolan. Många ger lägsta betyg till utbudet av kollektivtrafik. Betyget är något högre där man arbetar.

Övriga medskick om transporter är mer och tydligare info om närtrafiken, samåkningsmöjligheter, underhåll av vägarna, ökad belysning, cykelbana mellan Gunnebo och Västervik, bättre väg 35, osäkra passager vid förflyttning med cykel över riks- och Europavägar. Man efterfrågar en vision för 2050, har vi samma reseanledningar då?

Service och fritid

Viktig service för landsbygderna som nämns är livsmedelsbutik, mack, skola, förskola, kommunikationer, barnomsorg, kollektivtrafik, poolen i Blackstad, post/paket, samlingslokal, elladdare, obemannad butik, föreningslivet, äldreomsorg, bibliotek, servicebuss med mat och medicin, lokal matförsörjning, lokala matproducenter, kulturhus, fungerande internetuppkoppling.

Visionerna om en levande landsbygd i kommunen handlar om öppna landskap, inga vargar, god service, att ha en helhetssyn över kommunens yta, lönsamhet i lantbruket, möjlighet till arbeten och försörjning, en bra åldersfördelning, föreningslivet, bostäder, aktiv fritid med idrottsplatser och samlingslokaler, förutsättningar för att bo och leva, max 30 min till en skola, levande och varierande bygd med små och diversifierade jordbruk med möjligheter för kreativa människor, lokalt engagemang med politiskt stöd, samhällsutvecklande aktivt arbete, människor som skapar möjligheter, kommunal närvaro med skola, mer handel, att kommunen köper tjänster lokalt som skapar jobb, mötesplatser, aktivt näringsliv, bebodda hus, liv och rörelse på små orter, fungerande skola och förskola, kollektivtrafik som funkar.

De befintliga värdena i landsbygderna som är viktiga för att utveckla kultur, rekreation och besöksnäringen är landskapet i sig, poolen i Blackstad, levande föreningar, naturen och miljön, kyrkan, körbara vägar, samlingslokaler, föreningar,



skola, bibliotek/bokbuss, behålla lugn och ro och glesheten. Se till att man kan försörja sig lokalt. Tillgång till kultur. Levande civilsamhälle. Föreningar och stöd till byföreningar som kan ta fram byplaner och underlätta för lokal kreativitet, marknadsföring av landsbygden, befintliga besöksmål.

Belysning nämns som en trygghetsskapande åtgärd. Trafikmiljöer kan vara otrygga. I Överum och Edsbruk pekas några otrygga platser ut.

Mötesplats som saknas är idrottshall i Blackstad, samlingslokal, att de lokaler som finns sköts är viktigt. Livsmedelsbutiken är en mötesplats, fik/pub/fritidsgård/generationsutbyte, skola, barnomsorg, sårbart med enbart ideella mötesplatser, säsongsbetonade mötesplatser – mer mötesplatser sommartid. Låt Västerviksborna nyttja lediga idrottshallar på landsbygden.

På fritiden rör man sig i naturen, skog och mark, Torvalla, utomhus, trädgården, skog, sjö, skogsvägarna, på hästryggen i naturen, elljusspår, i fiskebåten. De platser för fritidsaktiviteter som är viktiga att bevara är badplatser, elljusspår, historiska platser, fin natur, vandringsleder, idrottsplatser, Blackstads pool, fritidsgården i Hummelstad, gamla skogar, tillgänglighet, rastplatser längs vandringsleder, sjöar, östersjön, bokbuss, ambulerande kulturarrangemang, Tjustleden med samarbete med lokalt näringsliv, löparbanor.

Landsbygdsboende lyfter flera framtida utmaningar, där bevarandet av grundläggande samhällsfunktioner som skola, förskola, affär, bensinmack och äldreomsorg är avgörande för att bibehålla levande bygder och motverka omvandling till sommarbostadsområden. Det finns en oro för urbanisering och demografiska förändringar, samt ett behov av fler bostäder och trygghetsboenden som kan möjliggöra inflyttning och generationsväxling. Skogsbrukets och lantbrukets framtid, särskilt för de små aktörerna, ses som central och man efterlyser stöd till lokalt näringsliv och initiativ som rekoringar. Energiproduktion, exempelvis vindkraft nära bostäder, ses som ett potentiellt hot, liksom Kulturmiljöprogrammet, som uppfattas som ett hinder för utveckling i vissa orter. För att möta utmaningarna föreslås också bättre pendlingsmöjligheter, fortsatt lokal barnomsorg och en ökad förståelse och dialog mellan tätorten och landsbygden.

Näringsliv

Vägunderlag, uppkoppling, skola, förskola, affär, bränsleförsörjning, kompetensförsörjning, kollektivtrafik, fritidsanläggningar, kulturverksamhet, enkla tillståndprocesser, god service över huvud taget – det värderas av näringslivet som viktig service. Näringslivet har inga egna behov men människan som driver verksamheten har behov av service. Vad gäller infrastrukturen pekar man återkommande på vinterväghållning och fungerande kollektivtrafik. Vissa utmaningar med fiber i hela kommunen nämns.

Etableras det företag kring gruvor och metaller skulle det få en stor påverkan på lokalsamhället.



Angående verksamhetsmark vill man att dessa områden hålls samlade, gärna på platser där redan finns industri. Blankaholm kan ha industrimark vid E22.

Övriga medskick är bättre mobilnät, se landsbygden som en resurs, små företag är lika viktiga som stora, köp livsmedel lokalt.

Sammanfattning

I dialogen om bostäder lyfter landsbygdsboende behovet av ökad bostadsrotation genom fler mindre hyreslägenheter och trygghetsboenden, särskilt för äldre som vill bo kvar i bygden och yngre som vill flytta hemifrån. Det råder brist på hyresrätter och allmännytta i många byar, och Bostadsbolaget ses som en viktig aktör för att möjliggöra detta. Nya bostäder bör placeras centralt i byarna, nära service och kollektivtrafik, men inte på/för nära jordbruksmark, och nybyggnation bör harmoniera med landskapsbilden. Attraktiva boendemiljöer kopplas till lugn, trygghet, närhet till natur, kollektivtrafik och service samt att ha fin utsikt över bygderna. För att stärka landsbygdens attraktivitet lyfts behovet av satsningar på skolor, butiker, idrottshallar och mötesplatser. Det finns också en önskan om klimatsmarta lösningar, enklare planprocesser och att kommunen ska vara mer positivt inställd till byggnation. Landsbygdsnoder definierades olika av deltagarna, både som platser som Blankaholm, Ukna och Blackstad, och som funktioner såsom skolor eller lanthandel.

I dialogen om transporter lyfter landsbygdsboende ett stort behov av bättre kollektivtrafik, särskilt för barn, unga och äldre, samt förbättrat vägunderhåll och tryggare cykelvägar, exempelvis i Blackstad, Blankaholm och Ukna. Många är beroende av bil, men efterfrågar närtrafik, samåkningsmöjligheter, pendelparkeringar och laddstolpar för en mer hållbar vardagslogistik. Tjustbanan och kopplingen till Linköping ses som viktig för resor utanför kommunen. Flera pekar på att fungerande lokal service kan minska behovet av transporter, eftersom många reser främst för arbete, inköp eller gemenskap. Bristen på hållplatser, eller få turer där de finns, skapar frustration. Andra medskick rör tydligare information om närtrafiken, belysning, säkrare passager över större vägar och en efterfrågan på en framtidsvision för transporter fram till 2050.

För att landsbygderna ska vara levande och attraktiva betonas vikten av tillgång till grundläggande service som livsmedelsbutik, skola, förskola, äldreomsorg, kollektivtrafik och kommunikationer, samt fritidsmöjligheter som idrottshallar, elljusspår och tillgång till natur. Mötesplatser som samlingslokaler, föreningsliv, bibliotek och lokala butiker spelar en central roll för gemenskap och trygghet, och det finns en önskan om fler sådana – särskilt på sommaren. Naturen och lugnet i landsbygden ses som tillgångar för rekreation, kultur och besöksnäring. Man lyfter även vikten av lokal matproduktion, fungerande internet samt att kommunen stöttar civilsamhället och lokala företag på landsbygden. En helhetssyn och bevarade samhällsfunktioner (exempelvis skola och förskola) ses som grundförutsättningar för en hållbar utveckling av landsbygden.

Näringslivet på landsbygden lyfter behovet av grundläggande samhällsservice som fungerande vägar, vinterväghållning, kollektivtrafik, skola, förskola, affär, bränsleförsörjning, god uppkoppling och enkla tillståndsprocesser – inte minst



eftersom det är människorna bakom företagen som påverkas av tillgången till service. Fiberutbyggnaden ses som ojämn och mobilnätet behöver förbättras. Det finns en vilja att se landsbygden som en resurs där även små företag värderas högt, och man uppmanar till lokal livsmedelsförsörjning. Verksamhetsmark bör samlas där industri redan finns och inte fragmentera landskapsbilden. Ny verksamhetsmark kan tillkomma i Blankaholm vid E22. En eventuell etablering av gruv- eller metallverksamheter anses kunna få stor påverkan på lokalsamhället.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att utgå från landsbygdens behov av fler hyreslägenheter och trygghetsboenden för att möjliggöra generationsväxling och kvarboende, särskilt i byarnas centrala delar nära service/stråk, men utan att ta jordbruksmark i anspråk eller hindra lantbrukets utveckling. Allmännyttans närvaro efterfrågas mer. Nybyggnation bör harmoniera med landskapsbilden, samtidigt som utsikter/utblickar över landskapet är viktigt för att skapa attraktiva boende. Kollektivtrafikens turtäthet behöver förbättras och tillgängligheten, särskilt för barn, unga och äldre, ökas. Satsningar på närtrafik, pendelparkeringar, samåkningslösningar, laddinfrastruktur, vägunderhåll och trygga cykelvägar är centrala. Säkra passager över större vägar och belysta offentliga miljöer är viktigt. Bevarad och utbyggd grundläggande service som förskolor, skolor, affärer, äldreomsorg är avgörande för levande bygder och kan minska transportbehovet. Stöd fler mötesplatser och föreningslivsaktiviteter året runt. Landsbygdens näringsliv gynnas av god service, förenklade tillståndprocesser, bättre digital infrastruktur och uppkoppling. Bygg nytt i samklang med landskapsbild och natur, exempelvis bör verksamhetsmark samlas i befintliga, industritåliga lägen. Beakta negativa konsekvenser av vindkraft. Värna Kulturmiljöprogrammet utan att det hämmar utveckling. Ökad förståelse mellan landsbygd och tätort efterfrågas.

Dialogtema: rekreation och fritid

Svar från 42 personer i formuläret, men två grupper har svarat dagarna efter mötet. 32 svarade vid mötet.

Representerade föreningar är Ankarsrum PRO, VSS, naturskyddsföreningen, Ankarsrums OK, Danzvelt, Västerviksortens ryttaförening och Friluftsförbundet, Westerviks Boule Sällskap, Överums hembygdsförening, dialog Bildning, marsbäcken, Teaterskeppet, Scouterna, Tjust bike and running.

Kommunens största styrkor är:

- Viljan och engagemang att alla samhällsmedborgare ska må bra och trivas i kommunen
- Närheten till natur och vatten med badmöjligheter både i hav och sjö – stora möjligheter till rekreation
- Tillgängligheten inom centralorten
- Mångfald av föreningar
- Stor tillgång till skog/grönområden
- Relationsnärheten



De visioner som finns för 2050 handlar om fortsatt god tillgänglighet till rekreation/natur där allemansrätten värnas och goda möjligheter till ideellt engagemang. Man vill ha nära samarbete med kommunen. Bättre kollektivtrafik ses som viktigt, anläggningarna ska utvecklas och det ska vara enkelt att utöva sin sport. Man vill ha fler mötesplatser för kultur och möten där de ideella sätter sina egna förutsättningar. Föreningslivet ska fortsatt vara ett kitt i samhället som bygger samhället starkare via sina lokala relationer. Viktigt att barn får tillgång till aktiviteter och att civilsamhället uppvärderas. Visionen bygger också på samarbete med skolan och där barn får lära sig om och i naturen. Rekreationen kan stärkas av att folkhälsa är ett övergripande mål i allt som rör fritid och rekreation.

För att utveckla fritids- och rekreationslivet utifrån den vision/målbild som eftersträvas krävs insatser som ger en växande kommun, duktiga ledare inom ideell sektor, kommunalt engagemang i föreningslivet, engagerade medborgare, politiska beslut för att fortsatt främja närheten till naturen, en kommunal strategi för att öka det ideella engagemanget, samla flera sporter i närheten av varandra/idrottskluster, tillgängliggöra idrotten och naturen, tillgängliga kommunala medarbetare, långsiktiga investeringsbeslut baserade på fakta, avlönade föreningsaktiva, tjänstledighet för att arbeta i föreningslivet istället, föreningsgala, skyddad stadsnära natur, inkludering av fler grupper i föreningslivet.

Framtidens rekreation/fritid behöver engagera unga i större utsträckning, det kommer bli dyrare, fler engagerade är äldre, föreningar är inte den enda organisationsformen framåt för rekreation och fritid med risk för att fördyra (vilket minskar tillgängligheten) men också professionalisera. En annan utmaning är att minska skärmtiden och minska stillasittandet. Också risk att börja avlöna ledare, det fördyrar också verksamheten.

Hinder som upplevs är bristande samhällsengagemang, ekonomi med dyra kommunala lokaler, många äldre i verksamheterna (där man idag får stöd för barn och unga), ingen egen fritidsförvaltning finns, brist på föreningslokaler, brist på kommunikationer samt brist på ledare.

De lokalbehov som inte kan mötas idag är, enligt deltagarna, boulebana i Ankarsrum, brist på utomhushallar, lättillgängliga naturstigar för ridning för ridskolan (Västerviksorten), lokaler anpassade för funktionsvariationer, multihall för flera sporter, en fotbollshall, ytterligare isyta för hockey/konståkning, omklädningsrum på rätt ställen, samlingslokaler för möten, kiosk och kontorslokaler som föreningar kan dela på, spontanidrottsytor i nära anslutning till bostadsområden.

Annat som kan förbättras är bättre parkeringsplatser, bättre cykelvägar, lägre lokalhyra, översyn om fler lokaler kan tillgängliggöras för föreningslivet, samt tydliga underhållsplaner för motionsspår, lokaler, idrottsplatser.

Det som saknas är att bättre kommunikationer inom kommunen kan tillgängliggöra fler anläggningar, rundslingsor i anslutning till tätorterna, det bör



vara enklare att ta sig till skärgården för fler, arenor för dialog mellan föreningar, en satsning på utbyggnad av Werkstan saknas och möteslokaler på biblioteken.

För att stärka tätortsnära rekreation är det viktigt att inte avverka för mycket skog nära samhället, informera mer om Tjustleden i orterna, stärk befintliga naturområden, fortsätt med X-rundan, möjliggör tätortsnära rekreation för funktionshindrade, planera in drift/underhåll för naturområdena, mer möjligheter för skidor och skridskor i orterna.

Tillgängliga naturområden i orternas ses som viktiga för spontanidrott eller en väg in i friluftsliv. Men det viktiga är kommunens långsiktighet i planering för att öka idrottande, friluftsliv, kulturliv och spontanidrott.

För kommunikation och infrastruktur nämns cykelväg Västervik-Gunnebo och andra närliggande orter, badbussar, cykelväg till badplats och skärgårdstrafik tillgänglig för alla.

Extra medskick kring tillgänglighet är en danslokal anpassad för funktionsvariationer. En annan åsikt är att det alltid kommer finnas hinder för tillgängligheten.

Angående trygghet anses kommunen trygg och det måste behållas så. En insats kan vara belysning som tänds vid behov/rörelsestyrning samt kommunpolis som patrullerar i centrala Västervik.

Extra fokus bör ligga på att inkludera ekonomiskt svagare grupper, nysvenskar, behålla tonåringar i verksamheterna, locka barnfamiljer och seniorer för att minska stillasittande och föreningsovana grupper. En grupp tycker att alla ska prioriteras att engagera sig i föreningsliv.

För att skydda natur viktig för rekreation föreslås skydd av tätortsnära natur. Viktigt att kommunens skogsområden är tillgängliga och sköts efter medborgarnas rekreationsbehov, Långsjöns närområden ska bevaras, utöka naturreservatet Södra Norrlandet, skydda strandnära områden, kommunalt kultur- och naturreservat på Idö, skydda Karstorp-Kvännar-skogen.

Har man bättre kommunikationer och kan ta sig mellan idrottsområden och fritidsgårdar kan samlokalisering underlättas, ridskolor kan samlokaliseras och drivas gemensamt, bygg inte fler hallar i mindre orter. Samtidigt tycker en grupp att det finns geografiska utmaningar med att bara erbjuda en idrott på ett ställe.

Övrigt som nämns är att man vill se samverkan i en föreningsplattform som kommunen har hand om, inkludera kommunekologen i fler frågor, satsa mer på hälsa och friskvård inom skola och barnomsorg, genom naturnära uteaktiviteter, som bidrar till mer rörelse och samtidigt ger mer kunskap om djur och natur. Annat som skickas med är en kommunal kontaktperson att diskutera med idrottsledare frågor kring barn och NPF-diagnoser, medborgarnas roll som ambassadör för bygderna. Att föreningslivet också kan dra in pengar på besöksnäring anses viktigt. Viktigt med helhetsperspektiv och göra investeringar som främjar välmående, vilket kostar på kort sikt men lönar sig på lång sikt.



Dessutom skickar en grupp med att vi inte nått det största föreningarna med det här tillfället till dialog. Viktigt att nå de stora föreningarna.

Sammanfattning

Dialogen mellan föreningsrepresentanter och kommunala tjänstepersoner visar att Västerviks kommuns största styrkor inom rekreation och fritid är närheten till natur, vatten och grönområden, stor tillgänglighet i centralorten samt ett starkt engagemang i civilsamhället och ett rikt föreningsliv. Det finns en tydlig vision om att 2050 ha bibehållen tillgänglighet till naturen, fungerande allemansrätt, starkt ideellt engagemang, fler mötesplatser för kultur och fritid och ett nära samarbete mellan kommun och föreningsliv. Centralt är att rekreation och fritid ska vara tillgängligt för alla, särskilt barn och unga, samt bidra till folkhälsa och inkludering. Att fler unga engageras och att minska stillasittandet hos barn är av största vikt. Viktiga faktorer för att uppnå detta är utvecklad kollektivtrafik, underhållna och välutvecklade anläggningar, samlokalisering av idrotter i kluster, fler mötesplatser och kulturarenor, samt stärkta möjligheter till ideellt engagemang, exempelvis genom strategiskt stöd från kommunen, avlönade föreningsaktiva eller möjlighet till tjänstledighet för ideella uppdrag.

För att stärka infrastrukturen kring rekreation och föreningsliv krävs investeringar i nya och mer anpassade lokaler såsom multihallar, fotbolls- och ishallar, samlingslokaler, naturstigar för ridning, utomhushallar och lokaler anpassade för funktionsvarierade. Boulebanor nära bostadsområden är viktigt för äldre. Även spontanidrottsytor nära bostadsområden efterfrågas. I anslutning till anläggningarna är det viktigt att det finns omklädningsrum och kontorslokaler som föreningar kan dela på. Kommunen anses trygg, vilket ska beaktas och bevaras. Ökad trygghet kan uppnås genom rörelsestyrd belysning vid anläggningarna.

Det finns önskemål om bättre cykelvägar, parkeringsmöjligheter, billigare lokalhyror och fler tillgängliga lokaler för föreningslivet. Kommunikation och tillgänglighet nämns som avgörande, till exempel genom cykelvägar till badplatser, bättre kollektivtrafik och enklare tillgång till skärgården.

Skydd av tätortsnära natur och minskad tätortsnära avverkning lyfts fram som viktigt både för rekreation och för att bevara viktiga områden för framtiden. Dessa tätortsnära naturområden ska även vara tillgängliga för allmänheten och ha bra rundslingor för att locka ut folk i naturen. Välmående naturområden och motionsspår bör underhållas långsiktigt och planeras med fokus på både friluftsliv och klimat. Viktiga naturområden att fortsatt skydda är Långsjöns närområde, Södra Norrlandet, allmänt strandnära områden, Karstorpsskogen samt områden på Idö.

Föreningslivet upplever samtidigt flera hinder: brist på samhällsengagemang, avsaknad av fritidsförvaltning, hög lokalhyra, brist på föreningslokaler, ledare och unga engagerade. Utmaningar finns också kring att rekreation riskerar bli dyrare när den professionaliseras, vilket kan minska tillgängligheten. Samtidigt pekar man på att nya former av engagemang och organisation behöver bejakas. Ökad inkludering av ekonomiskt svaga grupper, barnfamiljer, tonåringar, seniorer,



nyanlända och personer med funktionsvariation är prioriterat. Flera vill se kommunal samverkan i form av en föreningsplattform och förstärkt fokus på friskvård och rörelse genom skola och barnomsorg. Ett helhetsperspektiv efterfrågas där investeringar görs med långsiktig samhällsnytta i åtanke, även om de är kostsamma på kort sikt.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet handlar om att tätortsnära natur skyddas och avverkning i rekreationsnära områden minskas. Viktiga naturområden som Långsjöns närområde, Södra Norrlandet, Karstorpsskogen, generella strandlinjen och Idö ska tillgängliggöras för fler, inklusive personer med funktionsvariationer, genom utvecklade rundslingor och anpassade stigar. En långsiktig planering för underhåll av naturområden och motionsspår är viktig, med hänsyn till både friluftsliv och klimat. Parallellt bör infrastrukturen för rekreation förstärkas genom investeringar i fler och mer ändamålsenliga lokaler såsom multihallar, fotbolls- och ishallar, ridstigar, utomhushallar, boulebanor. Gemensamma omklädningsrum och kontorslokaler för föreningslivet är viktigt i anslutning till anläggningarna. Spontanidrottsytor i bostadsområden och trygghetsskapande åtgärder som rörelsestyrd belysning bör prioriteras. För att effektivisera resursanvändning föreslår även vissa samlokalisering av idrotter i idrottskluster. Förbättrad infrastruktur i form av cykelvägar, parkeringsmöjligheter och kollektivtrafik vid och till anläggningar är grundläggande, inte minst till badplatser och skärgård.

Dialogtema: kultur

37 personer ingår i svaren som grupperna lämnade under dialogen.

De som svarar representerar civilsamhället, kulturarbetare/frilans/professionell utövare, kulturintresserade privatpersoner, politiker, kreativ/kulturell bransch-företag och tjänstepersoner inom offentlig sektor.

Vision

Visionen för 2050 handlar om möten över generationer, ett samhälle som efterfrågar kultur, få in fler barn och unga inom kulturen, kultur som överlevnadsstrategi.

En grupp anser att kulturlivet ska vara varierat, lättillgängligt, synligt, inkluderande, välkomnande för alla, finnas i hela kommunen, knyta ihop historia-nutid-framtid. Lokaler för kultur ska vara flexibla. Kommunen ska planera långsiktigt för att främja kultur. Mötesplatser ska ha låga trösklar för deltagande. Mer nätverkande och samordning krävs för att få synergier mellan kulturformer och organisationer. Barnkonventionen ska efterlevas och kulturgaranti ska införas.

En grupp önskar att kulturlivet blir blomstrande, har större tillgänglighet, såväl fysisk som psykisk, mer resurser både i personal och pengar ska gå till kultur. Kommunen ska ha aktivt kulturliv även utanför turistsäsongen. Mer opera från Metropolitan bör visas. Mer digitala föreläsningar, workshops och föreställningar kan genomföras. En konsthall behövs som också kan användas för andra kulturella uttryck samt möjlighet för internationella besök. En kulturnämnd med politiker som jobbar aktivt för kulturen efterfrågas.



Andra förslag kring vision handlar om att skapa ett kulturkvarter i Bryggaren med musik, teater, dans och restaurang. Bostadsbolaget bör flytta ut. Gamla kapellet vid Mejeriet kan användas som mötesplats. Spötorget kan glasas in. Fika och uppträdanden sker här året runt. Cityhandeln kopplas närmare till kulturlivet. Ungdomskulturkvarter skapas vid Stadsparken, Sondenburgska huset fungerar som konsthall, kulturhus och replokaler. Interaktiva upplevelseplatser för alla åldrar finns utomhus och lättillgängligt. Ett bra kulturliv gör att folk mår bättre! Storgatan blir kulturgata. Centrum kan inte enbart vara inriktad på kommersiell handel. Ge skolan ett kulturuppdrag och mer estetiska ämnen! Använd skolans lokaler för kultur. Inför en föreningsgala där eldsjälar prisas. Mer krogkultur och pubar där kultur kan mötas!

Annat som framkommer kring visionen är att fler ska utöva hantverk för att behålla finmotorik och bevara kulturvärden samt producera saker på egen hand.

Behov för att uppnå visionen

För att genomföra visionerna ovan krävs en mängd olika saker enligt mötesdeltagarna. Lokaler och mötesplatser är viktiga där arrangemang kan planeras och genomföras spontant. Det behövs kompetens, pengar, inkludering av barn och unga, lokaler/platser som kan fungera som inkubator för att testa nya saker, möjligheter att synas brett. En möjliggörare kan vara ett kulturhus för föreningar, en annan en kulturnämnd. Ett kulturkvarter i Bryggaren/Mejeriet levandegör kulturen för folket. Kontinuerliga dialogträffar bör ske där man bjuder in personer från olika sektorer. Kommunfullmäktige måste lansera kulturspåret. Kulturperspektivet ska vara med i alla kommunens planer och beslut. En kommunal plattform för kultur säkerställer det. Kulturgarantin behöver bli verklighet fullt ut, barnkonventionen ska efterlevas. Avgörande för målbilden är mer estetiska ämnen i skolan, vuxennärvaron viktig.

En attraktiv kommun utifrån ett kulturperspektiv skapas via en kommun som sjuder av liv, att kulturen har hög status, stort utbud och stor tillgång till kultur, kostnadsfria alternativ, lyfta fram bredden och spetsen, engagemang i hela kommunens geografi, en kulturredaktion på Västerviks-tidningen, ett tillgängligt centrum för att alla ska kunna ta del av kulturutbudet, engagerade politiker, att det finns ett sammanhang med likasinnade att verka i, en gemenskap runt kultur, en stark välfärd, att det finns kulturella fysiska mötesplatser, en kulturskola i hela kommunen, att möjliggöra för alla ta del av kultur. Vi behöver möjliggöra för kultur i skolan genom gratis bussar för landsbygdens elever. En konsthall ger nya möjligheter, kultur för alla åldrar, både kvalitet och kvantitet, nå ut till alla grupper genom till exempel fritidsgårdar, lyssna på barn och unga.

Kvaliteter och resurser idag för kulturlivet är ett stort antal föreningar med mycket kunskap, Kulturskolan, attraktiva platser som erbjuder kultur på olika sätt, Sparbanken Spira, Bryggaren kulturscen, Västerviks museum, konstnärer samt Gabriella KOKO-koreograf.

Den särprägel vi har är större föreningar (de som får mer stöd än flertalet), bruks- orternas musikkårer är ett fint inslag, biblioteket är bra utvecklat, en kultur vi byggt själva i kommunen pga. långa avstånd till andra, musik, att kulturen bygger



på ideella krafter, en vis-stad, den fornminnesrikaste kommunen i Sverige men vi vet inte om det än, skärgårdsstaden, båtlivet och bronsåldern, svår infrastruktur, Mejeriet.

De kulturella värden och kvaliteter som ska utvecklas är att kultur hänger samman med demokrati, kulturarv och kulturmiljöer kan utvecklas, musik, kulturskolan, ungas kulturutövande, folkbildningen, värna trästaden och gamla norr samt värdena i skärgården.

Det som saknas i kommunen är konsthall, tillgängliga lokaler, samverkan och samordning, kunskapsutbyten mellan föreningar, fler avlönade poster för kulturarbetare, platser för större regionala och nationella arrangemang, mötesplatser mellan unga och äldre, ett levande kulbacken, kulturaktiviteter i skolan, lokala mötesplatser, resurser för barnkultur saknas, det saknas långsiktighet, kulturplattformer saknas.

Det som skulle försämra för kulturen är besparingar, neddragningar på bibliotek, minskade stöd, att missa kraften i det ideella, tron på att kulturen sköter sig själv, minskningar på kulturskolan, minskade satsningar på information, missa att utveckla en året runt-destination, att stadskärnan dör.

Idéer om hur barn och ungas roll inom kultur kan stärkas handlar om att barn och unga får möta föreningslivet vid till exempel en föreningsgala, att kulturskolan tillgängliggörs för fler genom låga avgifter och fortsatta satsningar, att nå ut på nya sätt, en kulturgaranti, kulturrenor, utgå från barnkonventionen och barns rätt till kultur oavsett ort, estetiska utbildningar på gymnasiet och folkhögskolan, kulturaktiviteter på skolan efter skoltid, barnkulturgaranti, mindre klasser i skolan.

Idéer för utvecklad kulturmiljö och kulturarv handlar om att levandegöra historiska platser, stimulera generationsövergripande möten, skyltning, alternativa kommunikationer, museielektioner, tillgänglighet för många, tema-kartor och -dagar, samverkan, fokus på Kulbacken, köp en medeltida Kogg och lägg den nedanför Kulbacken, hotta upp hembygdsgårdarna - vems kulturarv finns där? Gestaltning av kulturarvet i offentliga miljöer är viktigt.

Angående hur mötesplatser och publika rum kan utvecklas/förbättras/tillgängliggöras finns idéer om att samordna tillgång till lokaler, öppna upp fler offentliga lokaler, en anställd som får jobba med att låta föreningar mötas i gemensamma lokaler och kan stötta medborgares initiativ, kulturhus som öppnas upp, fler platser där evenemang enkelt kan arrangeras med exempelvis el och vatten, bänkar på Stora torget, skapa lekfulla miljöer för barn i stan, fler bänkar, rutschkanor. Restaurang och pub/mingelytor förbättrar på Bryggaren, glasa in Spötorget, gör ett föreningshus/kulturcenter ovanför Stadsparken kopplat till scenen i Stadsparken, samplanera en konsthall tillsammans med Werkstan.

Idéer för hur konstnärliga uttryck kan utvecklas/förbättras/tillgängliggöras handlar om exempelvis flera platser där man kan se andra utöva kultur, mer öppna platser för spontana kulturaktiviteter, öppna upp stadsparken för mer utbud såsom film, musik och liknande. Viktigt att länsinstitutionerna finns även i Västervik, mer offentlig konst, konsthall, street art, skulpturer, digital vandring där man får upp-



leva hur miljön blir utan offentliga konsten (så man vet vad man saknar om den försvinner).

Angående kulturliv och kulturevenemang efterfrågas fler platser för kultur, multi-arena för kultur och evenemang, möjlighet att prova på, utnyttja folkets park/samlingslokaler i byarna, konstpromenad, kulturnatt.

Arkitektur och gestaltning kan utvecklas via stadsvandringar med tillhörande tävlingar, förvaltade kulturmiljöer, ta hänsyn till kulturmiljö vid nybyggnation, arena för kulturmiljö/arkitektur. Bygg vidare på att vi har vis-staden och skärgårdsstaden. Behåll grönområden, luftiga miljöer och värna äldre arkitektur.

Konstnärliga och kulturella branscher kan utvecklas via exempelvis mer konst-aktiviteter på Västerviks museum, ett föreningshus, en föreningsgala, konsthall, residens på landsbygden för konstnärer.

Områden som kan bli kulturella knutpunkter är Stadsparken, Mejeriet (knyt ihop mot kapellet), Bryggaren, Smalspåret, biblioteket och skollokaler. Platser utifrån tema, exempelvis sjöfart/skärgård, dans/musik, kulturarv/historia osv men även geografisk spridning över kommunen. Kulturkvarteret kring Spötorget, ett kulturhus/konsthall vid Skeppsbrofjärden, Marsbäcken, Storgatan, Kulbacken, Åby herrgård i Gamleby, Lofta Café, hembygdsgården i Gamleby, Lena i Lofta, kvarteret Nynell, Gamleby kulturhus, Smultronboda.

Kommunikationer och infrastruktur kan utvecklas via kollektivtrafik i skärgården, fler cykelparkeringsplatser, satsningar på landsbygden, matarbussar till stan från Ljungheden, fungerande kulturresor för barn och unga, att det finns laddstolpar/parkering/toalett vid kulturella mötesplatser, digitala kulturupplevelser, digitala anslagstavlor, gratis kollektivtrafik för unga, kulturbussar, cykelvänliga aktiviteter.

Särskilt viktigt för att stärka kulturen i landsbygd och skärgård är samordnande personal på kommunen, uppmärksamma lokala initiativ, fler båtförbindelser, fler bofasta på öarna, mer fokus på hembygdsföreningar och bruksmuseer, satsa på mobila verksamheter.

För invånarna i kommunens tätorter är det viktigt att satsa på fler annonspelare/anslagstavlor, att landsbygdens kultur kopplas ihop med denna, gemensamma lokaler, kulturintresserade politiker, festival med olika teman i bygderna, fler besök från kulturutövare, mer kultur i skolan.

För att stärka kulturen i Västerviks stad nämns satsning på musikföreningen, gör om kapellet vid mejeriet till kulturlokal, utveckla kulturskolan, komplettera varandra utan att konkurrera, ett stort kulturhus där bio, teater, verkstad, musik, utställningar, bibliotek samsas.

Övrigt

Skildrande och utövande kultur måste interageras. Bättre sökfunktioner med till exempel "musik" på sajter som Västervik.com. Mer stöd kring att hitta stöd och bidrag från kommunen samt hjälp med att nå ut med information/marknadsföring. Tegelbruket i Almvik är fint. Båtturer till Gamleby.



Fler möten mellan olika föreningar och gärna nya svenscars kulturer. Vi måste förebygga slutna rum för olika kulturer och organisationer. Viktigt att ta väl hand om nyinflyttade och gärna ge en kulturell presentation. Mötesplatser för ensamma. Deltagarna vill gärna ha återkoppling på alla sina förslag, positiv och seriös sådan.

Mer statliga pengar till skolan för mer kultur. Möjlighet att erbjuda profil på gymnasieprogrammen, exempelvis musik. Träffar med kulturutövare och näringsliv med speeddating – ideutveckling. Fler mathappenings i samarbete med krogar. Att vi är öppna för kulturell mångfald.

Sammanfattning

Visionen för 2050 betonar vikten av generationöverskridande möten och ett samhälle där kultur efterfrågas och är en självklar del av vardagen. Kulturlivet ska vara blomstrande, inkluderande, synligt och lättillgängligt i hela kommunen, med koppling mellan historia, nutid och framtid. En attraktiv kulturkommun kännetecknas av liv och engagemang, bredd och spets, kostnadsfria alternativ, starka mötesplatser och ett kulturutbud som är tillgängligt för alla invånare.

För att främja ett levande kulturliv i Västervik krävs långsiktig kommunal planering där kultur prioriteras med ökade resurser i form av både personal och ekonomi. Det efterfrågas en aktiv kulturnämnd, en tydlig kommunal kulturplattform och att kulturperspektivet integreras i alla kommunens beslut, inklusive ett starkare stöd för ideella krafter, kulturskolan och barns rätt till kultur enligt barnkonventionen. Samverkan, dialog och nätverkande mellan föreningar, näringsliv och nya svenskar måste stärkas genom konkreta insatser som gemensamma mötesplatser, en ansvarig samordnare, föreningsgala, bättre kommunikationsvägar och öppna kulturmiljöer som främjar både mångfald och kulturell utveckling året runt.

Barn och ungas delaktighet i kulturlivet behöver stärkas genom ökad tillgänglighet, inkludering och satsningar på estetiska ämnen i skolan samt vuxennärvaro. Förslag inkluderar en barnkulturgaranti, gratis kulturreSOR, lägre avgifter i kulturskolan och samverkan med föreningslivet, samt att kultur integreras både i och efter skoltid. Det behövs resurser för barnkultur, möjlighet till estetiska profiler på gymnasiet, samt ett kulturuppdrag för skolan där även skolans lokaler används för kulturella aktiviteter.

Kulturinnehållet betonar vikten av ett brett och tillgängligt kulturliv med inslag som digitala föreställningar, opera från Metropolitan och workshops. Kultur kopplas samman med demokrati, kulturarv, folkbildning och den lokala särprägel som värnas, såsom bruksorternas musikkårer, Västerviks vis-tradition, skärgårdsidentitet, det stora fornminnesvärdet och det ideella engagemanget. Förslag för att utveckla kulturen och kulturmiljöer inkluderar offentlig konst, stadsvandringar, bygdefestivaler, levandegjorda historiska platser och mötesplatser för generationsöverskridande möten, samt satsningar på gestaltning av kulturarv i det offentliga rummet.

Det finns en stark vilja att utveckla fler och bättre kulturella mötesplatser i Västerviks kommun, med målet att skapa ett levande kulturliv tillgängligt för alla.



Ett kulturkvarter/kulturhus i Bryggaren lyfts fram som ett centralt initiativ, där konsthall, musikscener, teater, bio, bibliotek, utställningar dans och restauranger samsas. Även gamla kapellet vid Mejeriet, Spötorget, Stadsparken och Sondenburgska huset samt Kulbacken föreslås som platser där kulturverksamhet och möten mellan människor kan blomstra i Västerviks stad. Det efterfrågas större lokaler för regionala och nationella arrangemang, flexibla ytor för både planerade och spontana aktiviteter, och möjligheter för unga och äldre att mötas genom kultur. Centrum föreslås breddas bortom handel och istället öppnas upp för kulturuttryck som krogkultur, street art, offentlig konst och evenemang på gator och torg. Viktiga inslag är även att skapa lågtröskelmötesplatser, inkubatorer för nya idéer och att använda offentliga lokaler mer effektivt.

För att kulturen ska vara levande i hela kommunen, även på landsbygden och i skärgården, behövs både fysiska och digitala satsningar, exempelvis fler annonspelare, gemensamma lokaler och synliga informationsytor. Platser som Kulbacken, Mejeriet, Smalspåret, Åby herrgård, Smultronboda, Lofta Café, Almviks tegelbruk, hembygdsgårdar och landsbygdens samlingslokaler nämns som kulturella nav. Det finns idéer om fler konstaktiviteter på Västerviks museum, och att tillgängliggöra kulturarvet genom gestaltning och temavandringar. Infrastruktur är avgörande för tillgängligheten, med behov av bättre kollektivtrafik, matarbussar från pendelparkeringar, kulturbussar, cykelvägar i kulturmiljöer, gratis kulturreisor för unga, båtförbindelser till öar, cykelparkering, laddstolpar och offentliga toaletter vid kulturella platser. Digitala anslagstavlor och bättre sökfunktioner på kulturwebbar nämns också som viktiga utvecklingsområden. En hållbar kulturutveckling innebär även att värna grönområden, äldre arkitektur, och skapa plats för kulturell mångfald och möten över generationer.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att säkerställa att kultur prioriteras som en integrerad del av samhällsplaneringen, med fokus på tillgång till mötesplatser, infrastruktur som främjar ett kulturutövande och -mottagande och ett levande kulturliv i hela kommunen, året runt. Det finns ett starkt medskick om att planera för kulturella knutpunkter såsom kulturkvarteret Bryggaren/Mejeriet, Stadsparken, Kulbacken samt landsbygdens och orternas samlingslokaler, samt att möjliggöra offentliga kulturmiljöer genom till exempel scener och utomhusytor. Centrumhandeln behöver kompletteras med kulturutbud i en omdanande tid. Ökad tillgång till lokaler för både ideella och professionella aktörer, särskilt flexibla och tillgängliga mötesplatser för barn, unga och äldre, är avgörande. Det behöver även vara enkelt för barn och unga att ta sig till dessa lokaler. En större lokal för nationella arrangemang är efterfrågat. Infrastruktur som kollektivtrafik, cykelvägar, båtförbindelser och anpassade transportlösningar för landsbygd och skärgård behöver utvecklas för att ge alla invånare lika tillgång till kultur. Slutligen lyfts vikten av att gestaltning av kulturarv, kulturmiljöer och offentlig konst prioriteras i fysisk planering, liksom att grönområden, kulturevenemang med historisk och nutida koppling, historisk arkitektur och lokal särprägel skyddas och utvecklas som bärande delar av kommunens kulturella identitet. Västerviks rika kulturarv och fornlämningar bör synliggöras mer.



Dialogtema: social hållbarhet

Till dialogen om social hållbarhet bjöds kommunala kompetenser från en mängd funktioner. Även intresserade från allmänheten kunde anmäla sitt deltagande. Vi hade även en deltagare som jobbar med social hållbarhet i en grannkommun men är invånare i Västerviks kommun. 27 personer deltog inklusive arbetsgruppen för ÖP samt en politiker.

Då övningen delvis gick ut på att jobba med ställningstaganden kring social hållbarhet är det svårt att beskriva all input som kom till ÖP-arbetet. Mycket input ligger som grund för omformulering av de ställningstaganden för sociala värden som under dialogen visades som exempel. De visioner och övriga medskick som uttrycktes under mötet beskrivs nedan.

Visioner för social hållbarhet i Västerviks kommun

År 2050 genomsyrar social hållbarhet all fysisk planering i Västerviks kommun. Samhällsbyggandet är inkluderande, tryggt och tillgängligt för alla, oavsett ålder, funktion eller bakgrund. Planeringen utgår från principer om universell utformning, där olika behov tillgodoses redan från början i de långa samhällsbyggnadsprocesserna.

Mötesplatser är i fokus, både ute och inne. De utformas med fokus på trygghet, tillgänglighet och trivsel. Det finns fler öppna ytor med sittplatser och rumsligheter för att främja naturliga möten utan att kännas blottande. På vinterhalvåret erbjuder orterna värmeanpassade, konsumtionsfria inomhuslokaler möjlighet till umgänge, idrott och kultur.

Barn, unga, vuxna och äldre integreras i samma miljöer, exempelvis kan förskolor och äldreboenden samverka kring aktiviteter. Planeringen främjar blandade boendeformer (hyresrätter, villor med mera) i samma områden för att minska segregation och stärka sammanhållningen. Bebyggelsen blandas även med arbetsplatser för att främja vardagskontakt mellan olika grupper.

Trygghet och tillgänglighet är en röd tråd: god belysning, anpassade gångvägar, tydliga markeringar för syn- och rörelsehindrade samt involvering av funktionshinderrådet i planeringen. Det önskas att det finns en ambition från kommunen att "göra rätt från början" genom att återföra lärdomar och justeringar till nya samhällsbyggnadsprojekt.

Rörelse och hälsa främjas genom närhet till natur, trygga promenadstråk och tillgång till organiserade aktiviteter via civilsamhället. Samtidigt är det viktigt att planeringen möjliggör att människor kan mötas även utan att vara fysiskt aktiva, exempelvis via kulturutövning.

Skolor och offentliga rum prioriteras som centrala sociala infrastrukturer. Lokaler samnyttjas för olika behov och målgrupper. Kultur och gestaltad livsmiljö spelar en viktig roll för att skapa identitet, delaktighet och trygghet i lokalsamhället. Ett fokus på unga gör att deras rättigheter och röster tas om hand samt ger en ökad attraktivitet för hela samhället.



Kollektivtrafik och rörlighet säkerställs så att alla kan ta sig till mötesplatser och delta i samhällslivet. Samhällsplanering främjar folkhälsan genom inkludering, rörelse och trygghet. Det finns utrymme för nya initiativ från medborgare som bidrar till ett levande och inkluderande samhälle.

Konkreta medskick

Att tillskapa och utveckla mötesplatser, blanda grupper, blanda över generationer, och använda det offentliga rummet väl var genomgående konkreta punkter som nämndes under dialogen på olika sätt och under flera teman. Att skapa rum för mötesplatser, spontana, oväntade, som bryter barriärer ses som ett viktigt uppdrag för ÖP. Att skapa gemenskap ses som extra viktigt. Utöver det nämndes ett återkommande fokus på barn och lek i bostadsområden, kommunala lokaler och i det offentliga rummet. En konkret plats att blanda barn och äldre är vid innergårdarna på äldreboenden, att samnyttja lokaler kan ha flera nyttor. Barnrättsperspektivet bör stärkas, det räcker inte med ett barnperspektiv. Det är också viktigt att en definition av "ung" finns, menar kommunen alla under 18, alla under 25 eller alla under 35 år? Definieras även vad som anses med "äldre"? Dessutom uppnås inte social hållbarhet om kärnverksamheten barnomsorg och skola inte funkar. Vardagsliv som funkar – det är social hållbarhet. Här kan landsbygds-perspektivet stärkas i ÖP, då det inte alltid finns kommunala mötesplatser och offentliga miljöer över hela kommunens yta. Vad är då kommunens rådighet?

En god gestaltad livsmiljö ansågs vara av stor vikt utifrån aspekter som trivsel, skönhet, besöksnäring, stolthet, lokal identitet och trygghet. Offentlig konst nämns som ett område att stärka, det ger tillgång till konst för alla. Omgivningarna runt en mötesplats är extra viktiga att de är utformade på ett trevligt sätt, exempelvis parken utanför Mejeriet, som delvis anses otrygg, avskräcker unga från att nyttja Mejeriet.

Blandade upplåtelseformer i bostadsområden återkom också som något önskvärt för att skapa ett samhälle där olika grupper möts och hjälps åt. Där är det viktigt att tillskapa nya hyresrätter till ok priser. Ett konkret medskick är att alltid våga/orka ta med den universella utformningstanken samhällsplaneringen. Ställ frågan: passar det här för alla? Tänk hela kedjan när planering sker. Missa inte att ha med jämlikhet, inte enbart jämställdhet. Fundera på om begreppet inkludering behövs om vi jobbar med fokus på jämställdhet och jämlikhet. Är det mångfald kommunen eftersträvar bör det nämnas konkret. Gärna mer fokus på socio-ekonomi och integration i ställningstagandena eftersom det sätter upp osynliga barriärer.

Den inkluderande samhällsbyggnadsprocessen fokuserar exempelvis på gatstenar, synskadade och rörelsehindrade. Kommunen uppmuntrades att ta hjälp av funktionshinderrådet. Ett sätt är en ökad utvärdering av justeringar som görs på samhällsbyggnadsenheten ur tillgänglighetsperspektiv - kan kommunen oftare göra rätt från början? Belysning är viktigt för trygghet och trivsel, men medskick gjordes om att belysning inte ska störa ekologin på ett onödigt sätt, via exempelvis rörelsestyrd belysning och att inte sprida ljuset för mycket. Parkeringar anses viktigt, då det ger god tillgänglighet och bilen lär vara en del av vardagen i



vår kommun även år 2050. Samtidigt är det viktigt att planera samhället utifrån gång och cykel, för så tar sig oftast unga och äldre fram.

Trygghet är viktigt, men kommunen anses i många undersökningar vara trygg. Social hållbarhet måste dock få vara mer än trygghet och brottsbekämpning, det ska inte sätta tonen. Folkhälsa kan istället sägas vara grunden och bör genomsyra alla temaområden inom social hållbarhet. På dialogen önskas ett fortsatt fokus på ställningstaganden kring att undvika suicid.

Medskicken kring robust samhälle var konkreta och innehöll mer fokus på livs-medelsberedskap, ras, skred, erosion, vattentillgång, översvämning, skyddsrum, krigssituationer. Viktigt att kontinuitetsplaneringen stärks. Ett annat perspektiv är framkomlighet för räddningsfordon när områden planeras. Det är viktigt med kända utpekade punkter där krisstöd i form av rent vatten, information etcetera samlas. Ett robust samhälle är ett samhälle där invånarna är och kan vara delaktiga, det är viktigt att nå ut till alla olika grupper.

Förtätning av bebyggelse nämns av flera grupper, det anses viktigt att vi tar ställning till om vi ska förtäta, på vilka platser och varför vi förtätar. Förtätning kan innebära fördelar som att man når en blandad bebyggelse, men även nackdelar som att grönområden försvinner. Välj vilka platser förtätning passar vid och peka ut platserna.

Ett grönt fokus är genomgående i medskicken. Krontäckning och tätortsnära natur bör värnas och ställningstaganden bör stärka det. Träd, park och natur ger social hållbarhet på flera sätt. Här behöver det också komma in att kommunen ska förvalta idrottsområden, motionsspår etcetera på ett hållbart och tillgänglig sätt. Här ingår också Piffi-boxar och Fritidsbiblioteket som möjliggörare.

Odling kan ge ett grönnare stadslandskap och ger också ett robust samhälle vid kris, då odling är en kunskap som måste hållas levande. Kommunen bör undersöka om det i detaljplaneringen går att ställa krav på att marken ska vara genomsläpplig. Finnas tillägg i egenskapsbestämmelserna? Vid kristid kan vi behöva peka ut områden för odling samt i förebyggande syfte se till att höja kunskaperna om odling för medborgarna. Hur kan vi odla mer på kommunal mark i kommunala verksamheter? Platser för odling är också sociala mötesplatser som stärker hälsan.

Något som nämns kring rekreation och trivsel är en ökad tillgänglighet till skärgården för olika grupper i samhället (barnfamiljer, resurssvaga, äldre, nyinflyttade, personer med utländsk bakgrund). Alla invånare har inte råd eller kännedom om utbudet av rekreation i skärgården. Det är viktigt att kommunens medborgare själva kan ta del av det som ofta nämns som vår unika fördel, nämligen skärgårdsmiljön.

Övrigt

Ett annat medskick är arbete som en skyddsfaktor för invånares hälsa. Arbetsgruppen bör försöka formulera något ställningstagande med fokus på deltagande i arbetslivet, men troligtvis hör det hemma på andra platser i organisationen.



Kommunen bör även ställa sociala krav vid upphandlingar om att personer långt från arbetsmarknaden ska ges inkludering och företräde, exempelvis via praktikplatser.

Fler medskick på dialogen handlar om ett demokratiskt samhällsbyggande med större inkludering. Invånarna vill och ska få känna sig delaktiga i att bygga sitt lokalsamhälle. Det är viktigt att kommunen, inte bara inom fysisk planering, bjuder in till medskapande och dialog samt använder olika metoder för det för att nå olika målgrupper.

Deltagarna lyfter också frågeställningen hur man kan mäta social hållbarhet och nämner Koladas nyckeltal BRP+ som ett alternativ.

Hur skapar vi incitament för blandad bebyggelse i orterna, hur kan vi bygga hyresrätter som man har råd med eller etablera bostadsrätter i bruksorterna?

Mötesplatser för stöd och hjälp eller ensamhet bör inrättas. Viktigt att ansvaret för olika typer av social utsatthet är fördelat så att det är tydligt vem som har ansvaret att sätta in insatser. Bostadsbolagets sociala ansvar upplevs otydligt enligt vissa, är det den allmännyttiga delen som trumfar avkastningskrav eller tvärt om?

Det konstateras också att det är utmanande med de sociala perspektiven när det kommer till upplägget för ÖP. Mycket bör hanteras i andra forum men samtidigt viktigt att belysa sociala perspektiv tidigt i ÖP-processen.

Busskort för unga ger ökad rörlighet. Ett aktivt sommarlov för unga ger en meningsfull fritid.

Sammanfattning

År 2050 genomsyrar social hållbarhet all samhällsplanering i Västerviks kommun, där trygghet, tillgänglighet och inkludering för alla, oavsett ålder, funktion eller bakgrund, är grundläggande. Planeringen bygger på universell utformning och ett tydligt fokus på mötesplatser, både inomhus och utomhus, som ska vara trivsamma, trygga och tillgängliga året runt. Barn, unga, vuxna och äldre samverkar i gemensamma miljöer, exempelvis på ytor kombinerade för förskolor och äldreboenden. Blandade boendeformer och arbetsplatser i stadsdelarna bidrar till ökad sammanhållning och minskad segregation. Trygghet och tillgänglighet säkras genom god belysning, anpassade gångvägar och involvering av funktionshinderrådet i planeringen. Rörelse och hälsa främjas genom närhet till natur, promenadstråk och civilsamhällets organiserade aktiviteter, samtidigt som planeringen också möjliggör social samvaro utan krav på fysisk aktivitet, exempelvis via kulturutövning. Skolor, kultur och offentliga rum ses som central social infrastruktur och används flexibelt för olika grupper och behov. Ungas rättigheter och delaktighet prioriteras. Kollektivtrafik och ökad tillgänglighet gör det möjligt för alla att ta del av samhället. Samhällsbyggandet skapar utrymme för initiativ från invånare och utgår från lärande, återkoppling och vilja att göra rätt från början.



Social hållbarhet handlar om ett fungerande vardagsliv för alla och kräver att planeringen genomsyras av jämlikhet, socioekonomisk inkludering och mångfald. Det är särskilt viktigt att öka tillgängligheten till skärgården för grupper som annars riskerar att uteslutas från denna gemensamma resurs. Även om trygghet är viktigt och kommunen upplevs som trygg, bör social hållbarhet fokusera bredare med folkhälsa som grund och särskilt uppmärksamma suicidpreventiva insatser.

Att skapa inkluderande och trygga mötesplatser som främjar gemenskap och bryter barriärer lyfts som ett centralt uppdrag för översiktsplanen, särskilt med fokus på blandade grupper, generationsintegrering samt att ha landsbygdsfokus för att mötesplatser ska finnas även där. En god gestaltad livsmiljö med trivsamt utformning, offentlig konst och universell utformning ses som avgörande för ökad trivsel, tillgänglighet, trygghet och identitet. Se även till att omgivningarna runt mötesplatser är inbjudande. Kommunen uppmuntras att arbeta mer systematiskt med trygghets- och tillgänglighetsfrågor, exempelvis genom att involvera funktionshinderrådet i all planering och säkerställa att belysning skapar trygghet utan att påverka ekologin negativt.

Barns rättigheter och lekmiljöer i bostadsområden och offentliga rum lyfts som centrala för social hållbarhet, liksom vikten av att samnyttja lokaler för möten mellan generationer. För att planeringen ska bli träffsäker behövs tydliga definitioner av begreppen "ung" och "äldre". Arbeta mer med barnrättsperspektivet i planering. Fungerande barnomsorg och skola ses som en grundförutsättning för att uppnå social hållbarhet.

Blandade upplåtelseformer, fler hyresrätter till rimliga priser samt att integrera arbetsplatser i bostadsområden lyfts som viktiga för att främja social blandning och sammanhållning. Förtätning ses som ett potentiellt verktyg för detta, men kräver tydliga ställningstaganden kring var och varför det ska ske, med hänsyn till bevarande av grönområden.

Ett genomgående grönt fokus lyfter vikten av att värna krontäckning, tätortsnära natur samt att sköta parker, idrottsområden och motionsspår hållbart och tillgängligt. Verktyg som Piffelboxar och Fritidsbiblioteket nämns som viktiga möjliggörare för detta. Parkeringar ses som viktiga för tillgänglighet för vissa grupper, men samhällsplaneringen bör fokusera på att främja gång- och cykeltrafik, särskilt för unga och äldre.

För att skapa ett robust samhälle lyftes behovet av stärkt kontinuitetsplanering kopplat till bland annat livsmedelsberedskap, klimatrelaterade risker, tillgång till skyddsrum och räddningstjänstens framkomlighet. Krisberedskap bör även inkludera utpekade platser för krisstöd och möjliggöra delaktighet från alla invånare. Odling lyftes som en viktig del både för krisberedskap och social inkludering, och bör främjas genom kunskapsspridning, möjlighet att ställa krav i detaljplaneringen och ökad användning av kommunal mark till ändamålet.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att skapa inkluderande, tillgängliga och gemenskapsfrämjande miljöer där mötesplatser, både spontana och planerade, blandar generationer och grupper. Det offentliga rummet ska



användas väl, med god gestaltning, utgå från universell utformning, trivsel, trygghet och tillgång till offentlig konst. Mötesplatser ska finnas året om samt i alla delar av kommunen. God gestaltning av mötesplatsernas omgivningar är extra viktigt att ha fokus på. Barnrättsperspektivet behöver säkerställas i all planering. Social hållbarhet förutsätter fungerande vardagsliv, inklusive barnomsorg och skola, i både stad och landsbygd. Barn och lek bör prioriteras i planering och gestaltning. Socioekonomisk inkludering och integration lyfts som viktiga delar av samhällsplaneringen, där allas perspektiv, inte minst de med funktionsvariationer, yngre målgrupper och de med annan bakgrund, bör involveras i alla processer. Tillgång till billiga hyresrätter och blandade boendeformer i alla kommundelar främjar jämlikhet och integration. Vikten av att skapa blandade områden med arbeten och bostäder lyfts. Planering ska också utgå från fotgängare och cyklister, men bilen är fortsatt viktig för tillgänglighet för vissa. Belysning ska skapa trygghet utan att störa ekologin. Samhällsplaneringen behöver ta hänsyn till folkhälsa, suicidprevention och robusthet inför kriser som klimatförändringar, översvämningar och krig, inklusive planering för krisstödspunkter och framkomlighet för räddningstjänst. Natur, park, träd och tätortsnära grönska är avgörande för social hållbarhet och måste bevaras även vid eventuell förtätning, som kräver tydlig lokalisering och syfte. Tillgång till rekreation och skärgården måste säkras för alla, oavsett bakgrund eller ekonomiska förutsättningar. Tillgång till kollektivtrafik är en jämlikhetsfråga. Odling ses som både social mötesplats och beredskapsfråga, där kommunen uppmanas främja kunskap och möjligheter till odling även på kommunal mark och i detaljplanering.

Dialog: Ankarsrum

Deltagare i Ankarsrum ca 21 personer.

Bostäder och boendemiljö

Invånarna upplever att det finns för lite bostäder, med fokus på lägenheter i olika storlekar, tillgänglighetsanpassade bostäder samt trygghetsboende för äldre. Man vill möjliggöra bostadsrotation kring de villor som finns. Även områden för attraktiva villor behövs, samt par/radhus och små bostadsrätter för yngre att köpa. Vad gäller attraktiva lägen nämns sjönära områden i västra orten.

Det är viktigast att nya bostäder läggs där det är lugnt och tryggt, nära kollektivtrafik, vid skog/park och centralt.

- Lugnt och tryggt 3
- Nära kollektivtrafik 3
- Nära skog/park 2
- Nära centrum 2
- Liv och rörelse 1
- Varierad ålder på de boende 1

Det råder olika åsikter om bostadsutbudet är ett hinder eller en möjlighet. Låga hyror/billiga huspriser ser vissa som en möjlighet men andra ser att bostadsmarknaden är trög vilket hindrar för barnfamiljer.



Nya bostäder kan läggas vid Engelsbergskullen. En plats med fin utsikt och nära till kollektivtrafik, skola och service. Även Udden och vid Långsjön (men relativt låg exploatering efterfrågas för att behålla karaktären). Sjönära bostäder vid Hällsjön efterfrågas.

Man vill bevara Axsjön, elljusspåret, idrottsplatsen, Bruksparken (även utveckla), badplatsen, bevara synligheten på smalspåret, båtplatserna i Långsjön.

Det är viktigt att aktiviteter nära bostäder främjar rörelse, ex idrottsplatsen, aktivitetsytor. Kulturmiljön ska bevaras vid ortens utveckling. Entreprenörskap och gör-det-självis-andan ska främjas.

Att förflytta sig

Det råder delade meningar om möjligheten att förflytta sig inom orten. Två av grupperna säger att det går bra, medan de andra två tycker att det är svårt utan bil. En utmaning när man ska resa inom kommunen är att bussarna går från väg 40 dit det är några km för de flesta boenden att ta sig till hållplatsen. Med bil går det bra att förflytta sig, samma gäller när man ska resa utanför orten.

Alla grupper tycker att det är viktigast att prioritera färdslaget kollektivtrafik. De flesta är nöjda med tillgången på cykelbanor. Dock önskas mer belysning på cykelvägen upp mot väg 40. Man ser förbättringar vad gäller hållplatslägen, och föreslår en buss som matar till väg 40. Snittbetyget för kollektivtrafik är relativt högt där de svarande bor. Samma gäller för där de svarande jobbar.

Övriga medskick är att det behövs skyddsräcken/räddningsstege vid bron från bruksparken till museet. Man vill ha bättre kollektivtrafik och en mer tillgänglig livsmedelsbutik för kollektivtrafik.

Service och fritid

Apotek, tandläkare måste vara kvar. Viktigt att tänka på vilken service unga efterfrågar både för inkludering och för tryggheten. Ensamma äldre måste kunna mötas. Kan gamla Coop bli aktivitetshus? Synd att biblioteket flyttade.

Förskola, skola, hälsocentral, tandläkare, Bibliotek, livsmedelsbutik, restaurang är viktig service. Man är rädd att kommunen ska ta bort service. Man önskar en mer levande handel på orten, dygnet runt-öppen matbutik, co-workingspace, fler restauranger, bättre möjlighet för evenemang i Folkets hus samt mer samordning mellan föreningsliv och det offentliga.

Mer belysning i Bruksparken och i "gamla området" önskas för ökad trygghet. Generellt upplever man trygghet i orten.

Mötesplatser som önskas är gym och simhall samt lokal där man kan mötas för fika eller för att samtala/umgås. När kyrkan sålt församlingshemmet saknas den mötesplatsen.

Många vistas i naturen, eller i elljusspåret på fritiden. För att utveckla fritid och kultur är badplatsen, naturslingor, Bruksliden, Rävlyckan, Axsjön, Långsjön, Arken,



gym, vandringsleder viktiga ställen. Viktigt att man satsar på fritid i hela kommunen.

Näringsliv

Endast en grupp svarade på näringslivsfrågorna. Näringslivet kräver att bra skola finns samt attraktiva bostäder. I Ankarsrum finns god närhet till väg E22 och rv40. Det uppfattas ingen brist på energi/kraft. Fibernätet är väl utbyggt. Längs väg 40 finns bra kollektivtrafik. Ev tillkommande verksamhetsmark ska ligga intill väg 40 pga tillgång till godstransporter och möjlighet till arbetspendling.

Sammanfattning

Dialogen med boende i Ankarsrum visar att det finns ett stort behov av fler bostäder i orten, särskilt lägenheter i olika storlekar, tillgänglighetsanpassade bostäder samt trygghetsboenden för äldre. Det finns en önskan om att underlätta bostadsrotation i villaområden och skapa möjligheter för yngre att köpa små bostadsrätter, samt att utveckla områden för både attraktiva villor och par-/radhus. Nya bostäder bör placeras i lugna och trygga områden med närhet till kollektivtrafik, grönområden och centrum. Engelsbergskullen lyfts som en lämplig plats, likaså Udden och områden vid Långsjön och Hällsjön, dock med önskan om låg exploateringsgrad för att behålla områdenas karaktär. Synpunkterna varierar kring om bostadsutbudet är en möjlighet eller ett hinder; låga priser ses av vissa som en fördel medan andra upplever att trög bostadsmarknad försvårar inflyttning av exempelvis barnfamiljer. Det är viktigt för invånarna att bevara ortens värden, såsom Axsjön, elljusspår, idrottsplats, Bruksparken, badplatsen, Smalspåret synligt och båtplatserna i Långsjön. Samtidigt bör bostadsnära miljöer främja rörelse och gemenskap, och kulturmiljöer bevaras. Slutligen efterfrågas stöd till lokal entreprenörsanda och gör-det-själv-initiativ vid ortens fortsatta utveckling.

Dialogen kring transporter visar att åsikterna går isär när det gäller möjligheten att ta sig runt i orten utan bil; vissa upplever det som fungerande, medan andra tycker att det är svårt utan tillgång till bil. En återkommande utmaning är att bussarna utgår från väg 40, som ligger flera kilometer från många bostäder. Samtidigt tycker samtliga grupper att kollektivtrafik bör prioriteras högst bland färdslag. Även om cykelvägarna i stort anses vara bra, finns önskemål om bättre belysning, särskilt längs vägen upp mot väg 40. Förslag framförs om en matarbuss till väg 40 för att öka tillgängligheten. Betygen för kollektivtrafikens tillgänglighet är relativt höga. Andra förbättringsförslag rör behovet av skyddsräcken eller räddningsstege vid bron mellan Bruksparken och museet, samt bättre anpassning av livsmedelsbutikens tillgänglighet för kollektivtrafikresenärer.

I dialogen om service och fritid lyfter invånarna vikten av att bevara grundläggande samhällsservice såsom apotek, tandläkare, förskola, skola, hälsocentral och livsmedelsbutik. Det finns en oro för att kommunen ska dra ner på servicen, och man efterfrågar i stället en mer levande handel, bibliotek, dygnet runt-öppen matbutik, fler restauranger, co-workingspace och bättre möjligheter för evenemang i Folkets hus. Mötesplatser är centrala, särskilt för äldre som behöver sociala sammanhang. Förslag finns om att omvandla gamla Coop-lokalen till aktivitetshus. Efter att kyrkan sålt församlingshemmet saknas en viktig



mötesplats. Önskade nya funktioner är bland annat gym, simhall och café. Naturen är redan en viktig resurs för rekreation, med elljusspår, badplats och områden som Bruksliden, Axsjön, Långsjön, Rävlyckan och Arken som särskilt värdefulla. Generellt hög trygghet i orten, men för att öka tryggheten vill man se mer belysning, särskilt i Bruksparken och den äldre delen av orten. Det poängteras även att fritidssatsningar bör komma hela kommunen till del.

Näringslivet efterfrågar god grundläggande service och attraktiva bostäder. Ankarsrum har ett strategiskt läge med god tillgång till E22 och riksväg 40, väl utbyggt fibernät och inga identifierade brister i energiförsörjningen. Kollektivtrafiken fungerar väl längs väg 40, vilket gör det lämpligt att förlägga ny verksamhetsmark i dess närhet för att underlätta godstransporter och arbetspendling.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är behovet av fler och mer varierade bostäder, särskilt lägenheter, trygghetsboenden och mindre bostadsrätter som möjliggör både inflyttning och bostadsrotation. Nya bostäder bör placeras i trygga, lugna lägen med närhet till kollektivtrafik, grönområden och centrum. Engelsbergskullen och områden kring Långsjön och Hällsjön lyfts som särskilt lämpliga, dock med låg exploateringsgrad för att värna områdenas karaktär. Bostadsområden bör främja rörelse och gemenskap. Framtiden bör också säkra tillgång till verksamhetsmark längs väg 40, där det finns god tillgång till transporter för gods och pendling. En tydlig prioritering behöver också vara att stärka kollektivtrafikens tillgänglighet, till exempel genom matarbussar till väg 40, hållplats vid livsmedelsbutiken och tryggare, belysta cykelvägar. Samtidigt är det avgörande att bevara ortens värden, som naturområden, idrottsytor och Bruksparken. Nya mötesplatser och möteslokaler behövs, samt att bevara nuvarande serviceutbud och mer levande handel.

Dialog: Gamleby

Svar från 40 personer kom in i enkäterna på dialogmötet.

Bostäder och boendemiljö

Fler anpassade bostäder för äldre behövs (enplans, marklägenhet, hiss, trygghetsboende), även fler hyreshus och nytt område för villatomter. Renovera befintligt lägenhetsbestånd, möjliggör högre byggnation. Radhusbyggen saknas. Samtidigt finns också ensamma äldre i hus, där bostadsrotation borde kunna ske. Andra grupper är inne på att det inte är bostadsbrist men brist på attraktiva boenden för att ge inflyttning. Fler instegslägenheter (små lägenheter) behövs, till exempel där Erneborg och Hagnäsgården nu ligger om dessa ändå ska rivas. Hamnen kan passa för sjönära attraktivt läge för nya bostäder. Vissa grupper tycker att det saknas ett ungdomsanpassat bostadsutbud. Vissa tror att fler trygghetsboenden kan få äldre att lämna sina stora hus. Är du äldre men frisk och vill sälja huset efterfrågas attraktiva lägenheter/radhus med vattenutsikt. Större rotation av bostäder krävs för att barnfamiljer ska kunna etablera sig. Generellt efterfrågas sjönära bostäder. Socialt boende som inte är trygghetsboende/seniorboende efterfrågas, med gemensamhetsytor som bryter



isolering. Andra skickar med att bostäderna måste vara prisvärda. Utbudet av bostadsrätter är för lågt.

Boendemiljön i Gamleby är kuperad vilket är utmanande för äldre/personer med funktionsvariationer. Generellt behöver man tänka på tillgängliga miljöer och hus samt hiss. Man upplever bostadsutbudet som ett hinder då mer rotation krävs, lågt utbud på hus vilket inte attraherar yngre. Bostadsmarknaden är trög vilket gör att man blir kvar länge i en bostad som inte passar.

Dessa kvaliteter värderas för boende:

- Lugnt och tryggt 7
- Nära kollektivtrafik 5
- Nära centrum 3
- Nära skog/park 3
- Fin utsikt 2
- Liv och rörelse 1
- Rymligt 1
- Sjönära 1
- Fin utsikt 1

Önskemål om nya bostäder finns vid Erneborg, Hagnäsgården, Lida (bakom centrum), sjönära, på höjder med utsikt över Gamlebyviken, centralt, Rågvägen, norr om Slånbärsstigen (lapptäcket), på Solnasidan längs Gamlebyviken (bättre bro krävs). Någon önskar att gamla hälsocentralen blir till boende för äldre. Kan man möjliggöra för flytande bostäder?

Man önskar att områden som riskerar översvämning inte exploateras. Myrkullen, Lugnet, Skyttepaviljongen, Garpedansberget och all gammal bebyggelse bör få vara kvar. Alla fina grönområden som finns idag måste vara kvar inne i Gamleby. Ernebergsfältet, Gamla torget och hamnen ska värnas. Även områdena kring Folkhögskolan och Östra Ringskolan ska behållas oexploaterade samt att man inte ska exploatera åkermark.

Viktiga platser för ökad attraktivitet är Gamla Torget, Garpeberget (mer tillgängligt), Folkparksområdet, området kring Folkhögskolan, Unos park, hamnområdet, stationen, centrum behöver utvecklas, Åby herrgård behöver utvecklas till ortens samlingslokal, utveckla fritidsgården, bion, parkeringen vid Åby herrgård viktig, rekreationsområde vid hamnen, Folkets park, Heda för skogsupplevelser, Solnasidan, äldreboende, Gundelholmen. Att Bostadsbolagets bostadsbestånd underhålls är viktigt för attraktiviteten.

Ett övrigt medskick är grönare miljöer runt Åby herrgård och bion.

Att förflytta sig

Biltrafik fungerar väl inom orten. Buss funkar mindre bra, men bra avgångstider för äldre/daglediga. Cykelbanor upplevs ofullständiga. Cykelbana till/från Västervik saknas. Gång inom orten utmanande för äldre på grund av kuperat. Att ta sig dit långfärdsbussarna avgår (Värmeverket) är inte så lätt kollektivt. Taxiservice saknas.



När man ska ta sig utanför orten är det för få turer i kollektivtrafiken kvällstid. Tåget är en stor tillgång när man ska till Västervik eller Överum (och vidare). Kan du promenera och byta mellan transportslag är utbudet ok, är du mindre rörlig krävs bil.

När man ska utanför kommunen är det svårt västerut mot Göteborg, man får åka via Linköping fastän det är en omväg. Kommunikationerna är sämre norr och väster ut, söderut är det helt ok. Svårt att ta sig kollektivt till Norrköping. Fler tåg borde gå mot Linköping. Det upplevs också svårt att ta sig mot Kalmar. Fjärrbussar funkar bra, exempelvis till Stockholm, men att synka deras anslutningar fungerar mindre bra. Man litar inte på att kollektivtrafiken flyter på enligt tabellen. En del tycker att tågen funkar bra när dom väl går. KLT och Östgötatrafiken borde synka bättre. Väg 35 mot Linköping är undermålig enligt flera. Flest deltagare tycker det är viktigast att prioritera för att förbättra för kollektivtrafiken, några för gång och cykel och en grupp för bilism.

Gångväg saknas mellan hamnen och Hammarsbadet. Det upplevs också som att all cykelväg inte är färdigbyggd. Man saknar cykelväg till Heda där orienteringen och ridskolan finns. Runt kyrkan vid Västerviksvägen saknas ett parti cykelväg. Längs Ö Ringvägen saknas delvis cykelväg och ned mot badet. Viktigt med cykelväg mot Almvik/Västervik.

Folkhögskolan skulle tjäna på en kollektivtrafik som synkar med långfärdsbussarna vid värmeverket och skolan via stationen. Särskilt svårt är det att ta sig till Flisvägen/Värmeverket på helgerna. I övrigt är man nöjd med hållplatserna.

Utbudet av kollektivtrafik får en 4a till bostaden och 4,4 vid arbetsplatsen.

Övriga medskick är att det bör möjliggöras även för gående/cyklade att lämna sopor på avfallsstationen, inte bara för bilåkare. Annat handlar om en linbana till Garpedansberget, sänkta priser i kollektivtrafiken, tätare turer i kollektivtrafiken, strandpromenad mellan badet och hamnen, taxi bör etableras, självkörande bussar med en fast slinga i orten kan förbättra utbudet i kollektivtrafiken i orten, rusta upp 35an och tågets möjligheter, bygg klart Ringvägen enligt ursprunglig plan.

Service och fritid

Extra viktigt utifrån ett serviceperspektiv är Systembolaget, VC, Apotek, bibliotek, en mataffär till, bio, folkparken, klädbutik, folktandvård, simhall, restauranger, bättre öppettider i butiker, torghandel, levande centrum, bank, skola, förskola, bio, fritidsgård, kyrkan, gästhamn, hamnrestaurang, bredd av utbud av hantverkare, flexibel ÅVC, äldreomsorg, vägar i bra skick.

Man önskar större närhet till kommunal service med personal på plats, ex medborgarkontor med turistinformation. Även nattis efterfrågas samt taxi-service. Flytta tillbaka biblioteket till centrum. En ställplats vid hamnen tillsammans med café ger rörelse vid hamnen. Skoaffär efterfrågas. Att Folkhögskolan har internat är bra för orten.



Otrygga miljöer som nämns är centrum kvällstid, Östra Ringskolan, gamla torget, hamnens avspärrning, Månssons torg, Unos park. Ingen plats är extra återkommande utöver hamnen. Vissa upplever ingen otrygghet men noterar att klyftor och utsatthet märks tydligt.

Unos park kan lyftas mer som mötesplats. Åby herrgård har potential till mer mötesplats. Många säger att mötesplatser finns och någon svarar att det är engagemanget och inte platsen som saknas.

På fritiden rör man sig vid Hammarsbadet, Garpeberget, Unos park vid evenemang, dagligvaruhandeln, Folkan, Hedas promenadslingor, Härstad, i friluftsområden, centrum, gamla torget, kyrkan, gymnastiksalen, orienteringens klubbhus.

Områden viktiga att bevara för fritidsutövning är Tjustvallen, Ernebergsfältet, Hammarsbadet (hopptornet), Garpeberget med Trollstigen, hembygdsgården, hamnområdet med ån, Unos park, Heda, Härstad, motionsspåren, lekparken, Gundelholmen, gymnastikhall. Strandpromenad mellan hamn och Hammarsbadet skulle ge ökad rekreation.

Etablera ett möjligheternas hus för att exempelvis kunna renovera båtar, plats för ungdomar att meka med bilar, museiverksamhet etcetera. En promenadslinga rund dammen vid Erneborg efterfrågas. En nedfart från Garpedans som känns tryggare vore bra, en begagnad skidlift efterfrågas också. Ta tillbaka Unos torn som testamentet uttryckte det! Platser för barn och unga efterfrågas.

Andra medskick om fritid är att koppla samman Heda med Gamleby, med cykel. Varför har inte Hedaområdet återställts efter asfaltverket? Önskemål finns om bättre skötsel av planeringar. Kommunens kärnverksamhet inom vård och skola behöver funka. Kan man samlokalisera skidspåret med isen från Tjustvallen? Där finns mer skugga och rester från bandyisen. Också viktigt att tänka på de unga som inte sportar, vad som dom göra?

Näringsliv

Service viktig för näringslivet anses vara förskola, skola upp till högstadiet, kollektivtrafik, fiber, attraktiva bostäder, kommunikationer, Hälsocentralen, järnvägen, social omsorg, bank, barnomsorg, äldreomsorg, lantbruksgymnasiet, avfallshantering, sjukvård.

Annan service/förutsättningar/tillgångar som nämns är låga boendekostnader, miljön, järnålderskust, hällristningar, hantverkare, mindre regelverk kring bygglov och andra tillstånd, snabb hantering av ändring i detaljplaner, företagsvänlig politik, utbildning kring företagande i skolan.

Angående infrastruktur efterfrågar näringslivet utökad kollektivtrafik, utvecklad infart vid Skramstadbron, upprustning av rv 35, förbättrad järnväg, säkrare att svänga av och på vid den centrala infarten. Även rv 40 kan stärka Gamleby om den rustas mer. E22 anses ha god standard. Någon grupp anser infrastrukturen vara den största utmaningen för företagandet. Det kan kompletteras med tätare kollektivtrafik, särskilt mot Östergötland.



Det inkom få inspel kring kraft/energi. Man bör inte bygga energilösningar på jordbruksmark. Men plats för solceller bör finnas på tak. Värmeverket är bra rustat för framtiden. Ansökan angående förändrat kraftbehov tar tid. Generellt sett är bredbandet bra utbyggt men på landsbygden saknas delvis fiberanslutning fortsatt.

Förslag på industrimark är längs E22, vid gamla gummifabriken, vid Däckservice, långt från bostäder, vid Värmeverket. Någon grupp anser att industrimark finns det tillräckligt av i Gamleby.

Sammanfattning

I dialogen framkom ett behov av ett mer varierat och tillgängligt bostadsutbud i Gamleby. Många efterfrågade fler anpassade bostäder för äldre, såsom trygghetsboenden, enplanshus och hiss försedda lägenheter, samt fler hyresrätter, radhus och små prisvärda instegslägenheter, särskilt för unga. Socialt boende med gemensamhetsytor som bryter isolering efterfrågas. Även attraktiva bostäder i sjönära lägen, med fin utsikt eller nära centrum lyftes som viktiga för att öka inflyttningen och möjliggöra bostadsrotation. Kvaliteter som lugn och trygghet, närhet till kollektivtrafik, skog och centrum värderas högt. Den kuperade terrängen upplevs som en utmaning för äldre och personer med funktionsvariationer. Det finns en oro över att en trög bostadsmarknad gör att boende blir kvar i olämpliga bostäder. Erneborg, Hagnäsgården, Lida, generellt sjönära och på höjden samt längs Gamlebyvikens östra sida (förutsätter dock ny bro) lyfts som potentiella platser för ny bostadsbebyggelse. Några har förslag om flytande bostäder på vattnet. Dock poängterar många att man ska undvika att exploatera översvämningshotade områden, åkermark, kulturmiljöområden eller värdefulla grönområden nära centrum genom förtätning. Trygghet, närhet till service och natur, samt grönare miljöer i centrum ansågs viktiga för att öka ortens attraktivitet, liksom att det kommunala bostadsbeståndet underhålls väl. Man bör även värna och utveckla viktiga platser som Gamla Torget, Garpedansberget (ökad tillgänglighet), hamnområdet, Åby herrgård och Folkets park, stationsområdet och centrum. Det kommunala bostadsbeståndet behöver underhållas för att behålla attraktiviteten.

Deltagarna upplever att biltrafiken fungerar väl inom orten, medan kollektivtrafiken fungerar sämre, särskilt kvällar och helger. Cykelbanor upplevs som ofullständiga, med saknad cykelväg till Västervik och andra viktiga destinationer som Heda och längs Östra Ringvägen. Ytterligare önskemål inkluderar gångväg mellan hamnen och Hammarsbadet, cykelvägar runt kyrkan och längs Västerviksvägen. Gångmöjligheterna inom orten är utmanande för äldre på grund av den kuperade terrängen. Hållplatsen för långfärdsbussarna vid Värmeverket ligger långt bort. Utanför orten är kollektivtrafikutbudet begränsat och att resa norr- och västerut, exempelvis mot Göteborg och Linköping, är krångligt och tidsödande. Tåget ses som en stor tillgång för resor till Västervik och Överum, men fler tåg och bättre samordning mellan regionala trafikbolag, såsom KLT och Östgötatrafiken, efterfrågas. Kollektivtrafiken upplevs som opålitlig. Folkhögskolan är inte tillräckligt integrerat med goda kollektivtrafikförbindelser till stationen eller långfärdsbussarna. Väg 35 mot Linköping anses vara i dåligt skick. Bland deltagarna prioriteras förbättringar främst inom kollektivtrafiken. Det



föreslås också att gående och cyklister ska kunna lämna sopor på avfallsstationen, att en linbana till Garpedansberget byggs, kollektivtrafikpriser sänks och turerna tätas, samt att taxi etableras och självkörande bussar med fast slinga inom orten införs. Slutligen efterlyses att Ringvägen byggs klart enligt ursprunglig plan.

Boende lyfter fram vikten av ett brett och tillgängligt serviceutbud måste bevaras. De efterfrågar bättre öppettider, torghandel, en levande centrumkänsla, flexibel återvinningscentral samt närhet till kommunal service med personal, till exempel medborgarkontor och turistinformation. Taxi och nattis efterfrågas också, liksom att biblioteket flyttas tillbaka till centrum. Man vill att en ställplats med café vid hamnen etableras. Folkhögskolans internat ses som en tillgång för orten. Otrygga miljöer pekas ut främst kring hamnen, men även Östra Ringskolan, centrum kvällstid och vissa torg och parker lyfts, även om upplevelserna varierar. Unos park och Åby herrgård lyfts som viktiga mötesplatser som bör stärkas. Många menar att det snarare är engagemang än platser som saknas för sociala möten. Fritidsaktiviteter sker vid bland annat Hammarsbadet, Garpeberget, Unos park, Folkhögskolan, Heda och flera friluftsområden. Bevarandet av Tjustvallen, Ernebergsfältet, Garpeberget med Trollstigen, hembygdsgården och hamnområdet anses viktigt. En strandpromenad mellan hamnen och Hammarsbadet skulle öka rekreationsmöjligheterna. För ungdomar efterfrågas ett möjligheternas hus för aktiviteter. Fritidsutbudet ska inkludera ungdomar som inte är sportintresserade. Övrigt som lyfts är att museiverksamhet och fler trygga promenadslingor, bland annat en runt dammen vid Erneborg och en nedfart från Garpedans är viktigt. Kopplingar mellan Heda och Gamleby via cykelväg samt bättre skötsel av planteringar betonas. Samtidigt poängteras vikten av att kommunens kärnverksamheter inom vård och skola fungerar väl.

Näringslivet betonar vikten av ett brett serviceutbud för att skapa goda förutsättningar för företagande. De framhåller också låga boendekostnader, en attraktiv miljö och att marknadsföra järnålderskust och hållristningar mer. En företagsvänlig politik med mindre byråkrati och snabb hantering av detaljplaneändringar är viktigt. Infrastruktur lyfts som den mest centrala frågan, där behov finns av utökad kollektivtrafik, förbättrad järnväg, förbättrad infart vid Skramstadbron, upprustning av riksväg 35 och säkrare av- och påfarter vid den centrala infarten. Energilösningar bör inte byggas på jordbruksmark, även om solcellsinstallationer på tak är önskvärda. Bredbandet är generellt väl utbyggt, men fiber saknas fortfarande i vissa landsbygdsområden. För industrimark föreslås områden längs E22, långt ifrån bostäder, vid gamla gummifabriken, Däckservice, och vid Värmeverket, medan några menar att det redan finns tillräckligt med industrimark i Gamleby.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att utveckla ett varierat och tillgängligt bostadsutbud i Gamleby, med fler anpassade bostäder för äldre, trygghetsboenden, sociala gemenskapsboenden, prisvärda instegslägenheter för unga samt attraktiva sjönära och centrumnära bostäder. Erneborg, Hagnäsgården, Lida, generellt sjönära och på höjden samt längs Gamlebyvikens östra sida (förutsätter dock ny bro) lyfts som potentiella platser för ny bostadsbebyggelse. Viktiga natur- och kulturmiljöer ska skyddas från exploatering, exempelvis centrumnära grönområden, jordbruksmark, översvåmningsområden och



fornlämningar. Bostadsbolagets bestånd behöver underhållas. Stationsområdet och centrum behöver utvecklas. Det är också avgörande att förbättra kollektivtrafiken både inom och utanför orten, med fler turer, mer integrerade hållplatslägen samt bättre samordning mellan trafikbolag. Utbyggda och sammanhängande cykel- och gångvägar, inom och utanför orten (exempelvis till Heda och Västervik) för att öka tillgängligheten och minska beroendet av bil är viktigt. Rv 35, järnvägen och infarterna är viktigaste insatserna för den övergripande infrastrukturen. Ringvägen måste byggas klart. Serviceutbudet i centrum och närheten till kommunal service behöver stärkas genom mer närvaro, bättre öppettider och en levande stadsmiljö. Fokus bör vara på befintliga platser attraktivitet och underhåll, snarare än att tillskapa nya. Tryggheten, särskilt i hamnområdet och centrum kvällstid, måste öka. Biblioteket bör ligga i centrum. En ställplats i hamnen med café-/restaurangutbud föreslås, samt en strandpromenad som binder samman hamnområdet och Hammarsbadet. Fritidssatsningar på ungdomars behov utanför traditionell idrott behövs, exempelvis genom ett möjligheternas hus. För näringslivet är det viktigt med satsningar på infrastruktur, företagsvänlig politik och snabba planprocesser. Verksamhetsmark föreslås lokaliseras vid E22s befintliga industriområden.

Dialog: Överum

Svar från 38 personer kom in i grupparbetena.

Bostäder och boendemiljö

Flera grupper anser att hyresrätter saknas i Överum. Större lägenheter behövs, ex för barnfamiljer. Standarden på bostäder behöver ses över, mer dialog med hyresvärdar efterfrågas. Småhus/villor finns. Bostäder för äldre saknas, ex lägenheter i markplan eller med hiss, tillgänglighetsanpassning. Attraktiva seniorbostäder eller trygghetsboende behövs för att åstadkomma bostadsrotation. Billiga lägenheter för ungdomar behövs. Övergivna hus behöver omvårdnad, viktigt att befintliga bostäder rustas upp istället för att bygga nytt, se över centrala verksamheter och deras byggnader för att skapa större attraktivitet i orten. Fördjupad översiktsplan för Överum har bra planerade områden för nya bostäder. Det finns billiga bostäder som folk har råd med.

Arbetsstillfällen och större serviceutbud och bättre kommunikationer är faktorer som skulle gynna inflyttning till orten. Bevara och utveckla bruksmiljöns identitet och karaktär för ökad attraktivitet. Genomfartsvägen RV35 behöver göras mer attraktiv. Säkerställ att det finns möjlighet till turismboende i orten, ex hotell/vandrarhem. Bevara och utveckla badplatsen Jonsäng. Bevara grönområden och parker. Utveckla idrottsområdet och skidbacken (ex utegym, minigolf, längre motionsspår). Det bör också gå att utveckla bostäder på platser där byggnader har rivits.

Viktigaste kvaliteterna för boende är

- lugnt och tryggt (7)
- nära kollektivtrafik (5)
- nära centrum (3)



- nära skog och park (2)
- fin utsikt (1)
- rymligt (1)
- liv och rörelse (1)
- föreningsliv (1)

Att förflytta sig

Flera grupper tycker att det generellt är enkelt att ta sig runt i orten med bil. Önskemål om bättre plogning vid busshållplatser finns. Det är kuperat vilket inte är optimalt för cykling och gående med barnvagn samt äldre. 35an är viktig men upplevs farlig inom orten. Bilar kör fort på genomfarten vilket fungerar som en barriär. Genomfarten är viktig att se över för oskyddade trafikanter och höjd attraktivitet. Cykelvägar nämns som otrygga av en grupp.

Att åka tur och retur Överum-Gamleby fungerar inte optimalt kollektivt. Cykelväg till Gamleby saknas, borde även gå att cykla mot Åtvidaberg. Väg 35 är bra mot Gamleby, enklast är att resa med egen bil. Det är enklare att ta sig mot Gamleby-Västervik än norrut mot Östergötland. Kollektivtrafiken fungerar inte för nattarbetare. En grupp tycker att bussarna fungerar bra medan tåget fungerar sämre.

Önskemål finns om att enklare ta sig till Kisa, Vimmerby och Valdemarsvik. Har man inte egen bil tar det lång tid att resa kollektivt ut ur kommunen. Går tåget är det bra. Många tycker att det funkar bra med bussarna. Tjustbanan är viktig, en satsning där skulle ge ökad ortsattraktivitet.

Deltagarna tycker att det är mest prioriterat att förbättra för kollektivtrafiken, men ett par grupper vill se prioritering för gång och cykel och en grupp bilism.

Flera grupp tycker att cykelvägar saknas överallt. Andra tycker att det enkelt går att gå och cykla i orten. Vid ortens infarter kan det vara högre hastigheter och lite svårt att cykla/gå. Platser utan cykelväg som nämns är Dalhemsvägen och Kvarngatan till Jonsäng (badplatsen).

Busshållplatsen Brukshagen borde trafikeras oftare för att västra delen av orten ska få bättre tillgänglighet till resor. I övrigt är man nöjd med hållplatslägen, men en grupp tycker att bussarna stoppar upp övrig trafik.

I de sju grupperna är genomsnittet för utbudet av kollektivtrafik i orten 5,8. Utbudet vid arbetsplats är 6,2 men två grupper har inte svarat på denna.

Övriga medskick är förbättra vägstandarden, främst mot Åtvidaberg, samt sätt upp viltstängsel. Jobba med att införa en bilpool. Man önskar tätare tåg via Krösatågen, insatser för att få fler att åka kollektivt, koppla ihop mer mot Östergötland, matcha tidtabellerna med skolans och förskolans öppettider samt arbetstider.



Service och fritid

Den service som anses viktig för ortens fortsatta utveckling är skola, vårdcentralen och dess öppettider, apotek, äldreboende, matbutik, restauranger, bibliotek, arbetstillfällen, barnomsorg, tillgänglighet på ÅVC, tandläkare, idrottshallen, samlingslokal/aktivitetshus, simhall, café, BVC.

I perioder känner sig vissa otrygga. Platser som pekas ut är Klevstiken, Svenskbacken, Vallongatan (alla mörker), vildsvin upplevs otäcka, stationen (mörker), väg 35 (hastighet). Sedan HVB-hemmet stängde har tryggheten ökat upplever någon.

Platser att mötas finns, men miljöerna kräver mer engagemang eller upprustning. De som nämns där är Vallonen. Även bibliotek saknas. Man önskar också fritidsbanken och pub.

Man rör sig oftast vid sporthallen, fotbollsplanen, skogen, badplatsen, centrum, barken (elljusspåret), naturen, fritidsgården, piazzan, i sin trädgård, Vallonen, ridhuset, parker, den skog som upplevs tillgänglig, idrottsanläggningar, pizzerian, eller någon föreningslokal.

Rekreatiomsområden att utveckla är sporthallen, fotbollsplanen/idrottsplatsen, skogen (exempelvis runt skidbacken), badplatsen, centrum, barken (elljusspåret), skidbacken, stigar/leder, Ryvenäs och vandringsleden dit, ridhuset, odlingsplatser.

En grupp önskar en generationspark, exempelvis i Carl Sundbergs park. Där vill gruppen ha en grillplats, en parkering, asfalterad gångväg och ett utegym så att alla åldrar kan vara där tillsammans. Nytt golv behövs i sporthallen så att det går att spela innebandy, samt en läktare. Till Vallonen behövs hörslinga, hjärtstartare och bredband. Bättre kulturutbud, särskilt för barn.

Näringsliv

Den service som man anser att näringslivet efterfrågar är bra skola, förskolor, vårdcentralen som är öppen fem i dagar i veckan, matbutik, lunchställen, kommunikationer, transportmöjligheter, god infrastruktur, fiber.

Företagsanpassade utbildningar nämns samt snabbare processer med detaljplaner. Viktigt att jobba med att utveckla de näringsidkare som finns men också fylla på med fler aktörer. Mer starthjälp till nya företag bör erbjudas.

Opålitliga tågförbindelser, en otillräcklig koppling mot Östergötland, upprustning av Tjustbanan är faktorer som nämns kring näringslivet behov av väg/järnväg. Det föreslås utökade möjligheter för näringslivet att nyttja godstransporter via järnväg.

Vad gäller kraft/energi nämns att laddstolpar sankas. Någon grupp anger att energitillgången är låg. Utmaningar nämns även med låga hastigheter för bredband samt att alla inte har tillgång. Vad gäller infrastruktur gäller samma medskick som under "att förflytta sig" ovan.



Platser för industrimark som nämns är Strömserum/Svensbacke (innanför väg 35). En annan grupp tycker att det bör passa med verksamhetsmark längs norra infarten till orten (runt Vallonen).

Sammanfattning

Deltagarna efterfrågar fler hyresrätter, särskilt större lägenheter för barnfamiljer samt tillgängliga bostäder för äldre som markplanslägenheter eller med hiss, tillsammans med attraktiva senior- och trygghetsboenden och billiga ungdomslägenheter. Det finns ett behov av att förbättra standarden på befintliga bostäder och en ökad dialog med hyresvärdar, samtidigt som fokus bör ligga på att rusta upp övergivna hus och centrala byggnader istället för att bygga nytt, för att stärka ortens attraktivitet. Arbetstillfällen, ett större serviceutbud och bättre kommunikationer pekas ut som viktiga faktorer för inflyttning. Bruksmiljöns identitet och karaktär bör bevaras och utvecklas. Möjligheter till turismboenden som hotell eller vandrarhem bör säkerställas. Bostadsutveckling föreslås på platser där byggnader rivits tidigare. Utpekade områden i den fördjupade översiktsplanen bör finnas kvar för bostadsutveckling. De mest efterfrågade boendekvaliteterna är en lugn och trygg miljö, närhet till kollektivtrafik och centrum samt tillgång till natur.

Deltagarna upplever att det generellt är enkelt att ta sig runt med bil inom orten, men att genomfartstrafiken på väg 35 upplevs som farlig, särskilt för oskyddade trafikanter, då bilar kör fort och vägen fungerar som en barriär i samhället. Det finns behov av att öka tryggheten och attraktiviteten längs genomfarten samt att förbättra plogningen vid busshållplatser. Den kuperade terrängen skapar utmaningar för gång- och cykeltrafikanter, särskilt för äldre och barnvagnsförare. Flera grupper påtalar brist på cykelvägar, längs Dalhemsvägen och Kvarngatan (mot Jonsäng). Samtidigt anser vissa att det är enkelt att gå och cykla i orten. Det saknas cykelvägar till Gamleby och Åtvidaberg. Kollektivtrafiken ses som det mest prioriterade färdslaget att förbättra för. Det finns önskemål om bättre tillgång till kollektivtrafikresor mot Östergötland, Kisa, Vimmerby och Valdemarsvik, men även mot Gamleby. Tätare och bättre anpassade tåg- och busstider behövs, särskilt för nattarbetare, arbetspendlare och i relation till skol- och förskoleöppettider. Tjustbanan anses mycket viktig för ortens attraktivitet och satsningar förespråkas. Beteendepåverkande insatser behövs för att få fler att åka kollektivt. Hållplatslägen upplevs generellt som bra, men Brukshagen borde trafikeras oftare för att förbättra tillgängligheten i den västra delen av orten. Flera föreslår även viltstängsel, förbättrad vägstandard mot Åtvidaberg och att en bilpool etableras.

Deltagarna lyfter fram att en välfungerande service är avgörande för ortens framtid, där skolan, vårdcentralen och dess öppettider, äldreboende, matbutik och restauranger är särskilt viktiga. Simhall, ett aktivitetshus eller samlingslokal samt café nämns också som betydelsefulla mötesplatser att tillskapa. Natur- och fritidsmiljöer är viktiga att bevara och utveckla, med särskilt fokus på badplatsen Jonsäng och Ryvenäs, vandringsleder i skogs- och grönområden, parker, idrottsområdet och skidbacken med exempelvis utegym, minigolf och längre motionsspår. Centrum är viktigt att rusta upp. Vallonen och odlingsplatsen anses ha utvecklingspotential. Generellt finns många mötesplatser, men utvecklad



standard och engagemang krävs. Biblioteket saknas, och det finns önskemål om en fritidsbank, pub och ett bättre kulturutbud, särskilt för barn. Vissa upplever otrygghet på specifika platser nattetid, som Klevstiken, Svensbacken, Vallongatan, stationen och längs väg 35 (främst på grund av höga hastigheter). Mötesplatser som Vallonen kräver förbättringar i form av till exempel hörslinga, hjärtstartare och bredband. En generationspark i Carl Sundbergs park föreslås, med grillplats, parkering, asfalterad gångväg och utegym för alla åldrar. Det finns även behov av nytt golv och läktare i sporthallen för att möjliggöra innebandy.

Dialogdeltagarna lyfter fram att näringslivet är beroende av en välfungerande grundservice samt matbutik, lunchställen, goda kommunikationer och transportmöjligheter samt tillgång till fiber. Det finns ett behov av företagsanpassade utbildningar, snabbare detalplaneprocesser och stöd för både befintliga och nya företag, exempelvis genom mer starthjälp. Bristande tågförbindelser, särskilt kopplingen mot Östergötland, behovet av att rusta upp Tjustbanan och möjliggöra godstransporter via järnväg pekas ut som hinder för näringslivets utveckling. Laddstolpar saknas och energitillgången upplevs som låg av vissa, samtidigt som bredbandshastigheten anses otillräcklig och inte tillgänglig för alla. När det gäller industrimark föreslås områden vid Strömserum/Svensbacke innanför väg 35 samt längs den norra infarten till orten, särskilt runt Vallonen.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet att beakta behovet av fler och mer varierade bostäder, med fokus på större hyresrätter för barnfamiljer, tillgängliga bostäder för äldre samt prisvärda ungdomslägenheter. Samtidigt är det allra viktigaste att befintliga bostäder och byggnader rustas upp i stället för att nybyggnation prioriteras. Det är också viktigt att säkerställa bostadsutveckling i de redan utpekade områdena i den fördjupade översiktsplanen samt där byggnader tidigare rivits. Bruksmiljöns identitet och karaktär samt Piazzan pekas ut som viktiga att bevara och utveckla. Väg 35 upplevs som en barriär genom orten och behöver göras attraktivare, tryggare och mer tillgänglig för oskyddade trafikanter. I övrigt är 35an en viktig nerv för kommunikationer och dess status behöver ses över. Cykelvägar både inom orten, exempelvis mot badplatsen, och utanför, mot Gamleby och Åtvidaberg, behöver utvecklas. Kollektivtrafikens tillgänglighet och funktion behöver förbättras, särskilt genom bättre kopplingar mot Östergötland, tätare turer och anpassning till arbetstider och skoltider. Satsningar på Tjustbanan ses som en prioritering för ortens utveckling. Natur- och rekreationsmiljöer, som badplatserna Jonsäng och Ryvenäs, idrottsplatsen och skidbacken, bör bevaras och utvecklas. Vandringsleder i skogen likaså. Otrygga miljöer nattetid behöver åtgärdas, som stationsområdet, Klevstiken, Svensbacken och Vallongatan. Satsa på befintliga mötesplatser och dess standard istället för att till skapa nya. En utvecklad generationspark kan medföra ökad attraktivitet till orten. För näringslivet är grundläggande service, attraktiva boendemiljöer, snabbare planprocesser samt fungerande järnvägs- och godstransporter avgörande. Att peka ut strategiska områden för verksamhetsmark, vid Strömserum/Svensbacke och norra infarten runt Vallonen, föreslås.

Dialog: Gunnebo

Sammanlagt 14 personer ingår i enkätsvaren.



Bostäder och boendemiljö

Villaområden med större villor bör tillskapas, men det råder ingen bostadsbrist och utbudet av bostäder upplevs ok. Dock saknas trygghetsboende/anpassade bostäder och risk finns att man behöver lämna Gunnebo för Västervik om man inte är i så dåligt skick att man får plats på Dalsgården. Hyreshusens låga standard kan avskräcka från att bo i lägenhet på orten.

Viktiga kvaliteter för boende är

- Nära kollektivtrafik 1
- Nära skog/park 2
- Lugnt och tryggt 2

Bostadsutbudet bedöms inte vara ett hinder för att flytta hit eller bo kvar.

Önskade platser för nya bostäder är mellan båtplatsen och Verkeback, norra sidan av Verkebacksviken (med tanke på Södra infarten) samt runt Maren.

Trygghetsboende eller villor kan tillskapas bakom Dalsgården. Dock anser den andra gruppen att skogsområdet bakom dalsgården bör lämnas orört.

Områdena runt Karlby/idrottsplatsen önskar första gruppen bevara då det rörliga friluftslivet utvecklats där. Längs med vägen mot tycker den andra gruppen är en lämplig plats för bostäder.

För ökad attraktivitet är det viktigt att satsa på den gamla bebyggelsen i Verkeback, Karlby/idrottsplatsen, mötesplatser och centrumområdet.

Att förflytta sig

Gång och cykel funkar bra i Gunnebo. Kvällsbelysning på cykelvägen mot E22 saknas men själva cykelvägen är bra. En tydligt uppmärkt pendlarparkering vid E22 behövs för att underlätta kollektiva resor, även möjlighet att låsa fast cykel underlättar. Det efterfrågas en södra infart till Västervik med en gång- och cykelväg. E22-närheten ger goda förbindelser när man ska ut ur kommunen. Av de två grupperna svarar bara en grupp på frågan om prioriterat färdslag, och då anges kollektivtrafik. Där cykelväg saknas anges cykelväg till Västervik. Busshållplatsernas läge anses vara bra. De två grupperna anger kollektivtrafikutbudet med genomsnittligt betyg 7,5. Bara en grupp anger utbud av kollektivtrafik vid arbetsplatsen, och det betyget är 8.

Övriga medskick är att bygga cykelväg i anslutning till bilvägar samt att man bör behålla konceptet med stadsbussar till Gunnebo från Västervik.

Service och fritid

Viktig service är skola, förskola, fritidsgård, ett utvecklat centrum, test med filial till en hälsocentral. Inga trygghetsproblem nämns.

Folkets hus kan utvecklas som mötesplats. Även torget borde iordningsställas som mötesplats.



För fritiden nämns Karlby/idrottsplatsen och naturen runt bruken. Sittplatser längs med vandringsleder för äldre att kunna vila sig, kan göra att fler rör sig ute. Gångvägar, stigar (exempelvis bakom Dalsgården) och elljusspåret är andra viktiga platser. Man upplever generellt sett bra service och fritidsmöjligheter, men idrottshallen behöver ett lyft.

Näringsliv

Viktig service för näringslivet anses vara skola, förskola, aktivt föreningsliv samt förbättrade vägar. Vad gäller transporter så uppges att vägarna behöver underhållas bättre. Inga upplevda problem med kraftöverföring finns. Bredband och kollektivtrafik uppges finnas i god utsträckning.

Angående industrimark nämns att mark skulle kunna tillgängliggöras hos bruken. Söderut längs med E22 kan vara möjligt läge för industrimark. Vid ny dragning av E22 kan mark tillgängliggöras vid nuvarande väg. Fokus på mark intill E22.

Sammanfattning

Bostadsutbudet upplevs som tillräckligt, men det finns ett behov av trygghetsboende/seniorboende (inte äldreboende), för att undvika att behöva flytta till Västervik på äldre dar. Villabebyggelse efterfrågas, medan befintliga hyreshus låga standard kan avskräcka. Viktiga boendekvaliteter är närhet till kollektivtrafik, skog och en lugn, trygg miljö. För nya bostäder föreslås områden som mellan båtplatsen och Verkeback, norra sidan av Verkebacksviken, runt Maren samt bakom Dalsgården (dock vill vissa bevara skogen där). Karlby/idrottsplatsen/elljusspåret lyfts som viktigt för friluftsliv. Vägen mot Karlby ses som en möjlig plats för tillkommande bostäder. För att öka ortens attraktivitet bör centrum, Verkebacks gamla bebyggelse och mötesplatser utvecklas.

Gång- och cykeltrafik fungerar överlag bra, men belysning saknas längs cykelvägen mot E22. Det finns önskemål om en tydlig pendlerparkering vid E22 med möjlighet att låsa cyklar samt en södra infart till Västervik med gång- och cykelväg från Gunnebo. Busshållplatserna bedöms ha bra läge och kollektivtrafikutbudet får höga betyg. Kollektivtrafik anges som det mest prioriterade färdslaget, och deltagarna vill behålla stadsbusstrafiken mellan Gunnebo och Västervik.

Skola, förskola, fritidsgård, ett utvecklat centrum och gärna en filial till hälsocentral lyfts som viktig service. Trygghetsproblem nämns inte från de deltagare som var på dialogen. Folkets hus och torget har potential att utvecklas som starkare mötesplatser. För fritid är Karlby/idrottsplatsen och naturen runt bruksmiljön viktiga. Gångvägar, stigar, elljusspår och viloplatser längs leder för att främja utevistelse för äldre är viktigt. Servicen och fritidsmöjligheterna upplevs som goda, men idrottshallen behöver rustas upp.

För näringslivet anses skola, förskola, ett aktivt föreningsliv och väl underhållna vägar vara viktig service. Vagnätet behöver förbättras gällande underhåll. Industrimark föreslås kunna tillgängliggöras vid bruksmiljön, söderut längs E22 eller vid nuvarande vägsträckning om E22 får en ny dragning.



Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att beakta efterfrågan på trygghetsboenden och senioranpassade bostäder för att äldre ska kunna bo kvar i orten, samt nya villatomter i attraktiva lägen som kring Verkebacksviken, Maren och längs vägen mot Karlby och bakom Dalsgården. Det är dock viktigt att naturområden som skogen bakom Dalsgården och idrottsområdet vid Karlby bevaras. Att värna boendekvaliteter som närhet till kollektivtrafik, skog och en trygg miljö är centralt. För ökad tillgänglighet efterfrågas bättre gång- och cykelinfrastruktur, särskilt belysning och en pendlarparkering vid E22 samt en gång- och cykelväg till Västervik via en södra infart. Kollektivtrafiken har ett högt värde för ortsborna och bör stärkas, inte minst genom att bibehålla stadsbusstrafiken. Ett utvecklat centrum och torg är viktigt som service och mötesplats. Områden för friluftsliv som Karlby/idrottsplatsen och skogarna kring bruksmiljöerna är viktiga att tillgängliggöra, exempelvis med fler viloplatser längs leder. För näringslivets del bör industrimark tillskapas, särskilt nära E22 och bruksmiljön. Vägunderhåll bör prioriteras.

Dialog: Hjorted

28 svar inkom från gruppdiskussionerna i Hjorted.

Bostäder och boendemiljö

Det var en typ av bostadsbrist för några år sedan, men det finns ett behov av nya bostäder då villor säljs fort i Hjorted och det ofta är fullt hos hyresvärdarna. Det finns möjlighet att sälja tomter på Gökatan då det finns draget vatten och avlopp. Boende i markplan för äldre samt villor i attraktiva sjölägen efterfrågas. Lägenheter behöver ha hiss och det saknas stora lägenheter/radhus, exempelvis 4:or. Man behöver också tänka på att ha rimliga hyror på små lägenheter för att unga och äldre ska ha råd. Fler tillgänglighetsanpassade bostäder efterfrågas. Bostadsrätter är få.

Boendekvalitet rangordnas enligt följande:

- Nära skog och park 5/Lugnt och tryggt 5
- Fin utsikt 4 (sticker ut som högt rankad)
- Nära kollektivtrafik 3 röster
- Liv och rörelse 2/ Nära centrum 2/ Rymligt 2
- Friluftslivet 1

För det mesta upplevs boendesituationen som ett hinder. Det är svårt att hitta tomt för att bygga ett hus vilket upplevs som försvårande. Det är kö till äldreboenden. Det är svårt att hitta ett första boende som ung.

Eventuellt nya bostäder bör placeras vid sjön (exempelvis mellan brandstationen och sjön), på tomterna vid Gökatan (påtalas problem att få lån).

Vid nybyggnation är det viktigt att bevara strandskyddet/fri passage längs stranden, naturområden, träd, Tjustleden samt området vid badplatsen.

Viktigt för ortens attraktivitet är affären, postombud, gång- och cykelväg till idrottsplatsen, samt idrottsplatsen. Dessutom behöver skolan, fritids och förskola



finnas kvar, kollektivtrafiken behöver utvecklas, sjönära tomter behöver skapas, generationsparken ska bevaras, räddningstjänsten är viktig. Badplatsen och vägen dit är viktig. Handelsträdgården och dess ombudsfunktioner är viktiga (den är till salu). Ett café behövs.

Att förflytta sig

Samtliga grupper upplever att det är enkelt att förflytta sig inom orten. Enstaka tycker att det är svårt att förflytta sig när man ska lämna orten och kommunen. Generellt sett är det enkelt att förflytta sig.

Gång och cykel tycker fem grupper att det är viktigast att förbättra för, en grupp tycker kollektivtrafik.

Där man främst saknar gång- och cykelväg är från kyrkan till badplatsen/idrottsplatsen. Flera grupper pekar på att fler cykelvägar skulle ge förbättrad trygghet i trafiken. Fler övergångsställen (säkra/bevakade sådana) efterfrågas, särskilt vid trapporna lekparken-Sahultsvägen på grund av alla barn som går där. Hastighetsbegränsningen genom orten på 40 km/h hålls inte av alla.

Vad gäller kollektivtrafik anger en grupp att södra Hjorted upplever att det är långt till hållplatserna och det ger sämre tillgänglighet till kollektivtrafik.

Den genomsnittliga tillgången på kollektivtrafik får betyget 6. Färre grupper har svarat på hur kollektivtrafikutbudet upplevs vid arbetsplatsen, där ges betyget 4,25.

Övriga medskick nämner att kollektivtrafiken har dåligt utbud på helgen, önskemål finns även om bättre vinterväghållning.

Service och fritid

Extra viktig service är skolan, förskolan, fritids, affären, kollektivtrafik, fiber, offentlig toalett, räddningstjänsten, laddstolpar, bensinmack, belysning på slingan, handelsträdgården, naturområden, äldreomsorgen, brandstation, föreningslivet samt utegymmet. Gärna gång- och cykelväg till badplatsen.

Den otrygghet som finns är trafikmiljön och oro för dålig överfart, bron vid kyrkan speciellt farlig för cyklister/gångare vid möte av tung trafik. Vintertid upplevs den passagen livsfarlig för fotgängare och cyklister.

Man saknar mötesplats för unga i orten, exempelvis fritidsgård, en samlingslokal med kök, samt en idrottslokal för skyttet.

Man rör sig mest vid centrum (iallafall sommartid), promenerar vid barkbanan, fotbollsplan, generationsparken, badplatsen, i naturen, slingan, skolgården, ute på sjön. Det är också dessa områden för fritid som är extra värda att bevara.

Övriga medskick är nytt material behövs, hugga ner sly till/vid barkbanan, belysning, bidrag till idrottsföreningarna i kommunen är snedvriden, bruksorter får mer i bidrag än småorter. Postombud väldigt viktigt.



Näringsliv

Den service som uppfattats som viktig för näringslivet är skola, livsmedelsbutik, räddningstjänsten, handelsträdgård, kyrkan, idrottsföreningen, mack, laddstolpar, större idrottshall, lunchrestaurang, ålderdomshemmen.

Kollektivtrafiken uppges vara utmanande sommartid för att kunna fungera för pendling och den bör utvecklas för näringslivets behov. Enskilda vägar är viktiga. Inga medskick finns om otillräckligt kraftbehov. Alla har inte tillgång till fiber i bygden, särskilt söderut.

Medskick finns om vilka lärodomar kommunen dragit om lokalisering av vindkraftverk. Industrimark kan vara aktuellt vid Larssons Mekaniska verkstad. Andra föreslår Blåmesgatan-Gökgatan.

Sammanfattning

Bland dialogdeltagarna upplevs ett fortsatt behov av nya bostäder, då villor säljs snabbt och hyreslägenheter ofta är fullbelagda. Det finns ett särskilt behov av tillgänglighetsanpassade bostäder i markplan för äldre, större lägenheter som fyror och radhus samt mindre hyresrätter med rimliga hyror för unga och äldre. Bostadsrätter är få och efterfrågas. Tomterna vid Gökgatan bedöms möjliga att bebygga, men det är svårt att få lån för byggnation. Det upplevs generellt som svårt att hitta byggklara tomter i orten. Sjönära lägen, som mellan brandstationen och sjön, lyfts som attraktiva, men bevarandet av fri passage längs stranden och träd är viktigt. Andra områden som är viktiga att bevara är Tjustleden och området vid badplatsen. Boendekvaliteter som värderas högst är närhet till skog och natur, en lugn och trygg miljö samt fin utsikt. För ortens attraktivitet är det avgörande att behålla service som affär, skola, fritids, förskola, postombud och räddningstjänst, samtidigt som café, gång- och cykelvägar samt tillgång till sjön utvecklas. Badplatsen, idrottsplatsen, generationsparken och handelsträdgården (som nu är till salu) lyfts också som viktiga för trivselen och boendemiljön.

Deltagarna upplever att det generellt är lätt att förflytta sig inom orten, men vissa upplever svårigheter vid resor utanför kommunen. Förbättring av gång- och cykelvägar är det högst prioriterade, särskilt över sjön mellan kyrkan och badplatsen/idrottsplatsen. Fler cykelvägar och säkra övergångsställen, exempelvis över Totebovägen vid lekparken mot Sahultsvägen, efterfrågas för ökad trygghet, särskilt för barn. Hastighetsbegränsningen på 40 km/h upplevs inte följas av alla. Kollektivtrafiken får ett medelbetyg. Södra Hjorted uppges ha sämre tillgång till hållplatser, och utbudet av kollektivtrafik på helgerna är begränsat. Vinterväghållningen behöver också förbättras.

Skola, förskola, fritids, affären, kollektivtrafik, räddningstjänst, fiber, laddstolpar och offentlig toalett lyfts som särskilt viktig service, liksom tillgång till bensinmack, handelsträdgård och mötesplatser. Trafikmiljön upplevs som otrygg, särskilt bron vid kyrkan som är farlig för cyklister och gångtrafikanter, särskilt vintertid. Det finns behov av fler mötesplatser för unga, som fritidsgård och samlingslokal, samt en idrottslokal för skyttet. Värdefulla fritidsmiljöer att bevara är barkbanan, generationsparken, badplatsen, skolgården och naturen. Övriga önskemål gäller



slyröjning, bättre belysning (både i orten och i skogen), rättvisare bidrag till idrottsföreningar orterna sinsemellan samt att postombudet bevaras.

För näringslivet i Hjorted behöver kollektivtrafiken utvecklas, särskilt sommartid, för att underlätta pendling. Enskilda vägar är viktiga för transporter, och fiber saknas fortfarande i vissa delar, särskilt söderut. Industrimark föreslås inne i samhället samt vid Blåmesgatan–Gökgatan. Medskick finns även om att man vill höra lärdomar kring kommunens hantering av vindkraftslokaliseringar i närområdet.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att tillgodose Hjortedets behov av fler bostäder, särskilt tillgänglighetsanpassade bostäder i markplan för äldre, större hyresrätter och radhus samt mindre, prissvärda hyreslägenheter för unga. Bostadsrätter efterfrågas också. Bebyggelse föreslås bland annat kunna utvecklas vid Gökgatan och i sjönära lägen, under förutsättning att naturvärden, träd, Tjustleden och allmänhetens tillgång till strand och bad bevaras. Gång- och cykelvägar behöver utvecklas, särskilt över sjön vid kyrkan och till badplatsen, och tryggheten i trafikmiljön måste förbättras genom säkra övergångsställen och bättre vinterväghållning. Genomfartsvägarna är relativt hårt trafikerade och säkerheten för oskyddade trafikanter är dålig. Kollektivtrafiken, särskilt till södra Hjorted och på helger, bör förbättras. Det finns ett uttalat behov av mötesplatser för unga samt fortsatt satsning på fritidsmiljöer som badplatsen, generationsparken och barkbanan. Elljusslingor och bättre belysning i samhället skulle öka tryggheten och attraktiviteten. För näringslivet är fungerande kollektivtrafik, fiberutbyggnad, god väghållning och tillgång till industrimark i anslutning till samhället viktiga förutsättningar att planera för.

Dialog: Totebo

14 personer har lämnat svar via enkäten om Totebo.

Bostäder och boendemiljö

Övergripande tycker man att det finns tillräckligt med bostäder, men lägenheterna är i dåligt skick och små. Utbudet och rotationen på hus är lågt. Därför tycker en del att bostäderna som finns passar dåligt. Det skulle också behöva finnas uteplatser till lägenheterna. Mer engagemang från hyresvärden efterfrågas. Lägenheterna är inte attraktiva för villaägare som vill lämna sina hus, vilket motverkar rotation. Hiss saknas.

Boendekvaliteter rangordnas enligt nedan:

- Lugnt och tryggt 7
- Nära skog/park 6
- Nära kollektivtrafik 5
- Nära centrum 3
- Liv och rörelse 1
- Närhet till familj och vänner 1
- Fritidsutbud 1
- Rymligt 1



Någon tycker att bostadsutbudet är en möjlighet, men de flesta ser det som ett hinder. Många tomma lägenheter ser inte inbjudande ut. Vissa lägenheter skulle kunna rivas. Tomma lägenheter i den omfattning som finns idag gör att det flyttar in människor som inte får lägenhet på annan ort. Ofta med sociala svårigheter, missbruk osv. Detta gör att ungdomar från orten inte vill flytta in i befintligt bestånd och befolkningen minskar. Det gör det även svårt för den som vill köpa hus att få tag i något.

Några tycker att det inte behövs nya bostäder. De platser som nämns för nya bostäder är vid vattnet/badplatsen eller riv och bygg där lägenheter i dåligt skick finns idag. Viktigt att badplatsen blir kvar.

Satsningar för attraktivitet önskas genom fokus på centrum, lekplatsen förskönas, skapa en gemensam lokal, renovera lägenheter, miljöerna kring HT-hallen med mer belysning, försköna centrumytan, grillplats vid pulkabacken, affären.

Övrigt finns önskemål om att det inte ska tillämpas kallhyra samt att mer sand på badplatsen behövs.

Att förflytta sig

Inom orten är det enkelt att förflytta sig. Många tycker att det funkar bra att ta sig utanför orten. Andra anser att bil och körkort är en förutsättning för att ta sig till kompisar som bor på annan ort. Även svårt att ta sig till gymnasieskolan i Vimmerby. Det kan också behövas byten av kollektivtrafik för att ta sig i väg samt att antalet turer borde vara fler. Helgerna har lägre utbud av turer. Det nämns att ungdomar använder EPA och moped för att åka mot väg 40 för att ta sig vidare med kollektivtrafik. Har man bil går det bra att förflytta sig. Några anser att det är enklare att ta sig mot Jönköping och Kalmar än norrut mot Norrköping.

De färdsdrag som bör prioriteras för är

- Kollektivtrafik 4
- Gång och cykel 2

Någon grupp anser att ingen bra cykelväg finns. Det efterfrågas en cykelväg från orten till badplatsen. Busshållplatsernas placering är generellt bra, det är turtätheten som är avgörande.

Utbudet av kollektivtrafik ges 5,5 i betyg. Vid arbetsplatsen anges betyg 4,5.

Ett övrigt medskick är att se över gatunätet samt trottoarer i orten.

Service och fritid

Viktig service är livsmedelsbutiken, industrin, småföretag, fritids, ungdomsgård, en återöppnad förskola, aktiviteter i idrottshallen för unga kostnadsfritt. Man saknar en fritidsgård som mötesplats.

Enda otryggheten är att det är mörkt runt HT-hallen.



Platser där man ofta rör sig är lekparken, promenader i samhället, badplatsen, affären, bouleplanen, medan några konstaterar att det inte finns någonstans att gå på fritiden så man är hemma.

Sporthallen ska bevaras samt badplats och lekpark med omgivande områden. Det behövs ett upplyst promenadstråk/eljusspår, möjligheter att spola is på vintern, utomhusaktiviteter vid HT-hallen. Viktigt att bevara skog runt orten. Övriga önskemål är en discgolfbana.

Näringsliv

Viktig service för näringslivet anses vara affär, lägenheter, idrottshall, möjlighet att anställa lokalinvånare på industrin, lekplats, bra boende, badplats, kollektivtrafiken.

Vad gäller vägar så bör kopplingen mot väg 40 ses över, den har låg standard. Inga medskick finns om brist på kraft/energi. Fiber finns generellt sett i orten. Kollektivtrafiken anses behöva lite högre turtäthet för att fungera för näringslivets behov. Inga förslag på industrimark inkommer.

Sammanfattning

Deltagarna upplever bostadsutbudet som tillräckligt till antal, men kvaliteten är låg. Många lägenheter är små, i dåligt skick, saknar hiss och uteplats samt har låg attraktivitet, särskilt för äldre villaägare som vill flytta till något mindre. Detta hindrar rotation på bostadsmarknaden. Det finns oro för att tomma lägenheter i stor utsträckning hyrs ut till personer med sociala problem, vilket minskar intresset bland ortens ungdomar att bo kvar. Nya bostäder anses inte nödvändiga av alla, men om det ska byggas nytt föreslås platser vid badplatsen eller där gamla lägenheter rivs. Boendekvaliteter som värderas högt är lugn, trygghet, närhet till skog och kollektivtrafik. För att öka attraktiviteten i boendemiljöerna önskas satsningar på centrum, renovering av lägenheter, mer belysning vid HT-hallen, upprustning av lekplats och grillplats.

Det upplevs generellt enkelt att ta sig runt inom orten, men för resor utanför är bil och körkort ofta nödvändigt, särskilt för att nå vänner på annan ort eller gymnasieskolan i Vimmerby. Kollektivtrafiken kräver ibland byten och har för få turer, särskilt på helger, vilket begränsar tillgängligheten. Ungdomar använder ofta EPA-traktor och moped för att nå kollektivtrafik vid större vägar. Resor mot Jönköping och Kalmar upplevs lättare än norrut mot Norrköping. Prioriterat är kollektivtrafik följt av gång- och cykelvägar, där en cykelväg till badplatsen efterfrågas. Det finns önskemål om översyn av gatunät och trottoarer i orten.

Livsmedelsbutiken, industrin, småföretag, fritids, ungdomsgård och en återöppnad förskola lyfts som viktig service, där särskilt en fritidsgård saknas som mötesplats för unga. Otrygghet upplevs främst kring den mörka miljön vid HT-hallen. Vanliga fritidsområden är lekparken, promenadstråk, badplatsen, affären och bouleplanen, men vissa upplever brist på fritidsmöjligheter och stannar därför hemma. Sporthallen, badplatsen och lekparken med omkringliggande naturområden bör bevaras, och det efterfrågas upplysta promenadstråk eller elljusspår, vinteraktiviteter som isbanor samt utomhusaktiviteter vid HT-hallen.



Skogen runt orten är viktig att skydda, och en discgolfbana önskas som tillägg för fritidsutbudet. Badplatsen behöver mer sand.

För näringslivet är service, som affären och idrottshallen, lägenheter, bra boende, badplats och kollektivtrafik viktiga, liksom möjligheten att anställa lokal arbetskraft inom industrin. Vägen mot väg 40 behöver ses över då den har låg standard. Kollektivtrafiken behöver ökad turtäthet för att bättre stödja näringslivets behov. Fiber finns generellt i orten. Inga särskilda förslag på ny industrimark har inkommit.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att höja kvaliteten i det befintliga bostadsbeståndet, särskilt genom renovering av lägenheter, tillskapande av hissar och uteplatser samt rivning av undermåliga fastigheter. Detta kan öka attraktiviteten på orten och förbättra rotationen på bostadsmarknaden. Eventuellt tillkommande bostäder kan placeras där andra fastigheter rivs. En upprustning och försköning av centrumytan ses som viktigt för boendemiljön. Kollektivtrafiken behöver utvecklas med fler turer, särskilt på helger, och bättre kopplingar norrut. Genomfartsvägar behöver kompletteras med säkra gång- och cykelvägar, särskilt till badplatsen. Otrygga miljöerna kring HT-hallen bör uppgraderas med bättre belysning. Möjligheter till utomhusaktiviteter året runt bör tillskapas, och en fritidsgård eller samlingslokal för unga behövs. Bevarandet av sporthallen, badplatsen, lekparken och omkringliggande natur- och rekreationsområden är viktigt, liksom skydd av skogsmiljöer nära orten. För näringslivet bör kollektivtrafiken stärkas, standarden på vägen mot väg 40 förbättras, och förutsättningarna för lokal arbetskraft och småföretag främjas.

Dialog: Loftahammar

39 personer ingår i svaren från Loftahammar.

Bostäder och boendemiljö

Det finns inte tillräckligt med villor i en prisklass som passar året-runt-boende och exempelvis nybildade småbarnsfamiljer. Priserna pressas snabbt upp vid budgivning och många villor i tätorten är nu sommarbostäder. Byggbara tomter saknas. Bostadsrätter saknas i lämplig prisklass. Många hus står tomma och utgör fritidshus, vilket invånare tycker är tråkigt. Så frågan är om det finns för få bostäder eller om bostäderna används fel. För fastboende är det enklare att få lägenhet än att ha råd med hus, men det finns få stora lägenheter där en familj får gott om plats. Enligt enkätsvar är lägenheterna inte fullt uthyrda i orten.

Bostäderna som finns är inte anpassade för äldre eller de med funktionsvariation, exempelvis hyreshusen som finns. Markplanslägenheter är få. Fastboende och barnfamiljer har inte råd med tomter/villor. Unga har svårt att få ett första boende. Vissa fritidshus är inte vinterbonade och är dyra att bebo året runt. Skillnaden i befolkning mellan sommar och vinter riskerar att göra Loftahammar till en spökstad.

Närhet är en boendekvalitet som nämns. Andra rangordnas enligt följande:

- Nära skog/park 7 grupper



- Nära centrum 5 grupper
- Lugnt och tryggt 5
- Nära kollektivtrafik 3
- Närhet 2
- Rymligt 2
- Fin utsikt 2
- Nära golfbanan 1
- Skola 1

Bostadsutbudet är ett hinder för barnfamiljer att etablera sig i orten samt äldre med låga inkomster.

Någon föreslår att huvudproblemet är bristen på året runt-jobb och bra transporter till större orter eller städer som Gamleby eller Västervik.

Nya bostäder bör placeras nära Fågelsångsvägen, inåt land för att de inte ska bli semesterbostäder, längs dagens gatunät, runt golfbanan (exempelvis på kommunal mark), vid Vivassen, mellan marinorna, vid Bågvik/Narva eller vid vattnet. Tomter mot Tättö saknas.

Bevara området kring utegymet/slingan, hagmarken mellan Aleglo och Källvik, bevara näset samt bygg inte på jordbruksmark. Tångered 2:98 ska bli/förbli naturområde. De vackra promenadområdena omgivna av träd som ligger väster om discgolfområdet som också ger underbar sinnesro varje gång deltagarna går igenom dem, måste bevaras.

För ortens attraktivitet är det viktigt att bevara centrumkärnan och satsa på handel där, både för boende och besökare. Affären, förskola och skolan är det absolut viktigaste orten har. Fler arbetstillfällen/arbetsplatser behövs. Satsa på hamnområdet och marinor. Mindre båtförvaring, mer för lokalbefolkning och besökare. Området runt Sandbyhovsbryggan kan med fördel utvecklas med restaurang och större brygganläggning. Nedanför Sjövägen, i den lilla parken Gröningen, finns mycket att göra. Sätta ut bänkar, bygga trädäck/strandpromenad mellan marinorna och göra området mer attraktivt för alla. Vid den lilla parken mellan kyrkans parkering och Bjursundsvägen skulle man behöva göra området mer attraktivt. Återvinningen inne i samhället måste bort. Man vill tydliggöra Loftahammars historia och visa upp den. Finns fornminnen i samhället bör de lyftas fram och skyltas. Utveckla orten med balans mellan yta för boende/människor och yta för natur och djur.

Övrigt man vill skicka med är att förtäta där det redan finns bebyggelse. För 100 år sedan åkte man ångbåt från Stockholm till Loftahammar för att dricka brunn. Skapa motsvarande dragningskraft för orten idag. Bostadstillgången i Loftahammar är mycket viktig, men de drivkrafter som kommer att öka efterfrågan på dem är arbetstillfällen, skolan, butiken och bra transportnät mellan tätorterna nära Västerviksområdet. Vissa deltagare vill prioritera fastboende.

Att förflytta sig

Önskemål finns om förbättrat gång- och cykelnät, cykelvägar anses av vissa grupper inte finnas alls. Bilberoendet är stort. Det skulle bli säkrare om cykelvägen



förlängdes till Bågvik och gick ända ut i Källvik. Önskemål om hastighetsdämpning på Bjursundsvägen finns. Svårt att ta sig till Guldknappen utan egen bil, närtrafiken kan man bara åka med mitt på dagen.

Ska man lämna orten med kollektivtrafik norrut måste man åka via Gamleby för byte. På helgerna är turutbudet lågt. Kan man använda små bussar för att effektivisera? Bra om båttrafiken kunde fungera för pendling.

Önskemål finns om att kunna nyttja skärgårdstrafiken för resor norrut och söderut, även till grannkommuner. Viktigt att det går att pendla för arbete i Gamleby och Västervik. Det är bökigt att ta sig till hållplats för långfärdsbussar i Gamleby eller tåget. Ofta väljs bilen istället. Några grupper tycker att läget fungerar bra.

Det transportslag som är mest önskvärt att förbättra för är

- Gång och cykel 5
- Kollektivtrafik 4
- Bil 1

För att förbättra cykelvägarna bör man utgå från säker skolväg. Cykelväg saknas mot Källvik, Askerum/Bågvik (Bjursundsvägen) och mot Flatvarp. Fler övergångsställen/cykelpassager borde skapas.

Att kunna ta sig till, från och runt Frisksjön samt koppla det till orten, vidare mot Källvik och Hallmare samt mot Tättö borde vara lockande för besökare men även invånare. Även att kunna cykla från Flatvarp till Bjursundsbron vore att gynna bygden. Mellan Loftahammar och Källvik bör man hänvisa cyklister att lämna vägen, vid Landbäcken, där det är trångt och dålig sikt.

Placeringen av hållplatser anses ok, det är turtätheten som är utmaningen. Förhoppningsvis är självkörande transporter en möjlighet.

Gruppernas genomsnittliga betyg på tillgången till kollektivtrafik får 1,6. Färre svarade angående arbetsplatsen, där blev betyget 1,5.

Övriga medskick handlar om att förbättra samverkan mellan region Kalmar och Östergötland vad gäller skärgårdstrafik. Fartkameror önskas längs väg 213. Ett "äkta" övergångsställe mellan ICA och kyrkans parkering önskas, extra viktigt sommartid. Hastigheten måste ned i samhället. Hastighetsdämpande hinder, till exempel avsmalningar och/eller glada/sura gubbar önskas.

Kollektivtrafiken fungerar inte på sommarhalvåret när fritids stänger ner och barnen hänvisas till Gamleby istället och föräldrarna som inte har körkort hänvisas till att skicka barnen med kollektivtrafiken, som inte passar med fritids öppettider.

Service och fritid

Viktig service är ICA-butiken, mack, skola, förskola, äldreomsorg, sjukvård, att få tillgång till distriktssköterska någon dag i veckan, att räddningstjänsten kan



bemanna stationerna, ungdomsgård i den tomma bibliotekslokalen. Det som nämns allra mest är butik och skolan.

Tryggheten är stor. Enbart en synpunkt har inkommit om otrygghet, som fokuserar på området där marken är sank och kor betar. Det lyfts eftersom många besökare vill promenera till Månberget i Källvik.

Någon tycker att orten saknar allmän mötesplats och specifikt bibliotek. I övrigt framförs återkommande att fritidsgård saknas. En person beskriver möjligheten med en park på Tångered 2:98 för Loftahammars samhälle och dess besökare. Det skulle ge invånare och besökare en plats att samlas, koppla av och njuta av den vackra utsikten över Vivassen och Östersjön. Idag är området en gräsyta med fornlämningar, som en park skulle kunna hedra och bevara.

Välbesökta platser på fritiden är golfklubben, boulebanan, skog, stränder, Vivassen, lekparken, i skärgården, vandrings- och cykelleder. Viktiga platser att bevara för fritidsanvändning är golfbanan, frisbeeбанan, idrottsplatserna, badplatsen, lekplatser, sandgläntan, kyrkan, gångstråket mellan marinorna. Jättealtaret är ett viktigt område som kan göra marina området attraktivt för turister som kan gynna övrig verksamhet i centrum. Aleglo Hembygdskvarn och gångvägarna i fälten och skogsområdena och längs vattnet bör värnas. Loftahammars redan tillgängliga idrottsanläggningar ska bevaras. Man vill ha en balans mellan att bevara historiska områden, grönområden, gångvägar, cykelområden och bostadsområden, då det är nyckeln till en trivsamt boendemiljö.

Annat som nämns är att badplatserna är eftersatta, måste skötas bättre. Flytta på återvinningsstationen. Strandpromenad som kopplar ihop Tättö med Källvik behöver möjliggöras. Bevara skolan. Den nya lekplatsen vid skolan är jättefin. Biblioteket saknas. Stötta de lokala föreningarna, som redan gör mycket. De är superviktiga för utvecklingen och attraktionskraften i de mindre orterna. Inte bara de större företagen i Västervik som redan har dragningskraft. Det saknas fritids sommartid vilket ställer till det för de som jobbar mest på sommaren, alltså besöksnäringen. Camping i eller nära orten är inte lämpligt. Sköt kommunens mark bakom skolan och kyrkan bättre, ser övergiven ut. Bankomat saknas.

Näringsliv

Viktig service för näringslivet anses vara livsmedelsbutik, mack, skola, förskola, barnomsorg, bra vägar, bostäder, kollektivtrafik/pendlingsmöjlighet, skärgårdstrafik för att locka öbor att arbeta i Loftahammar, äldreomsorg, högre utbildning.

Vägarna i området är ok för näringslivet, samtidigt är det egentligen bara väg 213 som finns. Underhållet av den är viktigt.

Det anses bara finnas ett ställverk, viktigt att back-up till detta finns. Inga andra medskick kring kraft/energi framkommer. Generellt sett finns fiber, men kapacitet är längre under sommaren. Norr om orten finns inget utbyggt fibernät. Kollektivtrafiken anses för dålig för näringslivets behov.



Angående industrimark föreslås att kommunen bör subventionera industrimark på mindre orter för att öka antalet arbetstillfällen. Viktigt att kunna se över gamla detaljplaner som hindrar utveckling för befintliga aktörer. Askerum 2:29 (kommunal mark) anges som lämplig för industri samt Bågvik 1:11 (privatägd).

Sammanställning

Deltagarna upplever bristen på prisvärda villor och byggbara tomter som ett stort hinder, särskilt för barnfamiljer, unga och äldre med låga inkomster. Många bostäder används som fritidshus och står tomma stora delar av året, vilket skapar känslan av en "spökstad" vintertid. Det saknas bostadsrätter i rimliga prisklasser och större lägenheter för familjer, samtidigt som de hyreslägenheter som finns inte alltid är fullt uthyrda eller anpassade för äldre och personer med funktionsvariation. Nya bostäder föreslås främst placeras på platser som minskar risken för att de blir sommarboenden, exempelvis inåt land eller längs befintligt gatunät. Att fortsätta utbyggnaden vid Fångelsångsvägen tycker vissa är bra, andra platser som förespråkas är runt golfbanan, Vivassen, mellan marinorna, Bågvik samt ut mot Tättö. Jättealtaret/Tångered 2:98 ska bevaras som grönområde. Viktiga boendekvaliteter är närhet till natur, lugn, trygghet och tillgång till service. För att öka ortens attraktionskraft betonas behovet av att stärka centrumkärnan och handeln, bevara viktiga naturområden, utveckla marinorna, hamnen och strandpromenaden, samt satsa på arbetstillfällen, skola och transporter. Att prioritera permanentboende och förtäta inom befintlig bebyggelse ses som avgörande för Loftahammars långsiktiga utveckling. Återvinningen är felplacerad. Ortens historia behöver uppmärksammas och marknadsföras.

Bilberoendet är stort och kollektivtrafiken upplevs som otillräcklig, särskilt på helger och för pendling till arbete eller fritidsaktiviteter i Gamleby och Västervik. Turutbudet är lågt, särskilt sommartid när barn hänvisas till fritids i andra orter, vilket skapar problem för föräldrar utan bil. Det är svårt att nå långfärdsbussar och tåg, vilket gör att bilen ofta väljs istället. Kollektivtrafiken får mycket lågt betyg, och även om hållplatsernas placering anses fungera är turtätheten ett stort problem. Några diskuterar autonoma fordon som en framtida lösning. Hållplatsen för långfärdsbussar i Gamleby blir en stor omväg. Deltagarna efterfrågar bättre gång- och cykelvägar, särskilt för att skapa säkra skolvägar och i samhället, och förbindelser mot Bjursundsbron, Källvik, Bågvik, Flatvarp och Frisksjön. Hastighetsdämpande åtgärder önskas i samhället, bland annat på Bjursundsvägen och vid ICA, där även ett övergångsställe behövs. Fartkameror längs med väg 213 lyfts. Förbättrad samverkan mellan region Kalmar och Östergötland lyfts som viktigt för att utveckla skärgårdstrafiken, och möjligheter att använda båttrafik för pendling efterfrågas. Cykeltrafiken bör prioriteras, tillsammans med kollektivtrafik, för att öka tillgängligheten och minska beroendet av bil.

De boende lyfter särskilt vikten av att bevara och utveckla samhällsbärande service såsom matbutiken, skolan, förskolan, äldreomsorgen och tillgång till vård, exempelvis genom en distriktssköterska vissa dagar. Skolan och butiken nämns allra mest. Det finns behov av fler mötesplatser, såsom en ungdomsgård, ett fungerande bibliotek och en allmän park, där platsen vid Jättealtaret/Trädgårdsmästarvägen (Tångered 2:98) föreslås som framtida



samlingsplats som även kan belysa fornlämningarna där. Fritidsutbudet upplevs i övrigt som rikt, med populära platser som golfbanan, stränder, lekpark, skog och skärgård. Dessa miljöer bör bevaras. Samtidigt saknas fritidsverksamhet för barn på sommaren, vilket försvårar vardagen för familjer verksamma i besöksnäringen. En bättre skötsel av badplatser, kommunal mark och flytt av återvinningsstationen efterfrågas, liksom en strandpromenad mellan Tättö och Källvik. Lokala föreningar ses som mycket viktiga för utveckling och gemenskap och bör stöttas mer. Deltagarna upplever generellt hög trygghet. Det saknas bankomat, och biblioteksverksamheten lyfts som ett tydligt tomrum. En balans mellan bebyggelse, natur och tillgång till rekreation ses som central för att orten ska förbli trivsamt och attraktivt.

Näringslivet är starkt beroende av grundläggande service som livsmedelsbutik, mack, skola, förskola, äldreomsorg, goda kommunikationer och tillgång till bostäder. För att arbetskraft ska kunna attraheras, särskilt från skärgården, lyfts även behovet av fungerande kollektivtrafik och skärgårdstrafik. Vagnätet anses i stort fungera, men underhållet av väg 213 är avgörande eftersom det är den enda riktiga tillfartsvägen. Brister finns i kapaciteten i fibernätet under sommaren och det saknas helt i områden norr om orten. Kollektivtrafiken bedöms som otillräcklig för att möta näringslivets behov. För att möjliggöra utveckling och fler arbetstillfällen föreslås att kommunen subventionerar industrimark på mindre orter, ser över föråldrade detaljplaner och beaktar marker som Askerum 2:29 (kommunal) och Bågvik 1:11 (privat) för industriändamål.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att möjliggöra fler prisvärda och permanenta bostäder, inklusive tomter för villor och större lägenheter för barnfamiljer, samt bostäder anpassade för äldre och personer med funktionsvariation. Bebyggelsen bör lokaliseras så att den främjar permanentboende, till exempel inåt land eller längs befintligt gatunät, och undviker att ytterligare stärka fritidshusmönstret. En förtätning inom befintlig struktur lyfts fram som avgörande. Exempel på platser är vid Fångelsångsvägen, runt golfbanan, Vivassen, mellan marinorna, Bågvik samt ut mot Tättö. Centrumkärnan och samhällsservicen behöver stärkas, med fokus på att bevara och utveckla skola, förskola och matbutik. Ny placering behövs för ÅVS. Underhåll och försköning av kommunala ytor behövs. Kollektivtrafikens turtäthet måste förbättras, särskilt för pendlingsmöjligheter och barnfamiljers behov sommartid. Gång- och cykelinfrastruktur saknas i stort och efterfrågas mot Källvik, Flatvarp, Frisksjön, Bågvik och Bjursundsbron. Även säkerheten för oskyddade trafikanter längs med genomfartsvägen behöver prioriteras, med hastighetsdämpande åtgärder, övergångsställen och trottoarer. Möjligheter till pendling med skärgårdstrafiken vore önskvärt, både till Loftahammar från närliggande öar, samt till Gamleby/Västervik från orten. Vaghållningen längs väg 213 måste uppdateras samt fartkameror tillkomma. Det finns även ett tydligt behov av att skapa fler mötesplatser för unga samt en allmän park, där platsen vid Jättealtaret lyfts fram samt dess kulturmiljövärden. Fritidsmiljöer och rekreationsvärden som strand, skog, skärgård och golfbana bör skyddas och tillgängliggöras bättre, till exempel genom en strandpromenad mellan Tättö och Källvik. Industrimark bör möjliggöras genom översyn av gamla detaljplaner, nya områden pekas ut i Askerum 2:29 och Bågvik 1:11.



Dialog: Edsbruk

Svar från 14 personer finns via enkäterna.

Bostäder och boendemiljö

De flesta tycker att det finns tillräckligt antal bostäder. De som tycker att bostäder borde tillskapas tycker att det saknas bra bostäder för äldre. Det behövs för att få rotation på bostadsmarknaden. Attraktiva villatomter med skogs- eller sjölägen bör möjliggöras. Bostäderna är i behov av upprustning, främst hyreslägenheter. Det skulle lyfta helheten i orten om renoveringar skedde. Priset spelar roll, lägenheter ska vara billiga så att man har råd med hyran även efter renovering. Fler lantliga bostäder i äldre stil tror invånare kan gynna inflyttning, i utkanten av orten eller utanför. Det behövs också att fritidsbostäder blir året runt-bostäder. Trygghetsbostäder eller seniorbostäder saknas.

Boendekvalitéer (rankas efter popularitet, inte antal då det är många små grupper som svarat jämfört med andra orter)

- Nära skog/park 8, Lugnt och tryggt 8
- Fin utsikt 5, Rymligt 4, Nära kollektivtrafik 3
- Hyran 1, Badplats 1, Fritids- och kulturaktiviteter 1

Bostadsutbudet bidrar till att unga flyttar från orten, låg standard på lägenheter är ett problem. Låga priser och låg standard är ett problem för tätorten och lågt utbud av hus kring tätorten är också dåligt för orten. En del sommarhus finns i tätorten vilket gör att orten kan kännas lite öde. De flesta är samstämiga i att bostadsutbudet är utmanande för orten.

Nya bostäder bör placeras "uppe i samhället" och inte i naturområden. Det fanns förslag på att bygga på Edsgårdens centrala plats förr, flytta den gården utanför tätorten och bygg en by av rödmålade energihus i dess ställe? Det bör också byggas nya bostäder på ången mellan Räckvingegatan och sjön. Ett annat förslag är att bygga nära sjö och skog, eller föräta mitt i samhället. Kanske måste några äldre lägenhetshus tas bort. Bra om nya bostäder knyter samman kyrkan och skolan med övriga samhället. Nya bostäder (även lägenheter) med havsutsikt kan tillskapas i Helgenäs istället.

Några tycker att det inte behövs fler bostäder eller mer exploatering, det räcker med högre standard på de som finns. Bevara åsen och å-miljön i Edsbruk samt badplatserna i Helgenäs och Edsbruk.

För att orten ska vara attraktiv behövs aktiviteter som t.ex. utegym, lekpark, badplats, Åsen, samlingsplatser, hembygdsgården, bruksgården, skola, förskola, paketutlämning, äldreomsorg och affär. Södra delarna av bruksområdet är fina, Kasern. Genomfartsvägen behöver vara snygg, området kring kyrkan är fint. Grandalen är ett friluftsområde värt att bevara. Samt tidigare nämnda upprustning av flerfamiljshusen. Tillgången till Storsjön från Edsbruk måste bevaras. Även klubbstugan i Helgenäs, Vråka by med Kyrkvägen samt fornlämningar i området. Området kring ån skulle behöva röjas upp för att öka attraktiviteten, gör plats för båtar. Hamnen i Helgenäs behöver saneras. Det



behövs också mer ungdomsverksamhet. Ta hänsyn till kulturmiljön vid byggnation och Bostadsbolaget behöver äga bostäder på fler orter än idag.

Att förflytta sig

Det är enkelt att förflytta sig inom Edsbruk men skulle behöva förbindas med Helgenäs via gång- och cykelväg. Den ska börja vid allén/skolan och gå ned till Helgenäs. Tätorten är inte helt tillgänglig för äldre och funktionshindrade att röra sig i.

Flera använder bilen på grund av dålig kollektivtrafik när de ska ut ur orten och ur kommunen. För tågtransport åker man till Falerum. Några saknar ett stopp i Uknadalen för tåget.

Prioriterat färdslag att förbättra för är

- Kollektivtrafik 6
- Gång, cykel 3

Cykelvägar i orten kan behöva märkas upp bättre, samt förbinda Edsbruk och Helgenäs. Vissa tycker att det saknas cykelvägar i orten.

Ett hållplatsläge vid Edsbruk E22 efterfrågas. I övrigt är hållplatserna bra men turtätheten borde öka.

Tillgången på kollektivtrafik får betyg 3,1 av grupperna i genomsnitt. Färre svarade på frågan om tillgång vid arbetsplatsen och då blev betyget 3,8.

Övriga medskick var ett stopp med fjärrtrafik längs E22. Andra tycker att Edsbruk ligger på bra pendlingsavstånd till flera arbetsmarknader.

Service och fritid

Skola, förskola, äldreomsorg, pizzeria och affär är viktig service. Aktiviteter för ungdomar som fritidsgård, discgolf, linedance, motionsgympa, innebandy mm som föreningslivet anordnar behövs. Men gärna kommunal fritidsgård. Vårdcentral bör erbjudas någon dag i veckan. Mötesplatser som de kommunala samlingslokalerna utgör är viktig service. Leder för mountainbike vore en bra utveckling.

Det finns en historik av att personer i missbruk bodde i Edsbruk och bidrog till otrygghet. I dagsläget är det en trygg ort men utsatthet märks hos vissa boende. I hamnområdet i Helgenäs är det lite otryggt kvällstid.

En annan typ av otrygghet är förfallet på vissa tomter och skaderisk, ex gjuteriet, bron vid Edsvallen (idrottsplatsen), övriga förfallna byggnader eller naturrundor. Runt förfallna tomter finns viss otrygghet. Trafikmiljön kring badplatsen är otrygg.

Många tycker att mötesplatser finns, men för få nyttjar dessa. Barnfamiljer behöver finnas på orten i större utsträckning. Restaurang saknas. Laddstolpar och ställplatser saknas.



På fritiden rör man sig vid Åsen, badplatsen, sporthallen, lekparken, i naturen (skogen, på sjön), Grandalen, Helgenäs gym, Bruksgården, discgolfbanan, fotbollsplan (Edsvallen), Helgenäs badplats. Extra viktigt att bevara är skolgården samt dessa precis nämnda platser.

Ett annan medskick är att man vill se en vision för Edsbruks framtid från politiken. Det önskas också kontakt med kommunen, där man bör informera innevånare om vattenprover och skogsröjningar.

Näringsliv

Viktig service för näringslivet anses vara skola, barnomsorg, förskola, äldreomsorg, affär, postutlämning, apoteksombud, fritidsaktiviteter som discgolf, X-rundan, vandringsleder. Även infrastruktur, kollektivtrafik, närhet till vårdcentral, varierat utbud av bostäder, industrimark, kontorsbyggnader anses viktigt.

Vad gäller infrastruktur är närheten till E22 bra för orten. Inga inspel kommer om kraft/energi-tillgång. Inga medskick om bristande uppkoppling inkommer. Utbudet av kollektivtrafik anses begränsande för näringslivet.

Angående industrimark tycker en grupp att befintlig industrimark räcker. Annat medskick är att tidigare bruksområdet och åkermarken runt det gamla bruket kan passa för etableringar. En annan grupp föreslår E22-nära lägen. Bra om de gamla nedgångna industrierna kan omvandlas till modern industrimark för att inte vara en skamfläck för samhället.

Sammanställning

De flesta anser att det finns tillräckligt med bostäder, men det finns ett tydligt behov av bättre anpassade bostäder för äldre, såsom trygghets- eller seniorboenden, för att skapa flyttkedjor och frigöra befintliga bostäder. Många hyreslägenheter är i behov av renovering, vilket skulle höja ortens attraktivitet, men hyrorna måste förbli överkomliga även efter upprustning. Fler villatomter i attraktiva lägen nära skog eller vatten efterfrågas, liksom lantliga bostäder i äldre stil för att locka inflyttning. Det låga bostadsutbudet och den låga standarden på befintliga bostäder gör att unga flyttar och bidrar till en känsla av stagnation, särskilt när sommarhus i tätorten står tomma delar av året. Nya bostäder bör byggas i redan bebyggda områden, exempelvis mellan Rävkullegatan och sjön, eller där de kan stärka sambandet mellan kyrkan, skolan och centrum. Förslag finns även på att ersätta centralt belägna byggnader med energisnåla bostäder i traditionell stil. Några menar att fokus snarare bör ligga på att rusta upp befintligt bestånd än att bygga nytt. Viktiga boendekvaliteter är närhet till skog och park, lugn och trygg miljö, fin utsikt och rymlighet. Samtidigt måste natur- och kulturmiljöer som åsen, ån, Grandalen och badplatserna i Edsbruk och Helgenäs bevaras. Gör plats för båtar i ån. För att öka ortens attraktivitet lyfts behovet av fler aktiviteter och mötesplatser samt att tillgången till Storsjön och andra rekreativa miljöer säkras. Hamnen i Helgenäs behöver saneras och rustas upp i sin helhet. Bostadsbolaget föreslås även ta ett större ansvar för ortens bostadsbestånd.



Det upplevs som enkelt att förflytta sig inom orten, men det finns behov av en gång- och cykelväg som förbinder tätorten med Helgenäs, gärna med start vid skolan och allén. Samtidigt är tillgängligheten för äldre och personer med funktionsnedsättning inte tillräcklig i tätorten. Många är beroende av bil, särskilt för resor ut från orten eller kommunen, då kollektivtrafiken upplevs som otillräcklig. För tågresor åker man ofta först till Falerum, vissa önskar ett tågstopp även i Uknadalen. Kollektivtrafiken är det färd sätt som flest vill se förbättringar för, följt av gång- och cykeltrafik. Det finns synpunkter på att cykelvägar saknas eller är dåligt markerade. Ett hållplatsläge vid Edsbruk vid E22 efterfrågas, och även en fjärrbussanslutning där eller närmare än i Gamleby. Generellt är hållplatserna i orten godkända, men turtätheten behöver förbättras. Kollektivtrafiken får totalt ett lågt snittbetyg. Trots brister ser vissa positivt på ortens läge med pendlingsmöjligheter till flera arbetsmarknader.

Skola, förskola, äldreomsorg, pizzeria och affär lyfts fram som viktig service, liksom tillgång till vårdcentral någon dag i veckan och kommunala samlingslokaler som mötesplatser. Aktiviteter för ungdomar efterfrågas, såsom fritidsgård, motionsgympa, discgolf och innebandy, både kommunala och föreningsdrivna insatser är viktiga. Önskemål finns om att utveckla leder för mountainbike och skapa fler fritidsmöjligheter. Orten upplevs idag som trygg, även om det tidigare funnits problem med missbruk, och vissa upplever fortsatt utsatthet. Otrygghet kopplas också till förfallna byggnader som gjuteriet, bron vid Edsvallen och andra tomter, vissa naturslingor samt till trafikmiljön vid badplatsen. Hamnområdet i Helgenäs känns otryggt kvällstid. Flera mötesplatser finns, men används inte i så stor utsträckning. Fler barnfamiljer efterlyses för att skapa mer liv i orten. Det saknas restaurang, laddstolpar och ställplatser. På fritiden vistas boende gärna vid Åsen, badplatserna, sporthallen, lekparken, i naturen, Grandalen, Bruksgården, Helgenäs gym, discgolfbanan och fotbollsplanen Edsvallen. Dessa platser, samt skolgården, anses viktiga att bevara. Det finns också önskemål om att kommunen visar en tydlig vision för Edsbruks framtid och förbättrar kommunikationen kring exempelvis vattenprover och skogsröjningar.

Viktig service för näringslivet är skola, barnomsorg, äldreomsorg, affär, post- och apoteksombud samt fritidsaktiviteter som discgolf och vandringsleder. Även infrastruktur, kollektivtrafik, vårdcentral, varierat bostadsutbud, industrimark och kontorslokaler ses som centrala. Närheten till E22 är en fördel, men kollektivtrafiken upplevs som begränsande för näringslivet. Befintlig industrimark anses av vissa vara tillräcklig, medan andra ser potential i det tidigare bruksområdet och intilliggande åkermark eller i lägen nära E22. Att rusta upp gamla industrier och göra dem användbara föreslås som en väg framåt.

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att prioritera bostadsutveckling som skapar flyttkedjor genom fler trygghets- eller seniorboenden, samt rusta upp befintliga hyreslägenheter till rimlig kostnad för att stärka ortens attraktionskraft. Bostadsbolagets närvaro efterfrågas. Samtidigt efterfrågas fler småhus i lantlig eller traditionell stil i attraktiva lägen, men nya bostäder bör främst placeras inom befintlig bebyggelse för att stärka kopplingar mellan centrum, kyrkan och skolan. Viktiga boendekvaliteter såsom närhet till natur och trygg miljö måste värnas, och rekreativa miljöer som Grandalen, Åsen, badplatser och skolgården bör skyddas.



Hamnen i Helgenäs behöver saneras och bli en trygg och tillgänglig plats och möjligheter till båtplatser i ån behöver stärkas. Det finns ett starkt behov av gång- och cykelvägar, särskilt mellan Edsbruk och Helgenäs, samt förbättring av kollektivtrafiken, både vad gäller turtäthet och möjligheter till fjärrbussanslutning, exempelvis via ett nytt hållplatsläge vid E22. Otrygghet kopplas till förfallna byggnader som gjuteriet och andra ödehus, bron vid Edsvallen och trafikmiljön vid badplatsen. Prioritera att utveckla befintliga mötesplatser, fler fritidsaktiviteter för unga och en tydlig satsning på barnfamiljer. Viktig samhällsservice som skola, förskola, affär, vårdkontakt och samlingslokaler behöver säkras och utvecklas. Det är också angeläget att kommunen stärker kommunikationen med invånarna och tydligt visar sin framtidsvision för orten. För näringslivets utveckling krävs en översyn av möjlig verksamhetsmark, såsom nära E22 samt vid bruksområdet, där nedgångna industribyggnader kan omvandlas till moderna verksamheter.



5. Bilagor

Bilaga 1. Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet

Bilaga 2. Sammanställning av digital dialog

Bilaga 3. Diskussionsfrågor för tidiga dialoger i ÖP2050-arbetet

Bilaga 4. Nuläge och framtida behov – sammanställning av ordmoln